

ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ

ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ

ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ

ଲେଖକ :

ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ

ସଂପାଦିତ ପ୍ରକାଶନୀ

ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ

ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ

ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଫେସର,

ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନ

ଅପରାଜିତଗଡ଼, ଚାନ୍ଦିଆଗଞ୍ଜ, କଟକ - ୪

ପ୍ରକାଶକ :

ସତ୍ୟବ୍ରତ ପ୍ରକାଶନୀ

ଟାଉନହଲ ରୋଡ଼, କଟକ - ୭୫୩୦୦୯

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :

ନୂତନ ବର୍ଷ, ୨୦୧୪

ପ୍ରଚ୍ଛଦ :

ସତ୍ୟବ୍ରତ ନାୟକ

ମୁଦ୍ରଣ :

ସତ୍ୟବ୍ରତ ଅପ୍ରେସ୍

ଟାଉନ ହଲ ରୋଡ଼, କଟକ - ୭୫୩୦୦୯

ମୂଲ୍ୟ : ୮୦ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଦ୍ମନାଭ ସାମଲ, ଆଇ.ଏ.ଏସ୍
ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ପୁରୀ
ମହୋଦୟେଷୁ

ଆପଣ ଅତି ସାଧାରଣ ସ୍ତରରୁ ବାୟାବାବାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ
ପାଇଁ ଅସାଧାରଣ ସ୍ତରକୁ ଗତି କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ପୁରୀର ଜିଲ୍ଲାପାଳ
ଭାବରେ ଆପଣ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିବା ସଙ୍ଗେ
ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ସଂସ୍କାର ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର
ତଥା ଓଡ଼ିଶା ବାହାର ବାୟାବାବା ମଠମାନଙ୍କର ଆପଣ ମୁଖ୍ୟ
ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ । ଜଣେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଚେତନ
ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ଆପଣ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ । ଆପଣଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ
ସଦିଚ୍ଛା ମୋତେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଥିବାରୁ ମୋର
କବିତା ସଙ୍କଳନ ‘ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ୱୀ’କୁ ଆପଣଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି
ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଛି ।

ବିଶ୍ୱନାଥ ମିଶ୍ର

ମୋ ହୃଦୟର ଭାବରୁ ଖୁଏ

‘ବେଙ୍ଗ କହେ ବେଙ୍ଗୁଲୀଲୋ ପୃଥ୍ବୀ କ୍ଷଣ କ୍ଷଣକେ ଆନ’—ଲୋକେ ଏଇ କଥା କହନ୍ତି, ଚେତେଇ ଦିଅନ୍ତି ଅହଂକାରରେ ଫାଟି ପଡୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ । ସୂଚେଇ ଦିଅନ୍ତି — କାହିଁକିରେ ବାୟା, ତୁ ଇମିତି ‘ମୁଁ’ ‘ମୁଁ’ ହୋଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଭଳିଆ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ନିଜର ଅନର୍ଘ୍ୟମଣି ମୁକୁଟକୁ ସବୁ କାଳ ଚକ୍ ଚକ୍ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ? ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତ ପୃଥ୍ବୀ ବଦଳି ବଦଳି ଯାଉଛି, ମଣିଷମାନେ ବି ବଦଳୁଛନ୍ତି । ଏଇ ଜରତୀ ପୃଥ୍ବୀ ତା’ର ପ୍ରଥମ ଓଁକାରଠାରୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି କେତେ ମତେ ବଦଳି ବଦଳି ଏଯାଏ ଆସିଗଲାଣି । ସେଥିରେ ପୁଣି ଏଇ ମଣିଷମାନେ ବଦଳୁଛନ୍ତି ଓ ରେରେକାର ଧ୍ବନି କରି ମାଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି କ’ଣ ନାଇ କ’ଣ କରି ପକେଇବାକୁ । କେତେ ତ ଇମିତି ଗଲେଣି । ପୁରାଣ ପୃଷ୍ଟାରୁ, ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠାରୁ ଇମିତି କେତେ ହାମବଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆସିଲୁଣି । କ’ଣ କିଏ ନେଇକି ଗଲେ କି ? ଖାଲି ଯା’ ‘ମୁଁ’ ‘ମୁଁ’ର ସଂଘର୍ଷ, ରକ୍ତନଦୀ ସନ୍ତରଣ । ରାଜା ଗଲେ, ରାଜତନ୍ତ୍ର ଗଲା, ଗଣତନ୍ତ୍ର ଆସିଲା, ସାମ୍ୟବାଦ ଆସିଲା; ହେଲେ ‘ମଣିଷର କ’ଣ ଏଇ ମୁଁ ପଣିଆଟା ଗଲା କି ? ସମସ୍ତେ ସମାନ । ଧନୀ କୁହ, ନିର୍ଦ୍ଦିନ କୁହ, ଜାତି କୁହ ଅଜାତି କୁହ, ବଡ଼ କୁହ, ସାନ କୁହ — ଇଏ ସବୁ କ’ଣ ସାମ୍ୟବାଦରେ କି ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଗଲା କି ? ବରଂ ଭେଦର ପ୍ରାଚୀର ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଭେଦ ଯାଉନାହିଁ; ଅଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଉ ନାହିଁ, ସମାନତା ଆସୁ ନାହିଁ; ଅସମାନତା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲୁଛି । ପ୍ରେମ ନାହିଁ, ସ୍ନେହ ନାହିଁ, ମାନବିକତା ନାହିଁ; ଅଛି କେବଳ ନିଜକୁ ବଡ଼ ବୋଲାଉବାର ମୋହ । ବିଭୁବୋଧ ଆସୁନାହିଁ, ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ତାହା କେବଳ ଲୋକ ଦେଖାଣିଆ । ବିଭୁବୋଧ ମଣିଷକୁ କୋମଳ କରିଦିଏ, ଲଳିତ ମଧୁର କରିଦିଏ । ଏହା ପ୍ରଚାରଧର୍ମୀ ନୁହେଁ । ପ୍ରକୃତ ବିଭୁବୋଧ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭଲ ପାଇବେ, ହୃଦୟ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ ଦରକାର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମାଜବାଦ । ଏହା କିନ୍ତୁ ହେଉ ନାହିଁ ।

ଏହିସବୁ ଚିନ୍ତାଧାରା ମୋ ଭିତରେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ତାହା ହିଁ ମୋ କବିତାରେ ପ୍ରତିସରିତ ହୋଇଯାଉଛି । ଏଥିରେ ମୋର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟର ଅହଂକାର ନାହିଁ; ଅଛି ହୃଦୟକୁ ହୃଦୟ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ଦେବାର ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା । ଏହି ଇଚ୍ଛାରୁ ମୋ କବିତା । ‘ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ’ର ନାନା ଭାବ ଭାବନା ମୋ କବିତାର ଅନ୍ତର୍ବାଣୀ । ଏହା ପାଠକମାନଙ୍କୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ଭଲ ଲାଗିବ ବା ନାହିଁ ତାହା ମୁଁ ଜାଣେନା । ତଥାପି ମୋର ଏହି ସପ୍ତମ ସଙ୍କଳନ ‘ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ’କୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେଉଛି ପାଠକମାନଙ୍କ ହାତରେ । ମୋର ହିତାକାଂକ୍ଷୀ ଧୀର ପ୍ରଶାନ୍ତ ହୃଦୟବତ୍ତାର ଅଧିକାରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ ଏହାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଆନ୍ତରିକ ଧନ୍ୟବାଦ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ।

ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ

ସୂଚିପତ୍ର

ଅଶବରେ ଶବ	୯
ମହାସୁଖ	୧୧
ଉତ୍କଳ ନକ୍ଷତ୍ର	୧୩
ଘରଣୀ	୧୫
ହେ ଅନ୍ଧାର ! ନୀଳକାନ୍ତ	୧୭
କନ୍ୟାକୁମାରୀ	୧୯
ପୋଖରୀନ	୨୧
ଓଁକାର	୨୩
ଧନମଣି	୨୫
ପେଟା	୨୭
ପଦବୀ	୩୦
ଚୌକି	୩୨
ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ	୩୪
ପୋଡ଼ାମୁହାଁ	୩୬
ତ୍ରେନକୁ ଅପେକ୍ଷା	୩୮
କୋପାଈ	୪୦
ବିମୁକ୍ତି	୪୨
ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ ଦେଇଦିଅ	୪୪
ବୀରାସ୍ଥାନ	୪୬
କାରଗିଳ	୪୯
ସମ୍ଭାବନା	୫୧
ସମାହିତ	୫୩
ଶିଳାଲେଖ	୫୫
ଇଶ୍ବରୀ	୫୭

କାହାକୁ ପୁଚ୍ଛିବା କୁହ	୫୯
ପଚାର ପଚାର ଥରେ	୬୧
ଅମୃତ ଫଳ	୬୩
ବୁଢ଼ା ପ୍ରେମିକ	୬୬
ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟୁ	୬୮
ନୀଡ଼	୭୦
ମଣିଷ ଗଛ	୭୩
ଭୁଣ ହତ୍ୟା	୭୫
ବେତାଳ	୭୭
ମୁଁ ତନ୍ମୟ ହେଉଥାଏ	୭୯
ତମରି ଭିତରେ ମୁଁ	୮୧
ବଳାକାର	୮୩
ସତୀ	୮୬
ଜ୍ୟୋତି	୮୮
ଅନ୍ତତଃ ଏକାଗ୍ର ହୁଏ	୯୦
ମାରିବାକୁ ହେବ	୯୨
ସମ୍ପର୍କ	୯୪
ଶବ୍ଦ	୯୬
ରୁ ରୁ ବିଳାପ	୯୮
ମାଙ୍କଡ଼	୧୦୦
ଅମୃତ ଲଗନ	୧୦୨
ମୁଁ ବ୍ୟାପ୍ତ ଅଶ୍ରୁରୁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ	୧୦୪
<u>ସାକ୍ଷାତକାର</u>	
ପୁରସ୍କାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି କରେ ନାହିଁ	୧୦୬

ଅଶବ୍ଦରେ ଶବ୍ଦ

ପୃଥ୍ବୀର ଯେତେ ଯାହା ଶବ୍ଦ ସବୁ
ସାଉଁଟି ଆଣିଲି ଆଜିବାକୁ ଛବିଟିଏ
ଶବ୍ଦର ତୁଳାରେ, ସବୁ ହେଲା ବ୍ୟର୍ଥ
ମନୋମତ ଛବି ଜମା ହେଲା ନାହିଁ
ମୁଁ ହୋଇଲି ବିଷାଦ ବିକ୍ରତ ।
ପୁଣି ଥରେ ଚେଷ୍ଟା କଲି ଶବ୍ଦ ସହ ଶବ୍ଦ ଯୋଡ଼ି
ରଚିଦେବି ତୁମର ମାଧୁରୀ
ନିଅନ୍ତୁ ପଡ଼ିଲା ଶବ୍ଦ
କେବଳ ଯା' ବହେ ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ।
କେଉଁ ଏକ ଦୁରନ୍ତ ରାକ୍ଷସ
କପଟରେ ହରିନେଲା ଶବ୍ଦକୁ
ଓ ଶବ୍ଦମାନେ ନିରବଧି ରଚିଦେଲେ
କପଟ ମୋ ସହ ।
ଏଥର ମୁଁ ବସିଗଲି ନୀରବରେ
ବୁଜି ଦେଲି ମୋ ଦୁଇ ନୟନ
ଆପେ ଆପେ ବୈଶ୍ଵାନର ଦୃଷ୍ଟି ମୋର
ଫିଟିଗଲା, ବୁଲିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ
ଅନନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, ତା'ପରେ ଆସିଲା ଫେରି
ମୋ ଭିତରେ ଦେଖିନେଲା
ହୃଦୟର ସିଂହାସନେ ବିରାଜିତ

ମଧୁମୟୀ ମଧୁଗନ୍ଧା ଦେବାଟିଏ
 ସ୍ଥିତ ହସ ପାହାଡ଼ି ତାରାର
 ମୋତେ କରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର
 ଶବ୍ଦରୁ ଅଶବ୍ଦ ଦେଇ
 ମୋତେ କରେ ନୀରବରେ ଦୃଢ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ ।

 ଗୃହ୍ୟଚକ୍ର ଭେଦ କରି
 ଉଠିଆସେ କୁଣ୍ଡଳିନୀ
 ସ୍ୱାଧିଷ୍ଠାନେ ବେପଥୁ ଜଗାଇ
 ପ୍ରବେଶଇ ମଣିପୁରେ
 ହୃଦୟର ପଦ୍ମବନେ ଦେଖିବି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ।

 ହେ ମୋର ଦେବୀ ମୋର ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ରହିଯାଅ ସେଇପରି ମୋ ହୃଦୟେ
 ଦେଖୁଥାଏ ମନ ଭରି
 ଉଲ୍ଲସିତ ପାଲଟନ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଓ
 ଅଶବ୍ଦରେ ଶବ୍ଦ ମିଶି ରଚୁଥାନ୍ତୁ ରାସ ।

ମହାସୁଖ

ମୁଁ ଏକ ନୀରବ ଯାତ୍ରୀ
ଚାଲୁଥିଲି ଏକା ଏକା
ହସ୍ତିନାରୁ ନୈମିଷ୍ୟା ଲୋହିତ୍ୟା ଦେଇ
ନୀଳାଚଳ ଉଡ଼୍ଡାୟାନ ସମ୍ବଳ ନଗର
ମୁଁ ଅଟଇ ବକ୍ତ୍ରର ସାଧକ ।

ତ୍ୟାଗ କଲି ସିଂହାସନ
ରାଜ୍ୟ ରାଜଧାନୀ
ପାତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ତୋଷାମୋଦୀ ପାରିଷଦବର୍ଗ
ମୁଁ ଖୋଜିଲି ନୈରାମଣି
ଡୋମ୍ବୀ ଆଉ ଶବରୁଣୀ ଓ ସହଜସୁଖ ।

ପଥେ ପଥେ ମୁଁ ଦେଖୁଲି
କେତେ ଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର
କେତେ ରୁଷ ବାସ୍ତବତା କେତେ ହାହାକାର
କେତେ କେତେ ସଂଘର୍ଷ ଓ ରକ୍ତପାତ ରକ୍ତନଦୀ
ମାଳ ମାଳ ଭାସମାନ ଶବ
ମୁଁ ଶୁଣିଲି ରେରେକାର ଧ୍ବନି ପୁଣି ମୁଁର ହୁଂକାର
ମୁଁ ହୋଇଲି ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅନ୍ଧ
ଶୁଣି ଶୁଣି ବଧୂର ଓ ମୃକ
ଭାବୁଥିଲି ବେଶ୍ ଥିଲା ନ ଦେଖିବା
ନ ଶୁଣିବା ନ କହିବା କିଛି

ଅଥଚ ମୁଁ ହେଲି ଚକ୍ଷୁଷ୍ମାନ
 ହେଲି ପୁଣି ସବାକ୍ ଓ ଶ୍ରୋତା
 ଶୁଣିଲି ମୁଁ ଅଶବ୍ଦରେ ଶବ୍ଦ
 ଧ୍ବନିମୟ ବିଶ୍ବ ମୋତେ କଲା ଶିହରିତ ।

କିଏ ଦେଲା ଅଜ୍ଞାନ ମୋ ନୟନରେ
 ବୈଶ୍ବନର ଦୃଷ୍ଟି ମୋର ହେଲା ପ୍ରସାରିତ
 କିଏ କଲା ସବାକ୍ ଓ ଶ୍ରୋତା
 ଭୂତ ଆଉ ଭବିଷ୍ୟତ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ଚକ୍ର ଭେଦ କରି
 ମୁଁ ଦେଖିଲି ଜ୍ୟୋତି ଖାଲି ଜ୍ୟୋତିର ତରଙ୍ଗ
 ଜ୍ୟୋତିର ବଳୟ ମଧ୍ୟେ ଶବରୁଣୀ
 ନୃତ୍ୟରତା ମୋ ଦେହେ ସଂଲଗ୍ନା ।

ମୁଁ ଆଉ ଅଲଗା ନୁହେଁ
 ମୋ ଭିତରେ ଶବରୁଣୀ
 ମୁଁ ଶବର ରହିଛି ତା' ସହ
 ସମରସ ପାନ କରି
 ପାଉଅଛି ମହାସୁଖ
 ଆଉ ମୋଟେ ଫେରିବାର ନାହିଁ ।

ଉତ୍କଳ ନକ୍ଷତ୍ର

କାହିଁକି ଏତେ ଈର୍ଷାରେ ଫାଟିପଡ଼ନ୍ତି
ମହୋଦୟଗଣ, ଅନ୍ଧାରରେ ଲୁଚି ରହି
ନିଷେପନ୍ତି ଶର, କ୍ଷତାହତ କରନ୍ତି ଅନେକ ।
କିଏ କ'ଣ ନେଇଗଲା ଲୁଚ କରି ଗଣ୍ଡିଧନ ?
ଅଥବା କିଏ ବସିଗଲା ଜୋର କରି ସିଂହାସନେ ?
କିଏ ଅବା ପ୍ରେମାଳାପ କଲା କାହା ପ୍ରେମାସ୍ତବ ସହ ?
ପୋଛି ଆଣିଲା ଆକାଶକୁ ହାତମୁଠାରେ ?
ଜୁର କଲା ପଦ୍ମବନ, ବସିଗଲା ତପସ୍ୟାରେ
କେଉଁ ନିଧି ପାଇବାର ଲାଗି ?

ସବୁ ଠିକ୍ ଥିଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ବି ଉଦୟ ଆଉ ଅସ୍ତ
ହେଉଥିଲା ଠିକ୍ ସମୟରେ, ରତ୍ନମାନେ
ବିବର୍ତ୍ତ ହେଉଥିଲେ ଯଥାରାତି, ଅଥଚ
କ'ଣ କିଛି ଅଘଟଣ ଘଟିଗଲା
ଯେତେ ଯାହା ଘେନାଘେନି ହୋଇଗଲା
ଓଲଟପାଲଟ, ଯେମିତିକି ବାତ୍ୟାରେ
ବିଧୁସ୍ତ ସାନ ସାନ ମଣିଷଙ୍କ ଘରଦ୍ବାର
ଗଛ ବୃକ୍ଷ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରେ କ୍ଷତାହତ
ସୈନିକ ସଦୃଶ, ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁମାନେ ଅପ୍ରିୟ
ବନିଗଲେ, ତାହା ମିଛ କଥାକୁ ଯୋଡ଼ି
ଘୁଡ଼ି ପରି ଆକାଶରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ
ଜନତା ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ତାଳି ମାରି ଚାହିଁ ରହିଲେ

କ'ଣ ଯେମିତି ଘଟିଗଲା ଅନ୍ଧତା
 ରାତି ପାହିଲା ବେଳକୁ ରାଜାଘର
 ଗୋଠେ ଗାଈ ଉଭାନ ହୋଇଗଲେ
 ଯେମିତି ଲୁଣ ଓ ପିଆଜ ସବୁ ଶୂନ୍ୟ ହେଲେ
 ଦରଦୀ ଜନନେତାଗଣ ପାଟି କଲେ
 ଶୋଭାଯାତ୍ରା, ହରତାଳ, ପୋଡ଼ାଜଳା
 ସେମାନେ ସଙ୍ଗେଟ ସାଧୁ, ସରକାର
 ଅପାରଗ, ଜନଗଣ ଭଲୁଆ କେବଳ
 କେହି କେବେ ବୁଝେ ନାହିଁ ଇଏ ସବୁ
 ଗାଦି ଆଉ ଗଦି ପ୍ରତି ଶକ୍ତ ନଜର ।

ଯେତିକି ମିଛବାଣ ମାରିପାରନ୍ତି
 ମହୋଦୟଗଣ, ସେତିକି ସେମାନେ ହୋଇଯାନ୍ତି
 ବଡ଼ ନେତା, ସମାଜ ବସ୍ତ୍ର ଓ ନିରପେକ୍ଷ
 ଜ୍ଞାନୀ ଗୁଣୀ ଦୟାବନ୍ତ । ତମେ ବୁଝିପାରୁଥିବ
 ତମ ନାମରେ ରଚି ଯାଉଥିବ କୁସା
 ଖବର କାଗଜର ପେଟ ଫୁଲି ଉଠୁଥିବ
 ତଟକା ସଂବାଦେ, ତମେ ସବୁଲି ହେଉଥିବ
 ମନେ ମନେ ଓ ଭାବୁଥିବ ତମ ପ୍ରତି
 ଈର୍ଷାର କାରଣ । ତମେ ସ୍ଥିର ହୋଇ
 ଯାଉଥିବ ଓ କ୍ଷମା ଦେଉଥିବ ତୁମ
 ପ୍ରତିପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ, ତମ କ୍ଷେତର ଫସଲ
 ଉଜୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ ବି ତମେ ବିକାରଶୂନ୍ୟ
 ହୋଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିବ ହେ ଭଗବାନ
 କ୍ଷମା ଦିଅ ନିର୍ବୋଧମାନଙ୍କୁ । ତା'ପରେ
 ଫର୍ଜା ହୋଇ ଆସିବ ଅନ୍ଧାର
 ଆକାଶରେ ଫୁଟିଆ ତାରା ଫୁଟି ଉଠୁଥିବ ।

ଘରଣୀ

କି ମାୟା ଲଗାଇ ଦେଲୁ
ଓହ୍ଲାଇଲୁ କେଉଁ ସ୍ୱର୍ଗ ରାଜ୍ୟ
ନବରହେ ପାଲଟିଲୁ ସୁର
ଦେହେ ମୋର ଜାଗିଲା ବେପଥୁ
ଭିତରେ ଜଳିଲା ବତୀ ଅନିର୍ବାଣ
ଜ୍ୟୋତି ଖାଲି ଭିତରେ ବାହାରେ ।

ଜଣା ନାହିଁ ଠିକଣା ତୋହର
ଅଥଚ ତୁ ହୋଇଗଲୁ ଘରର ଘରଣୀ ।
ଉଜାଡିତ କଲୁ ମୋତେ, ବାନ୍ଧିଦେଲୁ
ପଣତରେ, କଷତୁତ ଉଲ୍‌କା ମୁଁ ଯେ
ଶାନ୍ତ ହେଲି ତୋ କନ୍ଧରେ ଘୁରି ।

ତୋ ଜ୍ୟୋତିରେ ସ୍ନାନ କରି
ମୁଁ ହୋଇଲି ଶୁଦ୍ଧ ନିରାମୟ
ତୋ ପ୍ରେମର ଦୀପ ଜାଳି
ମୁଁ ହୋଇଲି ଆଲୋକିତ
ଅନ୍ଧାରର ଭାଳା ଆଉ ଭାଳା ନୁହେଁ
ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାର ସବୁ ଏକାକାର
ଘରବାସି ନିଜ ଘରଣୀକୁ
ଦେଖୁଅଛି ମୋ ଭିତରେ ଉଲ୍ଲାସ ଚିତ୍ତରେ ।

ମୁଁ ଆଉ ଏକାକୀ ନୁହେଁ
 ଏକା ଏକା ଯନ୍ତ୍ରଣାର ବେଦଗାନ ନୁହେଁ
 ମୁଁ ଓ ଘରଣୀ ମୋର, ଯୁଗ୍ମଯାତ୍ରୀ
 ହାତ ଧରି ଚାଲୁଅଛୁ କାଳର କିନାରେ ।

ମୁଁ ନୁହେଁ ଯଯାତି, କାମନାର ବହିକାଳି
 ମୁଁ ଭୋଗିବି ଦେହ ସୁଖ
 ମୁଁ ଗାଢ଼ି ପ୍ରେମ ନାମେ କାମ-ବହି ଗୀତ ।
 ମୁଁ ମୁଗୁଷୁ, ଯେଉଁଆଡ଼େ ଚାହିଁଦିଏ
 ସେଇଆଡ଼େ ମୋ ଘରଣୀ ମୁହଁ
 ସେଇଆଡ଼େ ବର୍ଷଯାଏ ପ୍ରେମ-ମଧୁ
 ଦିଶିଯାଏ ସବୁ ଖାଲି ସୁନ୍ଦର ଶ୍ୟାମଳ ।

ହେ ଅନ୍ଧାର ! ନୀଳକାନ୍ତ

ଦେଖୁବି ଦେଖୁବି ବୋଲି ତ
ତବ ତବ ଆଖି ଦୁଇଟି ମେଲେଇ ରଖିଲି ଯେ
ପାଣିପରି ବୋହିଗଲା ସମୟ ।

—ନିଜପାଣି ନିଜରେ ବୋହିଗଲା ଯେ
ପାଣି ଶୁଖି ନିଜପଠା ଠୋ ଠା
ମଲା ନିଜ ବିଷୟ ତେହେରା
ଦର୍ପଣରେ ମୁହଁ ଦେଖିଲା ବେଳକୁ
ଦେହସାରା ଧୁ ଧୁ ବାଲି
କାଶତଣ୍ଡା ବୁଦା, ଝାପୁଆ ଅନ୍ଧାର ।

ଦେଖୁବି ଦେଖୁବି ବୋଲି ତ
ରାତି ସାରା ଝରକା ଖୋଲି
ବସି ରହିଲି ଯେ
ଉଇଁଲା ନାହିଁ ଜହ୍ନ
ଦିଶିଲା ନାହିଁ ପ୍ରଭାତୀ ତାରା
ଶୁଭିଲା ନାହିଁ ପକ୍ଷୀର କାକଲି ।
ଅନ୍ଧାରର ନୀଳକାନ୍ତ ହାତର ପାପୁଲି
ଆଉଁସି ଦେଉଛି ଦେହ
ଖୋଇ ଦେଉଛି ଅମୃତ
ଫିସ୍ ଫିସ୍ କହିଦେଉଛି
ତାକି ଦେଲେ ଓ' କରିବ

ଭେଟ ହୋଇଯିବ ଅତୀତକ
 ମହୋଦଧି କୁଳରେ ତ
 ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ବେଢ଼ାର ଭିତରେ
 ସଭାମଞ୍ଚରେ ତ କେଉଁ ଦୂର କ୍ଷେତ ଖମାରରେ
 କାଗଜ କଳମରେ
 ଗୋଲ ଗୋଲ ଅକ୍ଷରର ବିଚିତ୍ର ରାସରେ ।

 ଅଥଚ ହଜାର ଡାକ ଦେଲେ ବି
 ଓ' କେହି କହୁ ନାହିଁ
 ଝରୁ ନାହିଁ ଓ'ରୁ ଓଁକାର
 ଗୁମସ୍ତା ଫାଲଟିଯାଉଛି ଅନ୍ଧାର
 ପ୍ରତିଧ୍ବନି ତୋଳୁ ନାହିଁ ଚାରିକାନ୍ଥ
 ହଠାତ୍ ମୁଁ ଅନ୍ଧ ଫାଲଟିଗଲି ଯେ
 ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆଲୋକ ଲହଡ଼ି ।
 ହେ ଅନ୍ଧାର ନୀଳକାନ୍ତ
 ଆସ, ତୁମକୁ ଛୁଇଁ ଦେଲେଇ ତ
 ପିଇଯିବି ଅଧରାରେ ଧରାର ପରଶ ।

କନ୍ୟାକୁମାରୀ

ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଲୁହରେ
ଗାଧୋଉଥିଲେ ବି
କେହି କହିବେ ନାହିଁ ଆହା ପଦେ ।
ଅନ୍ତରକୁ ଧୋଇଦେଇ ପବିତ୍ର ଜଳରେ
କେହି ବି ଆଉଁଷଦେବେ ନାହିଁ ପିଠି
ସାଉଁଲେଇ ଦେବେ ନାହିଁ କେଶ
ପୋଛି ଦେବେ ନାହିଁ
ପଣତ କାନିରେ ମୁହଁରୁ ଝାଳ ।

ଲୁହ ସେଇମିତି ବହୁଥିବ ଯେ
କାଳରୁ କାଳକୁ ଛୁଇଁ ଅନନ୍ତ କାଳକୁ ।

ତୋ ହାତର ବରଣମାଳା
ସେଇମିତି ରହିଥିବ ଯେ
ଶୁଖି ଶୁଖି ଖସି ପଡୁଥିବ
ସମୁଦ୍ର ଜଳରେ,
ଫୁଲି ଫୁଲି ଭାସି ଯାଉଥିବ
କେଉଁ ଅଜଣା ରାଇଜେ ।

ତୋ ଲୁହ ପାଳରୁ ଥିବ ଗଙ୍ଗା ଓ ଯମୁନା
ଦୁଃଖଯାକ ଧୋଇ ଧାଇଁ
ପକେଇ ଦେଉଥିବ ଅନନ୍ତ ଗର୍ଭରେ

ପବିତ୍ର ପାଲଟୁଥିବ ତୋ ଲୁହ
ତୁ ସେଇମିତି କାନ୍ଦୁଥିବୁ ଯେ
କାନ୍ଦୁଥିବୁ ରକତ ଝରାଇ ।

ତୋତେ ଘେରି ଆସୁଥିବେ
ତୋ ପ୍ରିୟଜନ ବୋଲାଉଥିବା
ହିତାକାଂକ୍ଷୀମାନେ
ହାତୀ ଦେବେ ଘୋଡ଼ା ଦେବେ
ଗଢ଼ିଦେବେ ସୁନାର କୁଲେଇ
ଆକାଶର ଚାନ୍ଦ ଦେବେ
କହୁଥିବେ ଦେବେ ଦେବେ
ତୁ ଭୁଲି ଯାଉଥିବୁ ଯେ
ଜାଣି ପାରୁ ନ ଥିବୁ
ଛନ୍ଦି ହୋଇ ଯାଉଥିବୁ ବ୍ୟାଧିର ଜାଲରେ ।

ତୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଆ
ତୋ ଏକାଗ୍ର ବିନ୍ଦୁରେ
କାନ୍ଦୁଥାଆ ଯେ କାନ୍ଦୁଥାଆ
ତୋ ଲୁହରେ ସମୁଦ୍ର ପାଲଟୁଥିବ ନୀଳ
ହୁଏତ ବାହାରି ଆସିବ ଅମୃତ
ସମୁଦ୍ର ମରୁଜର ପର୍ବ ନାହିଁ ବେଶୀ ଦୂର ।

ପୋଖରାନ

ଚିହ୍ନେଇ ଦେଲୁ ଏତେ ଦିନେ ମାରୁତିକୁ
 ସେ ତେଜ୍ ଯାଇପାରେ ସମୁଦ୍ର
 ଚେତେଇ ଦେଲୁ ଶୋଇ ରହିଥିବା ଶକ୍ତିକୁ
 ଯାହା ପ୍ରତିହତ କରିପାରେ ସକଳ ବିରୋଧ ଅକ୍ଳେଶରେ ।
 ଚମକେଇ ଦେଲୁ ସାରା ପୃଥ୍ୱୀ
 ଚାହିଁ ରହିଲା ତଟସ୍ଥ ହୋଇ
 ଆତଙ୍କ ଖେଳେଇ ଦେଲୁ ଘରେ ବାହାରେ
 ସତେ ଅବା ଫାଟିଗଲା ମେଦିନୀ
 ହେଁ ଚୈ ପଡ଼ିଗଲା ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶ
 ପୁଣି ଥରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ରକ୍ତନଦୀ ବହିଯିବ
 ସାତତାଳ ଭେଦି, ହିମାଳୟ ଥରିଗଲା
 ହୁଙ୍କାର ଉଠିଲା ସେପଟରୁ
 ସିନ୍ଧୁର ସେପଟେ ହାହୋଲ୍ଲ ଦୁହୁଡ଼ି ନିନାଦ
 ଅତିରଥ ମହାରଥମାନେ ଲାଲ ଲାଲ ଚକ୍ଷୁରେ
 ଚାହିଁ ରହିଲେ, ଲମ୍ବେଇ ଆଣିଲେ ଅଟକର ଫାଶ
 ବିଭୀଷଣମାନେ ଲମ୍ବାଚୌଡ଼ା ଜଞ୍ଜାହାର ଦେଇ
 ନିନ୍ଦା କଲେ ଯେ ତୁ କୁଆଡ଼େ ଜାଣି ଜାଣି
 ବଲୁରି ବସାରେ ଗୋଖିଦେଲୁ ନିଆଁ
 କାଟିଦେଲୁ ଭାଇ ଭାଇ ସମ୍ପର୍କର ତୋରି ।
 ପୋଖରାନ! ତୁ ତ ସ୍ୱାଭିମାନର ଅନଳ ଶିଖା
 ଅନିର୍ବାଣ, ଜାଣିଅଛୁ ଭଲ କରି ଶୁଭେ ନାହିଁ

ବୁଦ୍ଧବାଣୀ ପ୍ରମତ କର୍ଷକ, ଧରିବାକୁ ହେବ ନିଶ୍ଚେ
 କୋଦଣ୍ଡ ଓ ଚକ୍ର, ପ୍ରତାରଣା ଜାଲ ଫେଇ
 କୁଟନୀତି ନୁହେଁ କେବେ ପାଗଳଙ୍କ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ।
 ହଟେଇ ଦେଲୁ ଯୁଗ ଯୁଗର ନିର୍ବେଦତା
 ଗାଇଦେଲୁ ଜୀବନ-ସଙ୍ଗୀତ
 ନୂତନ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ତୁ ପାଳଟିଗଲୁ ସାରଥୀ
 ହେ ହୃଷୀକେଶ !
 ତୋହରି ମୁଖରୁ ତ ଉଜ୍ଜାରିତ
 ଯୁଦ୍ଧାୟ କୃତ ନିଷ୍ଠା, ମରିଗଲେ ସ୍ୱର୍ଗଲାଭ
 ଜିତିଗଲେ ପୃଥ୍ବୀଭୋଗ, ତେଣୁ ଉଠ, ଯଶ ଲଭ
 ଭୋଗ କର ଏ ସମ୍ପଦ ରାଜ୍ୟ
 ସାଲିସ ନୁହଁଇ କେବେ କେତେବେଳେ ଅଧର୍ମ ସହିତ ।
 ପୋଖରାନ ! ତୁ ତ କାନେ କାନେ କହିଦେଲୁ
 ଦୁର୍ବଳର ମାନ ଆଉ ଅପମାନ ଏକା କଥା
 ନିରବଧ୍ୱ ହାତ ଯୋଡ଼େ, ଭିକ୍ଷା ମାଗେ,
 ସବଳର ସାଜେ ଚାଟୁକାର
 ଅଥଚ ସବଳ ହୁଅଇ ତାଉ, ଗର୍ଜିଉଠେ
 ଚାହେଁ ନାହିଁ ଆଉ କିଏ ହୋଇଯାଉ ତା' ସହ ସମାନ ।
 ପୋଖରାନ ! ତୋତେ ଦିଏ ମୁଁ ମୁଗୁ ପ୍ରଣାମ
 ପରାଶ ବର୍ଷର ଅନ୍ଧକାର ଚିରି
 ଦେଖାଇଲୁ ଆଲୁଅ ଟିକିଏ
 ହୁଏତ ବା ହୋଇପାରେ ଆଉ ଥରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର
 ଧର୍ମର ବିଜୟ ସଦା, ଅଧର୍ମର ବିନାଶ ନିଷ୍ଠା
 ଜଳୁଥାଉ ତୋ ବୁକୁରେ ମହାଦୀପ
 କାଳରୁ କାଳକୁ ଡେଇଁ ଅନନ୍ତ କାଳକୁ ।
 ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଦଳ ଟିକେ କ'ଣ ପାଇଯିବା ପାଇଁ
 ମୁଖାନାଇ ନାରୁଥାନ୍ତୁ ପିତୁଳା ସମାନ ।

ଓଁକାର

ଗଠ ବନ୍ଧନ ହୁଏ ନାହିଁ
ବେଜୋଡ଼ ସହ
ଉଲ୍‌କା ସହ ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କର ।
ଇମିତି ହେଉଥିଲେଇ ତ
କାଶ୍ୟପୀଙ୍କ ଭିତରେ ଲାଗି ନ ଥାନ୍ତା ଯୁଦ୍ଧ
ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନର ସଂଧ୍ୟାପତ୍ର
ଛିଣ୍ଡି ଯାଇ ନ ଥାନ୍ତା ଚର୍ଚ୍ଚ କରି ।

କାହାକୁ ଆପଣେଇ ନେଇ ହବ
ଓ କାହାର ଇଚ୍ଛାକୁ ପୂରଣ କରିଦେବ
କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ?

ଇଚ୍ଛାମାନେଇ ତ କହୁର ସନ୍ତାନ
ଫୁ ଫୁ ନିତ୍ୟ ଓ ନିରନ୍ତର
ଗରଳରେ ଆନନ୍ଦ କେବଳ ।

କେଉଁ ଗାରେଡ଼ିରେ ଶୁଆଇ ଦେବ କେତେ କାଳ ?

ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ସେମାନେ
ବାହାରି ଆସୁଥିବେ ଯେ
ଦଂଶି ଦେଉଥିବେ ଓ ତମେ ଘାଉଳା
ହୋଇ ପଡୁଥିବ ବାରମ୍ବାର ।

କେମିତି ତମେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବ ଯେ
 ହସ୍ତିନାକୁ କରିବ ସୁରକ୍ଷା !
 କଳା କଳା ପଟୁଆର ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବ
 ଶୋଇ ଯାଉଥିବ ଶରଣଯ୍ୟାରେ
 ଜଳି ଯାଉଥିବ ହସ୍ତିନା
 ବୋହି ଯାଉଥିବ ରକ୍ତନଦୀ
 ଭାସି ଯାଉଥିବ ମାଳ ମାଳ ଶବ
 ଶୁଣୁଥିବ ରେ ରେ କାର ଧ୍ବନି
 ହସ୍ତିନାର ସିଂହାସନ ଦିଶୁଥିବ ନିକଟୁ ନିକଟ ।
 ଉଠିଆସ ଓ ଚାଲୁଥାଅ ଏକଲା ଏକଲା
 ମାଟିରୁ ଅଙ୍କୁରି ଆସିବ ଗଜା
 ପାଲଟିଯିବ କଟକ୍ତମ
 ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ପାଇଯିବ ଛାଇଟିଏ
 ଓ ବେଜୋଡ଼ମାନେ ମିଳି ଯାଉଥିବେ
 ମୁଁ ପଶିଆର କଳା କଳା ପରଦା ସବୁ
 ଖୋଲି ଯାଉଥିବ ଯେ
 ଫୁଟି ଉଠୁଥିବ ମାଟି ଭିତରୁ
 ନୂତନ ଓଁକାର ।

ଧନମଣି

କି ଯାଏରେ ଧନମଣି ଶୋଇ ଯା’
 ଶୋଇ ଯା’, ବାଆ ଆସେ ସୁ ସୁ ଘୁ ଘୁ
 ଶୁଣୁ ଥାଆରେ ଜାଣୁଥା’ ।
 ବସା ତୋ’ର ଝୁଲୁଥାଉ ତାଳ ଗଛେ
 ଛିଣ୍ଡିପଡ଼ି ଲୋଟି ଗଲେ ଭୂଇଁ ପରେ
 ଫୁର କରି ଉଡ଼ି ଯାଆରେ
 ଏ ଗଛରୁ ସେ ଗଛକୁ
 ଏ ଗାଆଁରୁ ସେ ଗାଆଁକୁ
 ଏ ସହରୁ ସେ ସହର
 ବୁଲଇଯାଆରେ ବୁଲିଯାଆ
 ଓଦାକନା ପେଟେ ଦେଇ
 ଭୁଲୁ ଭୁଲୁ ନୟନରେ ଶୋଇ ଯା’
 ବୁଝା ହୋଇ ଏ ଥାନରୁ ସେ ଥାନକୁ ଯାଉ ଥା’
 ହାଟବାଟ ଦୋକାନ ବଜାର ପୁଣି
 ସ୍କୁଲ କଚେରି କଳ କାରଖାନା
 ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ ସବୁ ବନ୍ଦ କରୁଥା’
 ପୋଡ଼ାଜଳା ଭଙ୍ଗାରୁଜା ହଣାକଟା
 କିତାବୀ ଫେସନ ଯେତେ ଶିଖୁଥା’
 ସଭାମଂରୁ ଭାସିଆସେ ଅମୃତ ବଚନ
 ଟିକେ ଶୁଣୁଥା, ହେଜୁଥା’ରେ ହେଜୁଥା’

ତୁଳସୀ ବଣିଆ ବାଘ ଦେଖୁଥା’
 ଧଳାହାତୀ ଠାଣିମାଣି ଚାଖୁଥା’ ।
 ଆ’ ଆ’ରେ ଧନମଣି ହାତଧରି ଚାଲିଆ’
 ତୋରି ପାଇଁ କନ୍ଦାକଟା ରାଗରୁଷା
 ବାଦାପାଲା ରାଜନୀତି ନନ୍ଦିଘୋଷ ଯାତ୍ରା
 ତୋରି ପାଇଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସାମ୍ୟବାଦ
 ଦେଖୁ ନେ’ରେ ଦେଖୁନେ’
 ତୋରି ପାଇଁ କାୟୁଛନ୍ତି କାଙ୍କମାନେ
 ତୁଳା ଦେଇ ମୁହେଁ, ଜପୁଛନ୍ତି ହରିନାମ
 ଦେଖୁ ଆ’ରେ ଦେଖୁ ଆ’ ।

ଥାଳ ତୋର ପୁରିବନି ପୁରିନାହିଁ କେବେ
 ପୁରିଗଲେ ପାଲା ଆଉ ହେବ ନାହିଁ
 ନାଚ ହେବ ବନ୍ଦ, ଡଙ୍ଗା ଆଉ ଚାଲିବନି
 ନାଉରି ଡାକିବନି, ତୋ ନାଆଁରେ
 ଚାଲୁଥିବ ରାଜନୀତି ଦେଖୁଥା’ରେ ଦେଖୁଥା’
 ବାୟାର କି ଯାଏରେ ବାଆ କଲେ
 ଦୋହଲଇ ବସା
 ଖୁଦକଣା ପୋକ ଜୋକ ମିଳିଗଲେ
 ଝଣ୍ଟା ଧରି ଯାଉଥା’ରେ ଯାଉଥା’
 ରୁରୁ ବା ନ ରୁରୁ କିଛି ଖାଉ ଥା’ ପିତା
 ବୁଝ ବା ନୁ ବୁଝ କିଛି ପଢୁଥା’ ଗୀତା ।

ପେଟା

ହୁଲହୁଲ ପଡ଼ିଗଲା ଘରସାରା
 କେମିତି କେଉଁବାଟେ ପଶିଆସିଲା
 ପେଟାଟିଏ ଯେ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ
 ଜଳକା ପାଲଟିଯାଇ ଉଡ଼ିଗଲା ଏଣେତେଣେ
 ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବସିଗଲା ରାଣୀର
 ଓ ରାଣୀ ଦଉଡ଼ିଲା ଘରସାରା
 ଯେମିତିକି କୋକୁଆ ନାଁ ଶୁଣି
 ଦଉଡ଼ିଲେ ଯଦୁବଂଶ ନରନାରୀ ।

ରାଣୀ ଧାଇଁଲା ଓ ଧାଇଁଲା ଯେ
 ସାନ ସାନ ପିଲାମାନେ ତାଳିମାରି
 ହସିଲେ ଓ ନାଚିଗଲେ, ବଡ଼ମାନେ
 ଦେହ ଛପା ଦେଲେ, କାଳେ ପେଟା
 ଆସି ବସିଯିବ ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡେ ।

ଘର ଭିତରର କେଉଁ ଅନ୍ଧାର କୋଣରେ
 ଲୁଚିଗଲା ପେଟା, ରାଣୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା
 ସକାଳୁ ସକାଳୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆସି ହୋମ କଲା
 ଗୋମୟରେ ଘରଦ୍ବାର ଲିପା ହେଲା
 ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହେଲା ରାଣୀ
 ଅଶୁଭର ମୁଣ୍ଡ ମୋଡ଼ି ଦାନ ଦେଲା
 ତଥାପି ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ

ବିଚଳିତ ଦେହ ମନ ପ୍ରାଣ
 ଘର ଖାଲି ଗୋଡ଼ାଇଲା ଖାଁ ଖାଁ
 ପାରିଷଦ ପାତ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଛାଡ଼ିଗଲେ
 ରାଜ୍ୟ ନାହିଁ, ସିଂହାସନ ନାହିଁ
 ଚାନ୍ଦୁକାର ଉଡ଼ିଗଲେ
 ପରିତ୍ୟକ୍ତ ମହୁଫେଣା
 ସମ୍ପର୍କର ବେଢ଼ା ଭୁଷୁଡ଼ିଲା ।

ଶୂନ୍ୟ କୋଳ, ଏକା ଏକା
 ଶୂନ୍ୟଗାନ ବାହାର ଭିତର
 ଥମ୍ ଥମ୍ ଲୁହ, ପଡ଼ୁନାଜ ବୁଝାଏ ମାଟିରେ
 ନିଜ ହାତେ ନିଜ ତଣ୍ଡି ଚିପି
 କାହାକୁ ବା ଦୋଷ ଦେଇ ହେବ ?

ଆ' ଆ' ଅଶ୍ରୁଭରେ
 ତୁ ତ ମୋର କୁନି ପୁଅ
 ଆ' ଆ' ମୋ କୋଳକୁ
 ବସି ଯା ଦଣ୍ଡେ
 ବୋକ ଦେବି ଧନ ମୋର
 ତକା ତକା ଆଖି ସହ ମିଳାଇବି
 ଆଖି ମୋର, ଗାଉଥିବି ଗୀତ
 ଝୁଲରେ ହାତୀ ଝୁଲ
 କିଆ କନ୍ଦା ଖାଇ ଫୁଲ
 ମୋ ପାଇଁ ଅଶ୍ରୁ ନୁହଁ ଧନ ମୋର
 ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଥୁଣ୍ଡା ଗଛ
 ଖସିପଡ଼େ ବଲ୍‌କଳ ଓ
 ଝରିଯାଏ ପାକଲା ପତର ।

ଆ' ଆ' ମୋ କୋଳକୁ
ତୁ ଯଦି ଅଶୁଭ ହେଉ
ମୁଁ ଅଶୁଭ ତୋ ସହିତ
ତୋର ମୋର ଘେନାଘେନି
କାଳରୁ କାଳକୁ ।

ପଦବୀ

ମହାର୍ଘ ପୋଷାକ ପରି
 ପଦବୀଟିଏ ପିନ୍ଧିଦେଲେଇ ତ
 ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଚାଲି ଆସେ ହାତ ପାପୁଲିକୁ
 ସବୁ ଅଜଣା ଜଣା ହୋଇଯାଏ ଯେ
 ସିଧା ହୋଇଯାଏ ମୁଣ୍ଡ
 ନଏଁ ନାହିଁ ଅକାଳେ ସକାଳେ ।

ଚାଲି ଯାଉଥିଲେଇ ତ
 ବାରି ହୋଇଯାଏ
 ଥାବା ପକାଇବାର ଭଙ୍ଗି
 ମାଛଟିଏ ବି ସାହସ କରେନାହିଁ
 ଓଗାଳି ଦେବ ପଥ ।
 ତେଲୁଣି ପୋକ ପରି
 ଜାକିଜୁକି ରହିଯାଆନ୍ତି
 କୁକୁସୁ ଜନ ।

ଉପଦେଶ ପୋଥିର ଡୋରି ଫିଟିଯାଏ ଯେ
 ମାଡ଼ିଯାଏ ଯେମନ୍ତ ଅଦିନିଆ ବଢ଼ିପାଣି
 ମାଲୁମ ହୋଇଯାଏ ସକଳ ବିଦ୍ୟା
 କାକୁସୁମାନେ ପିଇଯାଆନ୍ତି
 ସାକ୍ଷାତ ଅମୃତ ।

କାକୁଷ୍ଠ ନିବେଦିଲେ ଦୁଃଖ
 ବାରୁଳି ଖଡ଼ାର ଗୁଳି ପରି
 ଶବମାନେ ବାହାରି ଆସନ୍ତି ଯେ
 ହନୁମାନ ବି ଘାଏଲା ହୋଇଯାଏ ନିମିଷେ ।

କଳମ ଉଠେଇଲେ ତ
 ଦୋହଲିଯାଏ ପୃଥ୍ବୀ
 ଲେଉଟିଯାଏ ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ ପାଞ୍ଜି ।
 ତ୍ରିଗୁଣ ରଜ୍ଜୁ କରେ ଧରି
 ପହଞ୍ଚିଗଲେ ନରହରି
 ଓଳଟପାଲଟ ହୋଇଯାଏ ସବୁ
 ନଇଁଯାଏ ମୁଣ୍ଡ
 ଆଜ୍ଞା ଆଜ୍ଞା ନିଉନ ବଚନ ।

ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ମୁକୁଟ, ବହଳ ଅନ୍ଧାର
 ଯମଦୂତ ସାଲୁବାଲୁ
 ତତଲା ତେଲ କଢ଼େଇ ଲୁହା କଣ୍ଟା
 ତଳ ଓ ଉପର
 ପୁତିଗନ୍ଧ ରୌରବ ନରକ ।

ଚୌକି

ହାତ ହଲେଇ ମୁହଁ ଛିଆଡ଼ି
 କଥା କହି ଦେଲେଇ ତ
 ବଡ଼ ହୋଇ ନାହିଁ କେହି,
 ଉପର ଥାକକୁ ଜିଭ ଲମ୍ବେଇ
 ଚଢ଼ିଗଲେ ବି ହାକିମ ବିନିଯାଏ ନାହିଁ ।
 ପାଳଗଦା ଉପରେ ବସି
 ନିଶ ମୋଡ଼ି ଦେଲେ
 କେହି କେବେ ହୋଇଯାଏନି ରଜା ।

କିଛି କାଳ ଆପଣା ଭିତରେ
 ରାଜକୁମାରକୁ ଦେଖି
 ଫୁଲି ଉଠଇ ଛାତି
 କୁଅ ଭିତରେ ଆପଣାର ଛାଇ ଦେଖି
 ଡେଇଁପଡ଼େ ଯେ
 ଶୋକ ସତୀଷିଏ ପାଳିବା ପାଇଁ
 ନ ଥାଏ କେହି
 ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରେ ନାହିଁ
 ଫଟୋ ସହ ବିବରଣୀ ।

ତମେ ଖୁବ୍ ଚତୁର ଯେ
 ଭୁଲେଇ ପାର ରଜାକୁ ନିମିଷେ
 ମହାମୂଲ୍ୟ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧେଇ

ଲଙ୍ଗଳା କରି ଚଳେଇ ପାର ରାସ୍ତାରେ
 ଜନାମ ପାଇ ପାଇ
 ତମେ ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଉଥାଅ ଯେ
 ଯେମନ୍ତେ ବେଲୁନ୍ ଉଡ଼ଇ ଆକାଶେ ।

ନିରାପଦ ତମ ଘୂରା ଚୌକି
 ଓ ଶୀତଳ କୋଠରୀ
 ବାହାରେ ବନ୍ଧୁକ ଧରି
 ଢୋଳାଉଥିବା ରକ୍ଷୀ ।
 କିଏ କେଉଁଠି ଧର୍ଷିତା ହେଲା
 କି କେଉଁଠି ଫୁଟିଲା ବୋମା
 ଅଥବା କିଏ ଲୁଟ୍ କଲା
 ଦୋକାନ ବଜାର
 କ'ଣ ଯାଏ ସେଥିରେ ତମର ?

ଅଧସ୍ତନ କହି ଦେଉଛନ୍ତି
 ସବୁ ମିଥ୍ୟା, ବିରୋଧୀଙ୍କ କାରସାଦି
 ରଜା କହିଛନ୍ତି
 ତାଙ୍କ ଲୋକ ଯାହା କଲେ ସୁନା ପୁଅ
 ତମେ ଠିକ୍ ଜାଣିଯାଇଛ
 ଚୌକି ରଖିବାକୁ ହେଲେ
 ମାନିବାକୁ ହେବ ରାଜାର ଆଦେଶ ।

ବିବର୍ତ୍ତିତ ପୃଥ୍ବୀ

କିଏ ମୋତେ କହିଦିଏ ମୋ ଭିତରୁ
 ଭାସି ଆସେ କେଉଁଠାରୁ ଶୂନ୍ୟବାଣୀ
 ଭଲ ପାଅ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା
 ଭଲ ପାଅ ଗଛ ଲତା ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ
 ଆକାଶ ମେଦିନୀ ଭେଦି ପଶୁପକ୍ଷୀ ମଣିଷ ସକଳ ।
 କେମିତି ପାଲଟିଯାଏ ଅଘଟଣ ଘଟଣା ଓ
 ବିଧ୍ୱଂସନୀ ଚଳୁଥିବା ଘଟଣାର ବିବର୍ତ୍ତନ ଘଟେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତମାନେ ହାତକୁ ହାତରେ ଛନ୍ଦି ରାସ ରଚି
 ବନିଯାନ୍ତି ସ୍ମୃତି, ନୀରବରେ ଇଚ୍ଛାମାନେ
 ବାହାରି ଆସନ୍ତି ଓ କହୁଥାନ୍ତି ଫିସ୍ ଫିସ୍
 ଦେଖା ଟିକେ ହୋଇଥିଲେ କିଛି ବର୍ଷ ପୂର୍ବୁ
 ବହିଥାନ୍ତା ମହ ମହ ବାସ୍ନା, ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମାକୁ
 ଫେଣ୍ଟି ନଦୀଟିଏ ମୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥାନ୍ତା
 ଭିନ୍ନ ଦିଗନ୍ତରେ, ଫୁଟିଥାନ୍ତା ଫୁଲ, କୂଳେ କୂଳେ
 ଫଳ ଭାରେ ନଉଁଆନ୍ତା ବୃକ୍ଷ, ଅଥଚ ହେଲା ନାହିଁ
 ନ ହେବାର କଥା ଯାହା ହୋଇଗଲା
 ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତରେ ରଙ୍ଗ ବୋଲି ଆକାଶର ମୁହଁ
 ଛୁଇଁଗଲା ମେଦିନୀର ଧୂସର ଦିଗନ୍ତ
 ଅନ୍ଧାର ଆସଇ ମାଡ଼ି ଆଁ କରି
 ବାଘ ପରି ଗିଳି ଦେବ ଇଚ୍ଛାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ।

ତଥାପି ତ ଭଲ ଲାଗେ ପୃଥ୍ୱୀ
 ତା କୋଳେ ଜନମ ପୁଣି ତା' କୋଳେ ମରଣ
 ସେହି ତ ମୋ ଭଲ ମନ୍ଦ ଜୀବନର ଗୀତି
 ସେହି ହୁଏ ଘଟଣା ଓ ଅଘଟଣା
 ସେ ପାଏ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପୁଣି ଆନନ୍ଦର ଅଦୈତ ରାଗିଣୀ ।

 ଏତେ ଦିନେ ପରିଚୟ ହୋଇଗଲା ପୃଥ୍ୱୀ ସହ
 ହୁଏତ ମୁଁ କେଉଁ କାଳେ ଜନ୍ମିଥିଲି, ମନେ ନାହିଁ
 ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମନେଲି, ନେଉଥିବି ଜନ୍ମ
 ପୃଥ୍ୱୀ ସହ କ୍ରୀଡ଼ା କରି ଫେରି ଯାଉଥିବି
 ଅଘଟଣ ଘଟଣାର ଯୁଗପତ୍ ଲୀଳା ହେଉଥିବ
 ବହୁଥିବ ନଦୀ ପୁଣି ଫୁଟୁଥିବ ଫୁଲ
 ଫଳସବୁ ଝଟୁଥିବ ଧୂସର ମାଟିରେ
 ଭଲ ଲାଗୁଥିବ ଭାରି ଏଇ ମାଟି
 ଉଡ଼ି ଯାଉଥିବ ଦୂରେ ଈର୍ଷା ଓ ଅସୁୟା
 ସବୁ ବାଧା ଏଡ଼ି ଦେଇ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଥିବ
 ଏଇ ପୃଥ୍ୱୀ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ।

ପୋଡ଼ାମୁହାଁ

ଯା ଯାରେ ପୋଡ଼ାମୁହାଁ ବାନ୍ଧର ତୁ
 ଯା ଯା ବାଡ଼ିପଶା ମୋ ବାଡ଼ିରୁ
 ନଇଲେ ଏକ୍ଷଣି ତୁ ଦେଖୁବୁ ମୋ ଚଣ୍ଡୀ ରୂପ
 ପିଇଯିବି ତୋ ଛାତିରୁ ରକ୍ତ ଚି ଚି ।

ଆରେ ଆରେ ଭାଙ୍ଗନା ତୁ ଡାଳ ପାଳା
 ଖାଆନା ମୋ ଝାଳ ବୁହା ଫଳ ଓ ଫୁଲୁରୀ
 ଏଇ ଥରେ ଚାହାଁ ଚାହାଁ ମୋ ଠେଙ୍ଗୁଣି
 ପିଟି ପିଟି କରିଦେବି ସାରା ।

ଆ' ହା' ନାରଖାର କରିଦେଲୁ ଏ କନକପୁରୀ
 ନିମିଷକେ ପୋଡ଼ି ଦେଲୁ ବସ୍ ଟ୍ରେନ୍ ଅଫିସ କଲେଜ
 କାରଖାନା ଜଳାଜଳୁ, ବନ୍ଦୁବାନ୍ଦୁ କରିଦେଲୁ
 ଝରକା କବାଟ, ସବୁଆଡ଼େ ନୀରବତା
 ବନ୍ଦ ଖାଲି ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ, ଚକ ବନ୍ଦ, ଅଖ ବନ୍ଦ
 ସ୍କୁଲ କଲେଜ ବନ୍ଦ, ସରକାରୀ ଅଫିସ୍ ବନ୍ଦ
 ମଜା ଦେଖୁ ପୋଡ଼ାମୁହାଁ ତୋ ମୁହଁକୁ ଲାଜ ନାହିଁ ଟିକେ ।

ତୁ ତ ଖାଲି ନାରୁଅଛୁ ଥେଇ ଥେଇ
 ରାଜଧାନୀ ସହର ବଜାର ଗାଁ
 ଗଳି ଆଉ ଉପଗଳି ମଫସଲ କିଆବଣ
 ଧାନବିଲ ପାହାଡ଼ ଜଙ୍ଗଲ ଖେଦି

ତେଉଁଅଛୁ ହୁମ୍ ଦୁମ୍, କେତେବେଳେ
ମୌକା ଟିକେ ମିଳିଗଲେ ଝାମ୍ପି ନେଉ
ଝିଅ ବୋହୂ, ଖିନ୍ତିନି କରିଦେଉ
ଶୁଭେ ନାହିଁ ତୋ କାନକୁ, କାକୁଡ଼ି ମିନତି କା'ର
ହାୟ ହାୟ ଭୋଟବାଲା ପତାକା ଉଡ଼ାଉ ।

ଆରେ ଆରେ ନିଆଁଗିଲା ତୋ'ର କ'ଣ ମାଆ ନାହିଁ
ନାହିଁ ନାହିଁ ଭଉଣୀ ଝିଆରୀ ଖୁଡ଼ୀ ମାଙ୍କୁ ଓ ପିଉସୀ
ଥରେ ହେଲେ ତାହାଁ ତୋ'ର ଭଉଣୀ କି ମାଆକୁ ଝିଅକୁ
ଦେଖ ଦେଖ ଲୁହସବୁ ବୋହିଯାଏ ରକତକୁ ପାଣି କରି
ତୋ ମନକୁ ଛୁଉଁନି କିପରି ?

ତୁ ଭାବିଛୁ ମନ୍ତ୍ରିଣୀ ତୋ ବଳିୟାରତ୍ନୁଜ
ଚାଲୁଅଛି ପଟୁଆରେ ଗଜରା ପକାଇ
କେହି ତୋତେ କହିବେନି କିଛି
ଜାଣେ ଜାଣେ ସବୁ ଜାଣେ ତୋର ବଡ଼ପଣ
ପୋଲିଶିଏ ତା' ଦେବେ ସାଲୁଟ ପକାଇ
ତୁ ପଛକେ ତୋର ଖଣ୍ଡ ଡକାୟତ ହୁଅ
ଚାରିଶୁଣ ମାଫ୍ ତୋ'ର, ଯେଣୁ ତୁହି ଶିବଙ୍କର ସର୍ପ ।
ମନେରଖ ପୋଡ଼ାମୁହାଁ, ମୁଁ କାର ଖାଏ ନାହିଁ
ଧାରେ ନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଣିଛି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ କରି
ରକ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ପରି ସବୁ ବଢୁଅଛି, ବଢୁଥାଅ
କେତେ କାଳ ଅନ୍ଧାରରେ ନାରୁଥିବ,
ରାତି ବି ପାହିବ ଦିନେ, ଏଇ ଦେଖ ଖଡ୍ଗମୁଷା
ଏ ଠେଙ୍ଗୁଣି, ଥୟ ଧର ଦିନକାଳ ଆସୁଅଛି ପାହି ।

ଟ୍ରେନ୍‌କୁ ଅପେକ୍ଷା

ଝେସନ୍‌ରେ ହାଉଯାଉ ଲୋକବାକ
ଠେଲାପେଲା ଧାଁ ଓ ଧପଡ଼
କେତେ ରଙ୍ଗ କେତେ ରୂପ ବିଚିତ୍ର ବିଷମ
ସଭିଙ୍କ ମୁହଁ ଖାଲି ଅମ୍ ଅମ୍
ଅପେକ୍ଷାର ଭାବ ।

ରହି ରହି ଡାକବାଜି ଯନ୍ତ୍ର
କହୁଅଛି ଟ୍ରେନ୍ ଆସିବା
ବିଳମ୍ବ ଅଛି ପାଞ୍ଚ ଘଣ୍ଟା
ହଠାତ୍ ଇଞ୍ଜିନ୍‌ରେ ଘଟିଛି ବିଦ୍ରାଫ ।

ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ
ଭାରି ବୋରିଂ
ଅପେକ୍ଷାରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା କେତେ
ଅନୁଭବୀ ଜାଣଇ କେବଳ ।

ସଂଖ୍ୟାହୀନ କଳା କଳା ମୁଣ୍ଡମାନେ
ହଲୁଛନ୍ତି ବ୍ୟଥା ଆଉ ବ୍ୟର୍ଥତାରେ
କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ବୀର ଯୋଦ୍ଧାଗଣ
ହାତ ସବୁ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ
ଅକୃଷ୍ୟ ରଜ୍ଜୁରେ କେହି
ନଚାଉଛି ପିତୁଳାମାନଙ୍କୁ ।

ପିତୁଳାର ପ୍ରାଣ କାହିଁ
 କାହିଁ ଅବା ପ୍ରେମ
 କାହା ସହ କଥା ହେବ ହୃଦ ଖୋଲି ଦଣ୍ଡେ
 ପଚାରିବ ଭଲମନ୍ଦ ପଦେ କଥା
 ଏକା ଏକା କେବଳ ଯା' ଅପେକ୍ଷା ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ଅପେକ୍ଷାରେ ଭାରି କଷ୍ଟ
 ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ, ଜ୍ୱାଳା ଓ ଜ୍ୱଳନ ।

ହଠାତ୍ ତାକିଲା କିଏ
 ମିଠା ମିଠା ସ୍ବର
 ଶବ୍ଦମାନେ ସେତୁ ବାନ୍ଧି
 ଯୋଡ଼ିଦେଲେ ଏ କୁଳୁ ସେ କୁଳ
 ଚିଦାକାଶେ ଦେବୀ ମୁହଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ
 ମୁଁ ବିଭୋର ଦ୍ରଷ୍ଟା
 କେତେବେଳେ କଟିଗଲା ଅପେକ୍ଷା ଯନ୍ତ୍ରଣା
 ଏଥର ଆସିଲା ଟ୍ରେନ୍
 ତା' ଭିତରେ ପଶିବାକୁ ହେଲା, ଖଣ୍ଡଯୁଦ୍ଧ
 ଦେବୀ ମୋର ପାଶେ ପାଶେ
 ସମୟକୁ କରିଦେଲା ସମୟ ଅତୀତ ।

କୋପାଳ

କୁଆଡ଼େ ତୁ ଧାଇଁ ଯାଉଛୁ
 ଚରଚର ହୋଇ ?
 ଲାଜ ଲାଜ ଚାହାଣି ଛାଡ଼ି ଦେଇ
 ତଳମୁହାଁ ଚାଲିଯାଉଛୁ ଶ୍ୟାମଳୀ
 କିଏ କ'ଣ ତୋତେ
 ତେଡ଼େଇ କହିଦେଲା ଯେ
 ତୁ ଘରଝାଡ଼ି ଚାଲିଯାଉଛୁ ଅଭିମାନିନୀ ।
 ମୁରବୀପଣ ଦେଖେଇ
 ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ଗଛ
 ତୋ ଦି' ପାଖର ପାହାଡ଼ ଚାଙ୍ଗରା
 ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ଉପରକୁ
 ଯେମିତିକି ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ
 ଅଥଚ ତୁ ଚାଲିଯାଉଛୁ ଯେ
 ଚାଲିଯାଉଛୁ, ତୋ ଲୁହରେ
 ପଖାଳି ଦେଉଛନ୍ତି ଦେହ
 ଆଶପାଶ ଜନପଦ ଲୋକେ ।
 ତୋ ପ୍ରୀତିର ଅର୍ଘ୍ୟରେ
 ତୁ ଶୀତଳ କରିଦେଉଛୁ
 ଯେମିତି ଜାନକୀଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲା ତମ୍ବା ।

କେଉଁ ହୁଣ୍ଡା ବଳୁଆ ମଣିଷଟେ ପରି
ତୋ ବାଟ ଓଗାଳି ଛିଡ଼ା ହୋଇଯାଉଛି
ପାହାଡ଼ଟିଏ ଯେ ତୁ ବାଟ ଭାଙ୍ଗି
ଚାଲିଯାଉଛୁ ନୀରବରେ ତୋ ଲକ୍ଷ୍ୟ
ଯେମିତି ହିମାଦ୍ରୁ ତନୟା ।

ତୋ ଦେହ ତ କ୍ଷୀଣ ହୋଇଯାଉଛି ଯେ
ଠାଏ ଠାଏ ଦିଶିଯାଉଛି
ଚଢ଼େଇବସା ପରି ଧଳା ଧଳା ବାଲିଷ୍ଠପ
ତୋ ଭାବନା ତୋତେଇ ଜଣା ଯେ
କାଳେ ତୋ ପ୍ରିୟତମ କୋଳେଇ ନେବ
ସରାଗରେ, ତୁ ଭୁଲିଯିବୁ ତୋ ଧାଇଁବା ଦୁଃଖ ।

ତୋତେ କିଏ ବାନ୍ଧି ପକାଇଛି ବାଟରେ
ତୁ ନେହୁରା ହୋଇ କହୁଛୁ
ଛାଡ଼ିଦିଅ, ଏଇ ଶୁଣ ବଂଶୀ ତାକୁଛି
ମୋ ନାଁ ଧରି, ନୀଳକାନ୍ତଙ୍କ ସହ
ଆଖି ମିଳେଇ ଦେଖୁ ନେବି
ମିଶିଯିବି ନୀଳାବଧୁ ସହିତ ।

ତୁ ଯାଇପାରୁ ନ ଥିବୁ
ଶୁଖି ଯାଉଥିବ ତୋ ଦେହ
ତୋ ସତ୍ତା ହଜିଯାଉଥିବ ଅନନ୍ତ ଶୂନ୍ୟରେ ।

* (ବିଶ୍ୱଭାରତୀ ନିକଟସ୍ଥ ଏକ କ୍ଷୀଣସ୍ରୋତା ନଦୀ)

ବିମୁକ୍ତି

ଝରକା କବାଟ ବନ୍ଦ କରି
 ଶୋଇ ଯାଇଥିଲି ଯେ ଶୀତକୁ
 କୋଳରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ରେଜେକ୍ଟ ତଳେ
 ଉଷ୍ମ ଟାଣୁଥିଲି, ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲି
 ମୁଁ ନ ଥିଲି ମୋ କୋଠରୀରେ
 କାହିଁ କେଉଁ ଦୂର ମାଳଂଚର
 ସବୁଜିମା ଭିତରେ ହଜି ଯାଇଥିଲି
 ଗୋଟାଏ ଦିବ୍ୟ ଉଲ୍ଲାସରେ
 ବିଭୋରିତ ହୋଇଯାଉଥିଲି
 ମୁହୂର୍ତ୍ତମାନେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଯାଉଥିଲେ
 ମୋ ହାତମୁଠାରେ
 କେତେବେଳେ ରାତି ପାହିଗଲାଣି
 କାଆ କାଆ ଡାକିଗଲାଣି କାଉ
 ମାଲୁମ ନ ଥିଲା, ମନେ ହେଉଥିଲା
 ଯେମିତିକି ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଛି ବୁହୁନିଶି ।

 ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଠଣ୍ ଠଣ୍ ଶବ୍ଦରେ
 ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଯେ
 ଉଠିପଡ଼ି ଝରକା ଖୋଲି ଦିଏ ତ
 ବାହାରେ ବଗିଚାସାରା ନରମ ଖରାର ପାପୁଲି
 ଆଉଁସି ଦେଉଛି ଫୁଲଙ୍କ ଦେହ
 ସବୁଜ ପତ୍ରଙ୍କ ଦେହରେ ଚିକ୍ ଚିକ୍ ଛାଡୁଛି

ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ମୁକ୍ତାନିଧି କାକର
 ଆପଣା ଆପଣା ଦେହରେ
 ଛାଣି ନେଉଛନ୍ତି ଆଉଟା ସୁନା
 ଟିକି ଚଢ଼େଇ ଦୁଇଟି
 ଘଷି ଦେଉଛନ୍ତି ଅଣ୍ଟା ସହ ଅଣ୍ଟା
 ତେଜ୍ଞ ଯାଉଛନ୍ତି ଫୁଲରୁ ଫୁଲ
 ତୁଳା ଧରି ବସିପଡ଼ିଲି ଦଣ୍ଡେ
 ଆଜିଦେବାକୁ ଛବି ।
 କାଗଜ କଲମ ଧରି କବିତା ଲେଖିବି ବୋଲି
 ମନ କଲି, ହେଲା ନାହିଁ ଛବି କି କବିତା
 ଅତୁଆ ସୂତା ପରି ଛନ୍ଦି ହୋଇଗଲା
 ସବୁ ଭାବର ଗଣ୍ଡି ଖୋଲିବାକୁ
 ଯେତେ କସରତ କଲେଇ ଖୋଲିଲା ନାହିଁ ଗଣ୍ଡି ।
 ଫୁଲମାନେ ହସି ଦେଲେ କିରି କିରି
 ପତ୍ରମାନେ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇଲେ
 ଚଢ଼େଇ ଦୁଇଟି ଉଡ଼ିଗଲେ ।
 ସଭିଏଁ ଯେମିତି କହିଦେଲେ
 ବସିଥା'ରେ ବସିଥା'
 ସ୍ବପ୍ନ ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥା'
 ଅନ୍ଧାରକୁ ଚାଟି ଚାଟି
 ଅନ୍ଧାରକୁ ପ୍ରେମ କରୁଥା' ।
 ଆସିବୁ ତ ଆ' ଆଲୁଅକୁ
 ନେବୁ ତ ନେ' ଆକାଶର ନୀଳିମା
 ସାଉଁଟିବୁ ତ ସାଉଁଟୁ ଫୁଲଙ୍କର ହସ
 ଦେଖୁ ନେ ଚଢ଼େଇଙ୍କୁ
 ତା'ପରେ ତ ତୁ ପାଇଯିବୁ ବିମୁକ୍ତିର ଆନନ୍ଦ ।

ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ ଦେଇଦିଅ

ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ
 ହେ ସମୁଦ୍ର ! ଦେଇ ଦିଅ
 ଯେତେ ଅଛି ବିଷ ତୋ ଅନନ୍ତ ଗର୍ଭରେ
 ପିଇଯିବି ନିର୍ବିକାର
 ନୀଳାବେଶ - ମୁଁ ନୀଳକଣ୍ଠ ।

ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ
 ଦେଇ ଦିଅ ହେ ଜୀବନ !
 ଯେତେ ଯାହା ଦୁଃଖ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା
 ମଥାପତି ସହିଯିବି - ମୁଁ ସାନ୍ତମାନ ।

ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ
 ଯେତେ ଅଛି ଅଶ୍ରୁ
 ହେ ନୟନ ! ଦେଇଦିଅ
 ମୋ ଛାତିରେ ଭରିଦେବି - ମୁଁ ପାରାବାର ।

ଦେବ ତ ଦିଅ ଯେତେ ଅଛି ଆବର୍ଜନା
 ନିନ୍ଦା ଆଉ କୁସା ହେ କଳଙ୍କ
 ବହିନେବି ମୋ ସ୍ରୋତରେ - ମୁଁ ସରିତ ।

ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ ତ
 ଦେଇ ଦିଅ ଗନ୍ଧ ଓ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ
 ହେ ନରକ ! ମୁଁ ଉଡ଼ାଇନେବି ଗନ୍ଧବନ୍ଧ ।

ଓଜାଡ଼ି ଦେବ ତ ନିଜକୁ
 ଓଜାଡ଼ି ଦିଅ ଯେତେ ଯାହା
 କୋଳେଇ ନେବି - ମୁଁ ଶୂନ୍ୟତା ।
 ସକଳ ଅସହାୟତାରେ
 ମୁଁ ସହାୟତାର ବେଦଧ୍ୱନି
 ବୃକ୍ଷର ବଳକଳ ପରି
 ସବୁ ପାପକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ
 ଓହ୍ଲାଇ ଆସ ଶୂନ୍ୟତାରେ କରୁଣା
 ଅଦିବ୍ୟତାରେ ଦିବ୍ୟତାର ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି
 ଜଳାଇ ଦିଅ କାମନାରେ ପ୍ରେମର ବାପାଳି ।
 ତା'ପରେ ଦେଖୁ ନିଅ
 ସବୁ ଦିଶିଯାଉଛି ଫର୍ଜା ଫର୍ଜା
 ବିଷ ପାଳଟି ଯାଉଛି ଅମୃତ
 ପାପରୁ ବିକଶି ଉଠୁଛି ପୁଣ୍ୟ
 ଦୁଃଖରୁ ଗଳ୍ପୁରି ଉଠୁଛି ଛନଛନ ଅଙ୍କୁର
 ଭୟ ଚାଲିଯାଉଛି ଯେ
 ନିର୍ଭୟ ହୋଇଯାଉଛି ଜଗତ ଓ ଜୀବନ ।

ବୀରାସ୍ଥାନ

ବାଃ ବାଃ ବୀରାସ୍ଥାନ
 ହିଫ୍ ହିଫ୍ ହୁରରେ
 ତମକୁ ଜୁହାର ତମ ନିଶକୁ ଜୁହାର ।
 ମାସେ ନୁହେଁ ବର୍ଷେ ନୁହେଁ
 ଦୁଇ ଯୁଗ, ତମର ଅବାଧ ରାଜ୍ୟ
 ନିଷିଦ୍ଧ ଇଲାକା, ଯିଏ ଯିବ
 ଫେରିବନି ତୁମ ପାଶାଙ୍କୁଶୁ ।
 ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ତୁମର ଶାସନ ଚାଲେ ନିର୍ବିରୋଧ
 କେତେ କେତେ ହାମବଡ଼ା ଅଧିକାରୀ
 ରାଜନେତା, ତୁମ ପରି ନିଶଧାରୀ ଆରକ୍ଷୀ
 ଓ ଗୁରୁତ୍ବା ବାହିନୀ
 ସଭିଙ୍କୁ ଚାଲେଞ୍ଜି ଦେଇ
 ତୁମେ ଚାଲ ସିଧା ହୋଇ
 ତୁମକୁ କହିବା ପାଇଁ ପଦେ କଥା
 କେହି ନାହିଁ, ସଭିଙ୍କ ହୃଦୟ ଥରେ
 ଭୟ ଆଉ ଆତଙ୍କରେ
 କାଳେ କିନ୍ତୁ ନାପ ହୋଇଯିବ
 ଅଥବା କେଉଁ ଅନ୍ଧାରରୁ
 ଛୁଟି ଆସିବ ବନ୍ଧୁକରୁ ଗୁଳି
 ଓ ରକ୍ତରେ ଜୁହୁରୁହୁ ହୋଇ
 ଟଳିପଡ଼ିବ ବିଚ୍ ଦାଣ୍ଡରେ ।

ଆମେ ସବୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରୀ ସାମ୍ୟବାଦୀ
 ବଡ଼ପଣ, ସାରୁପତ୍ରେ ବନ୍ଧା ଆମ ଜୀବନ କୁସୁମ
 ଆମେ କହୁ ଦୁର୍ନୀତିକୁ ଚଢ଼ିଚିପି ମାରିଦେବୁ
 ସନ୍ତାପ ଓ ତକାୟତି ଯେତେ ଅଛି
 ହରିକାଠେ ବାନ୍ଧି ଦେଇ ବଳିଦେବୁ
 ଆମେ ହେଉ ସାଧୁ ସଦ୍‌ବୁ
 ପୋଷାକ ଭିତରେ ଥାଇ କରୁ ଆମେ
 ଜାଲିଆତି କାରବାର
 ଆଇନକୁ ଜବଦ କରି ଆମରି ମୁଠାରେ
 ଗଣପ୍ରହାର ଓ ଲୁଟପାଟ ଦାନବୀୟ ହତ୍ୟା
 ଆଉ ଗୃହ ବାହ, ଅଧିକାର ଗ୍ରାମ ପରେ ଗ୍ରାମ
 ଯୁଦ୍ଧ କରୁ ମଣିଷର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ
 ଆମେ ହେଉ ଭଦ୍ରଲୋକ
 ସୃଷ୍ଟି କରୁ କୌଶଳରେ ବୀରାସାନ ଦଳ ।
 ବାଃ ବାଃ ବୀରାସାନ
 ତମେ ଜମା ଏକା ନୁହଁ
 ତମର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବଡ଼େ କାଶ୍ମୀରରୁ
 କୁମାରିକା ଯାଏ
 ତମ ଦଳ ଛାଇ ଯାଏ ଗ୍ରାମରୁ ଗ୍ରାମକୁ
 ପୁଣି ସହରୁ ସହର
 ତମ ଦେହୁ ଚହଟଇ ଚନ୍ଦନର ବାସ୍ନା
 ତମକୁ ଧରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ନାହିଁ
 କର୍ଣ୍ଣାଟକେ ମାନ୍ଦ୍ରାଜେ ବା ଭାରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟେ
 ଧରିଲେ ବା ଭୟ କ'ଣ
 ଆମେ ଅଛୁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଆଇନର ମଣ୍ଡଳ ଧାରକ
 ଆମେ ଦେବୁ ମୁକ୍ତି ପୁଣି ମାନିନେବୁ

ତମର ସକଳ ସର୍ବ
ତା'ପରେ ତ ତମେ ହେବ ଭାରତ ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା
ଫୁଲନ ଓ ବୀରାସ୍ଥାନ ତମର ଯେ ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ
ତମକୁ ସାଲୁଟ ଦେବେ
ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ତମର ରାଜକି ।

ଗୁଣୀ ଜ୍ଞାନୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ରାଜ୍ୟ ଦଣ୍ଡଧର
ହାୟ ହାୟ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରାଜନୀତି ପଶାପାଲି
କେତେକାଳ ଗଭୁଥୁବ ପଶାକାଠି
କେତେକାଳ ଅନ୍ଧାରରେ
ଚାଲିଥିବେ ଶକୁନିର ଦଳ
ବୀରାସ୍ଥାନ ! ଏଥର ବାହାରି ଆସ
ବାକ୍ସ ଥରେ ରଖୁଦିଅ
ଦେଖୁନିଅ ଗଣତନ୍ତ୍ର କେତେ ଭଲ
ବାନ୍ଧିଦେବ ତମରି ମୁଣ୍ଡରେ ପାଟଶାଢ଼ୀ
ଜୟକାର ପଡ଼ିଯିବ ତମରି ନାମରେ ।

କାରଗିଳ

କୁମ୍ଭାରିକାରୁ ହିମାଚଳ
ତତେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି ନିର୍ନିମେଷ
ଯେମିତି ଫାଲଗୁନି
ତୋ ବରଫ ଆଖି ସହିତ
ଆଖି ମିଳେଇ ଚାହିଁ ରହିଛି
ସାତତାଳ ଉଁଚ ରାଧାଚକ୍ର ଉପରେ
ଘୁରୁଛି ମାଛଟିଏ ।

ତୋତେ ବେକାଜିଦାରେ ପକେଇ
ମୁହାଜିଦମାନେ
ଘୋଷଣା କରୁଛନ୍ତି ଜେହାଦ
ତୋ ପଥର ଛାତି ଫୁଟେଇ
ଆଡ଼ୁଡ଼ା ଜମେଇଛନ୍ତି
ଭଡ଼ାଟିଆ ତୟର ।

କି ଯାଏ ବର୍ବରଙ୍କ
କାହା ଛାତି ଚିରି ବହିଗଲେ ରକ୍ତ
ମାଆର ଆଖିରୁ ଝରିଗଲେ ଲୁହ
ସ୍ତ୍ରୀର ସୀମନ୍ତରୁ ନିଭିଗଲେ ସିନ୍ଦୂର ।

ତୟର ତ ତୟର କେବଳ
ମିତ୍ରତାର ହାତ ବଢ଼ାଇଲେ

କଟିଯାଏ ଅତୀତକ
ବିଶ୍ୱାସ ପାଲଟିଯାଏ ନାଗଫାଶ
ବିଷ ଖାଲି ଚରିଯାଏ ଆପାଦମସ୍ତକ ।

କାରଗିଲ !
କଂପି ଉଠୁଛି ତୋ ଛାତି
ଜଳିଉଠୁଛି ନିଆଁ
କାନଫଟା କମାଣର ଶବ୍ଦ
ତା' ଭିତରେ ତୁ ଅବିଚଳ
ଯେମିତି ପାଆଳୀ
ପଣ ତୋ'ର ବର୍ବରଙ୍କ ରକ୍ତରେ
- ବାନ୍ଧିବୁ ତୋ ମୁକୁଳା ବେଶୀ ।

ରୂପାର ମୁକୁଟ ତୋ'ର
ଦାଉ ଦାଉ ଦିଶୁଥାଉ
ବେଶୀ ଦୂର ନାହିଁ ତୋ ବେଶୀବନ୍ଧନ ।

କହିଦେ ଶକୁନିମାନଙ୍କୁ କାରଗିଲ
ପଶାକାଠି ନେଇ ଗଡ଼ାଇବା
ରାଜନୀତି ନୁହେଁ
ପରିଣତି ରକ୍ତନଦୀ ସନ୍ତରଣ ମାତ୍ର ।

ସମ୍ଭାବନା

ଅସହଣିମାନେ ଜଳି ଉଠନ୍ତି କ୍ଷୀରେ
 ଅନ୍ୟର ପଦ୍ମବନରେ ଲଗାଇ ଦିଅନ୍ତି ନିଆଁ
 ଭିତରେ ଭିତରେ ନିଆଁର ଉତ୍ସେହ ଜାଳି
 ପାଚି ରହିଥାଆନ୍ତି ଯେ ଯୁଆଡ଼େ ଗଲେ
 ସିଆଡ଼େ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତି ନିଆଁ
 ଆନନ୍ଦ ଯେମିତି ନିଆଁର ଖେଳରେ
 ନିଜ ଦେହରେ ନିଆଁ ଧାସ ଲାଗିଗଲେ ବି
 ନଜର ନ ଥାଏ ସିଆଡ଼େ ।

ତମେ ବିକ୍ରତ ହୋଇଯାଉଁଛ ଯେ କିଏ
 ଲଗାଇ ଦେଲା ତମ ପୁଲବନରେ ନିଆଁ
 ସବୁଜି ହୋଇ ପଡ଼ୁଛ ତତଲା ତେଲ କଢ଼େଇରେ
 ଜାଅନ୍ତା ମାଛ ପରି, କେଉଁ ଅସିଆ କାଳର
 ସ୍ମୃତିକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣି ସାଇତି ଦେଉଛ
 ପେଟରାରେ, ସ୍ମୃତି ଛାଡ଼ୁ ନ ଥିବ
 ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ ହୋଇ ଯାଉଥିବ ତମ ଭିତରେ ।

କାଳେ କାଳେ ଲାଗି ରହିଛି ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ
 ଦେବ ଓ ଦାନବମାନେ ଝଟାପଟା
 ରେରେକାର, ରକ୍ତନଦୀ, ମାଳ ମାଳ ଶବ
 ଜଉଘର ଜଳୁଥାଏ କାଳେ କାଳେ

ଶୁକ୍ରାରାୟମାନେ ଯାତି ଦେଉଥାନ୍ତି ମନ୍ତ୍ର
ମୟମାନେ ନିର୍ମାଣୁଥାନ୍ତି ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର
ମାନବ ଉପରେ ଦାନବର ଶୁଭଇ ହୁଁକାର ।

ତମେ ଆବରଣ ଖୋଲି ଦିଅ
ଦେଖ; ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଛି ମୋହିନୀ
କପଟତାରେ ଭୁଲାଇ ଦେଉଛି ସବୁ
ନିଶ ମୋଡୁଥିବା ମଣିଷଟିର ଦୁଃଖ
କିଲିକିଲି ହୋଇ ରକ୍ତନଦୀରେ ଭାସୁଥିବା
ମଣିଷଟିର ଅସହାୟ ରୂପ ।

ବାଡ଼ ଉପରେ ଲଟେଇଥିବା ଲତାର ହସକୁ
ଶୁନ୍‌ଭିନ୍ କରି ଦେଉଥିବା ଦୁଃଖ ଲୋକଟିକୁ
ଦେଖ, ପିଶାଚୀ ଆନନ୍ଦରେ ଜିଭ ଚାଟୁଥିବା
କଂସେଇର ମୁହଁକୁ ଦେଖ ।

ଏଥର ବାହାରି ଆସ ନିଆଁ ଭିତରୁ
ତମେ ପରୀକ୍ଷିତ ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷାରେ ।

ଦେଖ, ସଂଶୟର ପାଖୁଡ଼ା ଖସିପଡୁଛି
ଲିଭିଯାଉଛି ନିଆଁ
ଖେଳିଯାଉଛି ଶୀତଳ ଆଲୋକ
କଅଁଳ ଛନ ଛନ ପତର ମେଲେଇ
ନଇଁ ଯାଉଛି ଲତା
ସମ୍ଭାବନା ଅନନ୍ତ କାଳର ।

ସମାହିତ

ଜହ୍ନକୁ କେହି କହେ ନାହିଁ
ରେ ଜହ୍ନ ତୁ ଉଇଁ ଆ'
ଘୋଡ଼େଇ ଦେ ତୋ ଶୀତଳ ପଶତେ ।

ଫୁଲକୁ କେହି କହେ ନାହିଁ
ରେ ଫୁଲ ତୁ ଫୁଟ
ଖେଲେଇ ଦେ ତୋ ମହମହ ବାସ
ଚହଚେଇ ଦେ ତୋ ହସ
ସବୁଜ ପତ୍ରଙ୍କ କୋଳରେ ।

ଉଇଁବାର ବେଳ ହେଲେଇ ତ
ଉଇଁ ଆସଇ ଜହ୍ନ
ଫୁଟିବାର ବେଳ ହେଲେଇ ତ
ଫୁଟି ଉଠଇ ଫୁଲ ।
ଆକାଶକୁ ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ
ପଶିମକୁ ଡଳି ପଡ଼ଇ ଜହ୍ନ
କାଉ କାଆ କାଆ କହିଲାବେଳକୁ
ପାଉଁଶିଆ ଦେଖାଯାଅଇ ଯେ
କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଭିତରେ
କେଉଁଠି ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ଦିଅଇ
ଖୋଜିଲେ ମିଳଇ ନାହିଁ ଦିନସାରା ।

ରାତ୍ରିର ପଣତରେ
କି ମାୟା ଥାଏ ଯେ କେଜାଣି
ସକାଳ ହେଲା କ୍ଷଣି
ପତ୍ରଙ୍କ ଗର୍ଭାଙ୍କ ଭିତରୁ
ହାତଗୋଡ଼ ହଲେଇ
ବାହାରି ଆସଇ ଲଙ୍ଗଳା ଫୁଲ
ପକ୍ଷୀଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ଶୁଭିକାଏ
କୁଆଁ କୁଆଁ ଗୀତ ।

ବର୍ଷ ହୁଅଇ ନାହିଁ
ଜନ୍ମ କେମିତି ଉଇଁ ଆସଇ
କେମିତି ବା ହୁଅଇ ବୁଢ଼ୀ
ଫୁଲ କେମିତି ଫୁଟଇ
କେମିତି ବା ମଉଳି ପଡ଼ଇ
ସଞ୍ଜର ଅନ୍ଧାରେ ।

ନୀରବରେ ଜନ୍ମ ଆଉ ଫୁଲ
ଆଉ ମୁଁ ଯେମିତି ଏକାକାର
ଯେମିତି ନିର୍ବିକଳ ସମାଧି ମୁଦ୍ରାରେ
ସମାହିତ ବ୍ରହ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ।

ଶିଳାଲେଖ

ମୂଷା ପରି
 ତାମ୍ବୁଳ ଦନ୍ତରେ କାଟିଦେଉଛି କାଳ
 ମୋ ଦେହକୁ ଅନବରତ
 ଦିନରାତି ବର୍ଷ ବର୍ଷ
 ଆଃ ପଡ଼ିରହିଛି
 କେଉଁ ନିର୍ଜନ ପାହାଡ଼ ଦେହରେ
 ତ କେଉଁ ଜରାଜର୍ଜର ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ
 ମୋ ଦେହରୁ ଖସିପଡୁଛି
 ମଝିରେ ମଝିରେ ମାଂସ ଖଣ୍ଡ ପରି ଅକ୍ଷର
 ଅକ୍ଷୟ ହୋଇଯାଉଛି କୁମାରୀ
 ମୋତେ ପଢ଼ିପାରୁନା ତମେ !
 ଖୁବ୍ ଭଲ-ପଢ଼ନା
 ପଢ଼ିଦେଲେଇ ତ ପାଇଯିବ
 ତମ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କ ପରିଚୟ
 ପାଇଯିବ ଜୀବନକୁ ପଣ କରି
 ଶତ୍ରୁ ବିମର୍ଦ୍ଦନର ରୂପ
 ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ ଆସିବ ତମ ମୁହଁରେ
 ନତ ବଦନ ହୋଇଯିବ ।
 ତମେ ତ ଛିନ୍ନମୂଳ
 ସେଇ ତମ ପରିଚୟ

ସେଇଆକୁ ସମ୍ବଳ କରି
 ତମର ଛକା ପନ୍ଥା ଶ୍ଵାନ ଯୁଦ୍ଧ
 କାଳେ ପାଇଯିବ ସିଂହାସନ
 ଜାହିର କରିବ ତମ କରାମତି
 ଅଗସ୍ତି ସାଜି ଶୋଷି ନେଉଥିବ ସାତ ସମୁଦ୍ର
 ହାହାକାର ପଡ଼ି ଯାଉଥିବ ରାଜଜ ସାରା
 ତମେ ବାହାଝୋଟ ମାରି
 ବଖାଣୁଥିବ ତମ ପରି ନିରପେକ୍ଷ
 ଦେଶବିକଳ ନ ଥିଲା ନୋହିବ ।

 ତମକୁ କ'ଣ କହିହେବ ଯେ
 ଆଖି ଖୋଲି ପଡ଼ି ଦିଅ ମୋତେ !
 ନା, ପଡ଼ନା ।
 ପଡ଼ିଦେଲେଇ ତ ଭୂମିକମ୍ପ ହୋଇଯିବ
 ବରଂ ଭଲ ଅନ୍ଧ ପାଲଟି ଯାଅ
 ହାତୀକୁ କହୁଥାଅ କୁଳା କାଠ ପର୍ବତ
 କି ସାପ !
 ଅଣ୍ଟାଳି ହେଉ ଥାଅ
 ନିଜକୁ ହଜେଇ ଧରୁଥାଅ ପର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼
 କାଳେ ପାରି ହୋଇଯିବ ବୈତରଣୀ !

ଈଶ୍ବରୀ

କେଉଁ କଞ୍ଚଲୋକରୁ
 ତୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲୁ ଈଶ୍ବରୀ
 ଧୂସରିତ ପୋଡ଼ାଭୂଇଁ ଧୂ ଧୂ ବାଲିର କୋଳକୁ ।
 କି ସ୍ବପ୍ନ ନେଇ ଆସିଗଲୁ ଯେ
 ହେଜିଲୁ ନାହିଁ ଅରେ, ଚାରିଆଡ଼େ
 ଖରା ଧାସ, ହରିଣୀର ନାଚ
 ଚୋରାବାଲି ଇତସ୍ତତଃ
 ମୁହାଁଇ ରହିଛି ସଦା
 ତୀକ୍ଷଣ ମୂନ ନାରାଚ କେବଳ ।
 ଦୃଷ୍ଟାରେ ଆତୁର ହୋଇ ମେଣ୍ଟାଇବୁ ଶୋଷ
 ମିଳିବନି ପାଣି ମୁଦେ
 ଟଁ ଟଁ ପିଇଯାଉଛି ପୃଥ୍ବୀ
 ଖସିପଡୁଛି ଜଳ ଆସ୍ତରଣ ।
 ବାଟ ଚାଲିବୁ ତ ଚାଲ
 ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ସମାଧି ଲଭିବୁ
 ଚୋରାବାଲି ଅନନ୍ତ ଗର୍ଭରେ ।
 ସ୍ବପ୍ନର ବଉଳମାନେ ପୋଡ଼ିଯିବେ
 ଅକାଳ କୁହୁଡ଼ିର ଧାସେ
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ଖାଲି ତାର ମାରୁଥିବ ଅହରହ
 ରାବଣୀ କ୍ରୋଧରେ ପାତି ଲାଲ ଦିଶୁଥିବ

ଶକ୍ତିଭେଦ ହୋଇ, ତୁ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ
 ଶରୀରକୁ ଲୋଟାଇ ଦେଉଥିବୁ ଭୂଇଁରେ
 କେହି କହୁ ନ ଥିବେ ଆହା ପଦେ
 ବରଂ ତୋତେ ହରି ନେଉଥିବେ
 ବ୍ରହ୍ମାବରେ ବଳୀୟାନ ସମର୍ଥ ଦାନବମାନେ
 ତୁ କେବଳ ଗଡ଼ାଉଥିବୁ ଲୁହ ।

ତୁ ଆସିଗଲୁ ଯେ ଆସିଗଲୁ
 ନଟରାଜ ତ୍ରିଶୂଳରୁ, ଲେଲିହାନ ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡରୁ
 ତୁ ଦେବୀଟିଏ ଧରିତ୍ରୀ କୋଳର ।
 ହାତୀ ଦେବି ଘୋଡ଼ା ଦେବି
 ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲେ ଗଢ଼ିଦେବି
 କେତେ ମତେ କହୁଥିବେ
 ତୁ ଭୁଲି ଯାଉଥିବୁ ବାରବାର
 ବାଜି ଉଠୁଥିବ ସେମାନଙ୍କ ପୈକାଳି
 ତୁ ପାଲଟି ଯାଉଥିବୁ ପଥର ।

ଆଖି ଖୋଲି ଦେଖିଲେ
 ଈର୍ଷା ଆଉ କାମନାରେ ଜଳୁଥିବା ମଣିଷକୁ
 ଦେଖିଲେ ହାତ ପତାଉଥିବା ଛଦ୍ମବେଶୀ ଭିକ୍ଷୁକକୁ
 ତୁ ଚିହ୍ନିଯିବୁ ଅକ୍ଳେଶରେ
 ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଭେକ ତଳେ ରାବଣୀ ସ୍ବରୂପ
 ତୁ ଇଶ୍ବରୀ ତୋ ତପସ୍ୟା ଇଶ୍ବର କେବଳ ।

କାହାକୁ ପୁଚ୍ଛିବା କୁହ

ଚେଙ୍ଗମାଛର ମୁଣ୍ଡ ମୋଡ଼ି
ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରେ ପକାଇଦେଲେ
କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ
ସବୁ ହୋଇଯାଏ ମୁଠାଏ ପାଉଁଶ ।
ବିଶ୍ୱାସକୁ ପୋଡ଼ିଦେବ ତ ଦିଅ
ତା'ପରେ କ'ଣ ରହିବ ଅବଶିଷ୍ଟ ?

ବିଶ୍ୱାସରୁଇ ତ ପ୍ରେମ
ପ୍ରେମରୁଇ ଜୀବନ
ଜୀବନରୁ ସୃଷ୍ଟିର ଧାର
ମଧୁମୟ ସଂସାର ।

ସନ୍ଦେହର କାଟ କାଟିଦିଏ
ବିଶ୍ୱାସର କାଠ
କାଠକୁ ଦେବତା କରେ ବିଶ୍ୱାସ
ପଥର ବି ପାଲଟିଯାଏ ଦେବତା
ଚିନ୍ମୟ ଶକ୍ତିର ଆଧାର
ଆଁ କରି ଖାଇଦିଏ ଭକ୍ତର ହାତରୁ ।

ଅଥଚ ଆଜି ସବୁଠି ସନ୍ଦେହ
ଦୋହଲିଯାଉଛି ବିଶ୍ୱାସର କଟକଟ

ଶୁଖିଯାଉଛି ଗଛ
 ଛାଇ ନାହିଁ, ଚାରିଆଡ଼େ ଧୂ ଧୂ ତାତି
 ସବୁଠି ଛକା ପନ୍ଥା
 ସବୁଠି କପଟତାର ଜାଲ
 ସବୁଠି ବିଷ
 ସମୁଦ୍ରରେ ବିଷ, ଆକାଶରେ ବିଷ
 ମାଟିରେ ବିଷ
 ଜୀବନ ଜୀଇବାରେ ବିଷ ।

 ପ୍ରେମରେ ସନ୍ଦେହ ମିଶି
 କରି ଦେଉଛି ବିଷମୟ ।
 ଆସ, ଦୂରେଇ ଦିଅ ସନ୍ଦେହ
 ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଅ ସନ୍ଦେହରୁ
 ଆଖି ଖୋଲିଦିଅ
 ଦେଖ, ଝରିପଡୁଛି ଆକାଶରୁ ଅମୃତ
 ସବୁ ହୋଇଯାଉଛି ମଧୁର ।

 ଏଥର କାହାକୁ ପୁଚ୍ଛିବା କୁହ
 କିଏ ଯୋଡ଼ିଦେବ ପୃଥ୍ବୀରୁ ଆକାଶ
 ଜୀବନକୁ କରିଦେବ ଅମୃତ ନିଧାନ ।
 ଆସ, ମିଳାଇ ଦିଅ
 ହାତ ସହିତ ହାତ
 ମନ ସହିତ ମନ
 ତା'ପରେ ରହିଯିବ କେବଳ ପ୍ରେମ ।

ପଚାର ପଚାର ଥରେ

ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମାଗଣା ଯୁଗରେ
 କାହାକୁ କହିବ ବିବେକର କଥା
 କିଏ ଶୁଣିବ, କାହିଁକି ବା ଶୁଣିବ
 କେବଳ ଶୁଣିବ ଗଣତନ୍ତ୍ରୀ ଦାତାଙ୍କର
 ଜୟ ଜୟକାର, ଦେଖିବ ଫୁଲମାଳ
 ଆତସବାଜିର ଆଖି ଝଲସା ଦୃଶ୍ୟ
 ତାବଦା ହୋଇଯିବ କାନ
 ଅଥଚ ଫୁଲି ଉଠୁଥିବ ଦାତାମାନଙ୍କ ବସ୍ତ୍ର
 ବର୍ଷାଦିନିଆ ବେଙ୍ଗ ପରି କେଁକଟର ଧ୍ୱନି
 କଂପେଇ ଦେଉଥିବ ମେଦିନୀ
 ସେମାନେ ଦାତାକର୍ଷ କିମ୍ବା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର
 ଆହା ! କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ସେମାନେ !
 ନୂଆ ଦାନୀମାନଙ୍କ ତଣ୍ଡୁଳ କଣା ଉପରେ
 ବିଛେଇ ହୋଇ ରହିଛି ଜାଲ
 ମାଗତାମାନେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି
 ତା'ପରେ ତ ସେମାନଙ୍କ ରକ୍ତ ଆଉ ମାଂସ
 ଭାରି ସୁଆଦିଆ ଲାଗୁଥିବ ଦାନୀ-ବ୍ୟାଧମାନଙ୍କୁ ।
 ହେ ମାଗତାମାନେ ! ପଚାର
 ଥରେ ହେଲେ ମୁହଁ ଖୋଲି ପଚାର ଦାନୀମାନଙ୍କୁ

ଦେଶପ୍ରେମରେ ଉକୁଡୁକୁ ହେଉଥିବା ରାଜାମାନଙ୍କୁ
 ଶଗଡ଼ିଆ ରେଳ ପଚାରିଲା ପରି
 ପଚାର, ରାଜା ଜାଣଶୁଣିମାନଙ୍କୁ
 କାହା ଧନ ଦେଉଛି ହେ ଗଣତନ୍ତ୍ରୀ ପୋଷାକରେ
 ଶୋଭାବନ୍ତ ଦାନବାରଗଣ
 ପଚାର ପଚାର ଅନ୍ଧ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ
 ପଚାର ପଚାର ବିଦୁର ପରି
 କୁହ, ଓହ୍ଲେଇ ଆସ ହେ ଦାନୀଗଣ
 କ୍ଷମତାର ନାଗଫାଶରୁ ।

ନା, ତମେ ପଚାରିବ ନାହିଁ
 ତମେ ତ ଅନ୍ଧଯୁଗରେ ପାଲଟିଯାଇଛ ଦୃଷ୍ଟିହୀନ
 ତମେ କ'ଣ ଦେଖୁପାରୁଛ
 କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ପବିତ୍ର ଦେଶ
 ମାଟି ପାଣି ପବନ ?
 ତମ ଛାତି ଉପରେ ଶୋଭା ପାଉଛି
 ଆକାଶକୁ ଛୁଉଥିବା ସୌଧ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଧୂଆଁ ବାନ୍ତି କରୁଥିବା କାରଖାନା
 ବିଗୁଲ ବାଜୁଛି ଘନ ଘନ
 ଚାରିଆଡ଼େ ଆତଙ୍କ,
 ଦେଶପ୍ରେମୀଙ୍କ କୁମ୍ଭୀର କାନ୍ଦଣା ।

ହେ ସଂଜୟମାନେ, ଆସ
 ଯେତେ କଠୋର ହେଲେ ବି କୁହ
 ହୁଏତ ରକ୍ତନଦୀ, ନଗେତ ସବୁଜ ସ୍ବାକ୍ଷର ।

ଅମୃତ ଫଳ

ଆକାଶକୁ ଟେକା ଫିଙ୍ଗିଲେ
 କ'ଣ ଯାଏ ଆସେ ଆକାଶର ?
 ହାତ ବଢାଇବା ସାର ହୁଏ ଯାହା ।
 ଆକାଶ ତ ଆମ୍ଭଗଛ ନୁହଁଇ
 କି ନୁହଁଇ ବରକୋଳି ଗଛ
 ଫୋପଡ଼ ପକାଇ ଝଡ଼ାଇବ ଆମ୍ଭ କି କୋଳି
 ତଥାପି ପିଲାଟି କିନ୍ତୁ ଅନବରତ
 ପକାଇତାଲିଛି ଟେକା ଆକାଶକୁ
 ତାର ସଂକଳ୍ପ ଆକାଶ ଦେହକୁ ଫଟେଇ
 ବୁହାଇ ଦେବ ନୀଳିମାର ସ୍ରୋତ
 ନୀଳ ଜଳରେ ସେ ପୁଟାଇଦେବ
 ମାଟିର ବୁକୁରେ ନୀଳ ନୀଳ ମଲ୍ଲୀ
 ଅପରାଜିତା ଅତସୀ ତମାଳ କୁସୁମ
 ନୀଳ ସହିତ ମିଶି ସେ ନୀଳ ହୋଇଯିବ
 ପାଲଟିଯିବ ବାଳ ଗୋପାଳ
 ଲହୁଣୀ ବଢ଼ା ଭାଙ୍ଗି ମାର୍ଜାର ସହିତ
 ମିତ ହୋଇଯିବ
 ମିତ ବସିଯିବ କେତେ କେତେ ଚଗଲା ପିଲାଙ୍କ ସହିତ
 ବଢ଼ିଶୀ ବଜେଇବ ନୀଳ ବନସ୍ତରେ

ଉଚ୍ଚାରିତ କରିଦେବ ଗୋପଦାଣ୍ଡରୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ
 ଏକରୁ ଅନେକ ମିଳି ଗାଁ ମାଟି ଉଲୁସାଇ
 ଗୋଟା ଗୋଟା ସଜତାନଙ୍କର
 ବେକ ମୋଡ଼ିଦେବ
 ମଥୁରା କଟକେ ହୁରି ଜାରି ପଡ଼ିଯିବ
 ଭୟାର୍ତ୍ତ ରାଜନଗଣ ଲୁଚିଯିବେ ଜୟଦ୍ରଥ ପରି
 ଶକଟ ବୃହତ୍ରେ
 ଭରା ଖୁଆ ତୋଷାମୋଦୀ ମାଲମାନେ
 ଜଙ୍ଗରେ ତାଳି ମାରି ଧାଇଁ ଆସୁଥିବେ
 ରେ ରେ କାର କରି
 ନାଳିମାରେ ଜୁଡୁବୁଡୁ ପିଲାଟିଏ
 ଫୁଟକାରରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଥିବ
 କାହାର ବି ମିଳିବନି ପତ୍ତା ।
 ନାଳିମାର ସୁଅ ହିମାଳୟ କୁମାରିକା ଯାଏ
 ନଈ ପରି ବହି ଯାଉଥିବ
 ଶ୍ୟାମଳ କରି ଦେଉଥିବ କ୍ଷେତ ବାଡ଼ି ବିଲ ବଣ
 ଆକାଶର ନାଳିମାରେ ଫୁଟାଇ ଦେଉଥିବ ଫୁଲ
 ଭରିଯାଉଥିବ ବାମ୍ବା ପୃଥ୍ବୀରୁ ଆକାଶ ।
 ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁ ନଇଁ ଯାଉଥିବ ଖଡ଼୍ଗ
 ନୀରବି ଯାଉଥିବ କମାଣ ଗର୍ଜନ
 ନରମି ଯାଉଥିବ ସିଂହାସନ
 ଭାସି ଆସୁଥିବ ବଂଶୀର ସଙ୍ଗୀତ ।
 ସେମାନେ ଆସିବେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ
 ଅଧରରୁ ଝରୁଥିବ ଆକାଶୀ ରଙ୍ଗର ହସ
 ନାଳିମାରେ ସଜେଇ ଦେବେ ଧୂସର ମାଟି
 ରଚି ଦେବେ ନୂଆ ଜୀବନର ଗୀତା

କାକୁସୁ ଅର୍ଜୁନମାନେ ବିଷାଦ ତେଜି
ଉଠିବେ ନୂତନ ଜୀବନ ନେଇ ।
ପିଲାଟି ପକାଉଛି ଟେକା ଆକାଶକୁ
ଶୂନ୍ୟକୁ, ନୀଳିମାକୁ, ପ୍ରଜ୍ଞାକୁ
ଆଶା ତାର ନିଶ୍ଚୟ ଝଡ଼ିବ ଦିନେ
ଅମୃତଫଳ ଆକାଶରୁ ମାଟିର ବୁକୁକୁ ।

ବୁଢ଼ା ପ୍ରେମିକ

ତୁ ତ ବୁଢ଼ା ପ୍ରେମିକଟିଏ ଯେ
 ପ୍ରେମରେ ତୁ ଉବୁଟୁବୁ
 ତୋ ପ୍ରେମକୁ କଲିବା କ'ଣ ସହଜ ?
 ଯେତେ ତଳକୁ ଗଲେ ବି
 କ'ଣ ଛୁଇଁ ହୁଏ ତଳକୁ ?
 ସାଉଁଟି ଆଣିହୁଏ ଶାମୁକା ଓ ତା' ଭିତରୁ ମୁକ୍ତା ?
 ତୋ ପ୍ରେମ ତ ଅଗାଧ ସମୁଦ୍ର
 କିଏ ପାଇବ ତା' ଅଳକୂଳ ?
 କି କିମିଆ ଅଛି ତୋ କଳା ମିତିମିତି ଦେହରେ
 ତୋ କଳା କଳା ଡୋଳା ଭିତରେ
 ତୋ ଖୋଲି ହେଉ ନ ଥିବା ନାଲି ନାଲି ଅଧରରେ ?
 ଟାଣି ନେଉଛି ଅହରହ, ଜଡ଼ାଇ ଦେଉଛି
 ତୋ ଦେହରେ, ତୋ ଆଖିରେ
 ତୋ ବଳିଯାଇ ଭୁଜ ଆଲିଙ୍ଗି ନେଉଛି
 ବାୟାଣୀ ହୋଇ ଯାଉଛି ଗଉଡୁଣୀ ରାଧା
 ସବୁ ଶୃଙ୍ଖଳକୁ ଛିଣ୍ଡେଇ ଦେଇ
 ଧାଇଁ ଯାଉଛି କେଉଁ ନିକାଞ୍ଚନ ବନକୁ
 ତୁ କୁଆଡ଼େ ତା' ପ୍ରିୟତମ, ନିତ୍ୟ ନାୟକ
 ଯୁଗରୁ ଯୁଗକୁ ଡେଇଁ ତମର ଯା' ରୂପାନ୍ତର ମାତ୍ର ।

କିଏ ବା କହିବ ତୁ ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲୁଣି;
ତୋ ଯୌବନ ତ ବରଷକୁ ବରଷ
ହୋଇଯାଉଛି ନୂଆ
ତୁ ସେଇମିତି ବସିରହିବୁ ରତ୍ନ ମଣ୍ଡପରେ
ହସ୍ତରୁ ରସିକ ଠାଣିରେ ।

ତୋ ଚକା ଚକା ଆଖିର ଆକର୍ଷଣ
ମୋତେ ଟାଣି ନେଉଛି ଓ ଗୋଟା ପୁଣି
ମୁଁ ହୋଇଯାଉଛି ତୋର ।

ମୋତେ ନେ, ତୋ ଛାତି ଦରିଆରେ
ଉଜେଇ ଦେ, ଆଉ ମୁଁ ନ ଥିବି
ଦେଖିବାକୁ ତୋ ସୃଷ୍ଟିର ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟ
ହୁଁକାର ଛାଡ଼ୁଥିବା ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ଲଢ଼େଇ
ଅର୍ଥ ଆଉ ବିଳାସ ପାଇଁ
ଫୁଲି ଫୁଲି କେଁକଟର କରୁଥିବା
ମଉ ମଣ୍ଡୁକମାନଙ୍କୁ ।

ଦେ' ତୋ ଅଧରରୁ ଝରି ପଡ଼ୁଥିବା
ଅମୃତରୁ ଚିକେ,
ସେଇତକ ହେଉ ମୋ ଜୀବନର
ସାହା ଓ ଭରସା ।

ଇଶ୍ୱରଭ୍ୟୁ

କି ଇଶ୍ୱରଭ୍ୟୁ ଦେବି କେଉଁଠି
 ପ୍ରଭୁମାନେ କ'ଣ ପଚାରିବେ ପ୍ରଶ୍ନ
 ସେମାନେ ତ ସାକ୍ଷାତ ଗଣେଶ ଓ ସରସ୍ୱତୀ
 ବିଦ୍ୟାର ପାରାବାର ଲାଙ୍ଗି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ
 କ'ଣ ପଚାରିବେ, କିଏ ଦେବ ଉତ୍ତର
 ବ୍ରହ୍ମା ବିଳିବିଲେଇଲେ ବେଦ
 କିଏ କାଟିପାରିବ ବେଦ ବାକ୍ୟ ?

 ସେମାନେ ତ ଆଗରୁ ସ୍ଥିର କରିନେଇଥାନ୍ତି
 କାହା ମୁଣ୍ଡରେ ବାନ୍ଧିବେ ଶିରପା
 ଇଶ୍ୱରଭ୍ୟୁ କେବଳ ଆଶୁ ଝଲସା ଭେଳିକି ।

 ଏଇ ସାକ୍ଷାତକାର ପରେ ଅଛି
 ଅନ୍ୟ ଏକ ଦରବାର
 ଯେଉଁଠି ଜଣେଇ ମାଲିକ
 ତା' ବିଚାରର ତୁଳାଦଣ୍ଡ ଅଭ୍ରାନ୍ତ ।

 କିଏ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିବ ତାଙ୍କୁ
 ଲାଞ୍ଜ ଦେଇ ପାଇଯିବ ଜିତାପଟ ?

 ତମର ତ ଇଶ୍ୱରଭ୍ୟୁ ସରିଯାଇଛି
 ସୁନାର ମାଛର ବାଁ ଆଖିରେ ତୀରବିନ୍ଧ
 ତମେ ଲମ୍ବେଇ ଦେଇଛ ବରଣମାଳ
 ପଞ୍ଚୁ ଆହୁର ତମେ ହୋଇଯାଇଛ ପତ୍ନୀ ।

ତମେଇ ତ ଦୈତରେ ଅଦୈତ
 ବହୁରେ ଏକ
 ତମର କ୍ରାନ୍ତ ତ ଆତ୍ମା ଓ ପରମର
 ତମେ ବିଜୟିନୀ ସାକ୍ଷାତକାରରେ ।

 ଅଥଚ ତମେ ବିବସ୍ତା
 ପାଲଟି ଯାଇଛ ଦାସୀ
 ବାରମ୍ବାର ଶିକାର ହୋଇଛ ବର୍ବରତାର ।

 ଏଥର ତମେ ଉଠ, ପ୍ରତିଶୋଧ ନିଅ
 ପରୀକ୍ଷା କର ପ୍ରଭୁମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନ
 ଦେଖ, ସବୁଆଡ଼େ ଫମ୍ପା
 କେବଳ ହୁଙ୍କା ଉପରେ ବସିଗଲେ
 ସିଏ ରଜା, ସିଏ ପ୍ରଭୁ
 ହୁଙ୍କା ଉପରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ
 ସିଏ କେବଳ ଗାଈଆଳ ଟୋକା ।
 ଏଇମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ରଖ
 ଚିହ୍ନ ନିଅ ଭ୍ରାତାଙ୍କ ବଦନ ।
 ରକ୍ତନଦୀ ପହଞ୍ଚିବା ତେରି ନାହିଁ
 ଖୁବ୍ ନିକଟ ହୋଇଆସୁଛି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ।

ନୀଡ଼

ଅଚାନକ ପକ୍ଷିଣୀଟି
 ଆକାଶର ନୀଳିମାରେ ଶୁଦ୍ଧସ୍ନାନ ସାରି
 ପାଲଟିଲା ନୀଳ ପରୀ
 ଉଡ଼ି ଆସି ବସିଗଲା ସବୁଜ ଡାଳରେ ।

 କହିଗଲା ଅବୁଝା ଭାଷାରେ କଥା
 ଫୁରକିନା ଉଡ଼ିଗଲା ପଞ୍ଜୁରାରୁ
 ପୁଣି ଆଉ ଏକ ପକ୍ଷୀ ।
 ଏଇମିତି ଫୁରକିନା ଉଡ଼ିଯାଏ ପକ୍ଷୀ ପରେ ପକ୍ଷୀ
 ସରିଗଲା ରାତି, ସୁରୁଜ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା
 ପକ୍ଷୀଙ୍କର ଉଡ଼ିବାଟା ସରିଲାନି
 ଅସରନ୍ତି କଥା ଯାଏ ଲମ୍ବି
 ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବାୟା ରାଜା ହାର ମାନିଗଲା
 ମନ୍ତ୍ରୀ ଝିଅ ହେଲା ପାଟରାଣୀ ।

 ପକ୍ଷିଣୀ ଗାଈଲା ଗୀତ
 ପତ୍ର ସବୁ ତାଳ ଦେଲେ
 ନୀରବରେ ଚାହିଁଲା ପକ୍ଷୀ
 ଚାରିତନ୍ତ୍ର ମିଳିଗଲେ ନୀରବ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ।

 ଏଥର ପକ୍ଷିଣୀ ଆସିଲା ଉଡ଼ି
 ପକ୍ଷୀର ନୀଡ଼କୁ

ଥଣ୍ଡରେ ଥଣ୍ଡକୁ ଘଷି ଦୁହେଁ ହେଲେ ମସଗୁଲ
 ବହିଲା ପ୍ରେମର ନଈ
 ପହଞ୍ଚିଲେ ଦୁଇଜଣ
 ସ୍ବପ୍ନମାନେ ତାରା ଫୁଲ ହୋଇ
 ଫୁଟିଗଲେ ଆକାଶେ ଆକାଶେ
 ଦିନ ରାତି ଏକ ହେଲା
 ଏକ ରାତି ହେଲା ସାତ ରାତି
 ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଖାଲି ଜାଳିଲା ରୋଷଣୀ
 ଜୀବନଟା ବନ୍ଦୀ ହେଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତ ହୋଇଲା ଯୁଗ
 ପକ୍ଷୀ ଓ ପକ୍ଷିଣୀ ଦୁହେଁ
 ଏକାକାର ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁରେ ।

ପକ୍ଷୀ ଏବେ ଜରାର ଛାଇରେ
 ପକ୍ଷିଣୀର ଡେଶରେ ହରିଣୀର ରଙ୍ଗ
 ନୀରବରେ ଲୁହ ଜାଳେ ପକ୍ଷୀ
 ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା ଶାନ୍ତି ନୀଡ଼
 ଟୋପେ ହେଲେ ଜଳ ନାହିଁ
 ତୃଷ୍ଣା ଖାଲି ତୃଷ୍ଣା, ମେଣ୍ଟେ ନାହିଁ ଜମା
 ଚାହିଁଛି ଚାତକ ପରି କେବେ ହେବ ବର୍ଷା ।

ପକ୍ଷିଣୀ ଆସଇ ଉଡ଼ି
 ଥଣ୍ଡ ସହ ଥଣ୍ଡ ଘଷି କହଇ ଗେହ୍ଲେଇ
 ଦୁଃଖ କିଆଁ, ତମେ ଅଛ ମୁଁ ଅଛି
 ଅଛି ଏଇ ପୃଥ୍ବୀ
 ତମ ଆଉ ମୋ ମଧ୍ୟେ ନାହିଁ ତ ଫରକ
 ତୁମେ ହୁଅ ଅଥର୍ବ ବା ପଞ୍ଚୁ

ମୁଁ ଅଛି ତୁମେ ଅଛ, ରହିଥିବା
 ଯୁଗରୁ ଯୁଗକୁ ଡେଇଁ ଅନନ୍ତ କାଳକୁ
 ତମେ ନାହିଁ ମୁଁ ନାହିଁ
 ନାହିଁ ମଧ୍ୟ ପୃଥ୍ବୀ ଓ ଆକାଶ ।
 ମୁଁ ଡେଇଁଛି ଦେହର ବଳୟ
 ଦେହର ଗନ୍ଧରେ ଆଉ ମୁଁ ବିଭୋର ନୁହେଁ
 ମୁଁ ପାଇଛି ତମର ସେ ଆତ୍ମାର ପରଶ
 ମୁଁ ପିଇଛି ତମର ସେ ହୃଦୟର ରସ
 ଆଉ କିଛି ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ
 ପାଇବା ଓ ନ ପାଇବା ସବୁ ଏକ
 ନୀଡ଼ ତ ଗୋଟିଏ
 ସେଇ ନୀଡ଼ ତମର ଓ ମୋର
 ସେ ନୀଡ଼ରେ ଆତୟାତ ସକଳ ମଣିଷ
 ସବୁ ସେଠି ଲୋଭନୀୟ
 ଅବିରତ ଅମୃତର ବର୍ଷା

ମଣିଷ ଗଛ

ଗଛ ଲଗାଇବ ତ ଲଗା

ଲଗାଅ ନାହିଁ ମଣିଷ-ଗଛ ।

ଲଗାଇବ ତ ଭସ୍ମାସୁର ପାଲଟି

ତମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ଦେବାକୁ

କୁଣ୍ଡିତ ହେବେ ନାହିଁ ଆଦୌ

ତମେ ଦଉଡୁଥିବ ଲଙ୍ଗଳା ମୁକୁଳା ହୋଇ ।

ତମେ ଉଦାରତାର ବାହୁ ବଢ଼ାଇବ ତ

ବଢ଼ାଅ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବଳିୟାର ଭୁଜ ପରି

ସାରା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଆପଣେଇ ନେବ ତ ନିଅ

ତା' ଭିତରେ ଯେ ସବୁ ତୁଳସୀ ଭାବ ନାଇ ଜମା

ବିଛୁଆଡ଼ି ବି ତା' ଭିତରେ ଛନଛନ

ତମେ କୁଣ୍ଡେଇ ହେଉଥିବ, ଗୁଣ ଗାଉଥିବ ।

ତଥାପି ତମେ ଧ୍ୟାନ ଦିଅନାହିଁ ସିଆଡ଼କୁ

ନିଜ ଭିତରକୁ ଦେଖ

ତା' ଭିତରେ ଅଛି ଉଦ୍ଭଳ ପୁରୁଷ

ତାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କର,

ନିଜକୁ ମିଶେଇ ଦିଅ ତା' ସହିତ

ଉଦ୍ଭଳରୁ ଉଦ୍ଭଳତର ଦିଶି ଯାଉଥିବ

ସାରା ଜଗତ, ଭେଦରେ ଅଭେଦ ହୋଇ ଯାଉଥିବ ।

ସବୁ ମଣିଷ ଗଛ ଦିଶୁଥିବ ସବୁଜ ସୁନ୍ଦର
ଫୁଲ ଫୁଟି ବିକଶି ଉଠୁଥିବ
ପବନରେ ଖେଳି ବୁଲୁଥିବ ସୁଗନ୍ଧ
ଚଢ଼େଇମାନଙ୍କର କିଟିରି ମିଟିରି ସଙ୍ଗୀତରେ
ଶିହରି ଉଠୁଥିବ ଗଛ ।

ଭସ୍ମାସୁରମାନେ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଜମା
ପାଗଳ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଆଶୁ କ୍ଷମତାରେ
ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ହାତ ବଢ଼ାନ୍ତି
ବରଦାତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ
ହାତଟା ଓଲଟି ଆସେ ଆପଣା ମୁଣ୍ଡକୁ
ନିମିଷକେ ପାଲଟିଯାଏ ମୁଠାଏ ପାଉଁଶ ।

ଗଛ ତ ଗଛ । ସିଏ ବିଷ ବୃକ୍ଷ ହେଉ କି ଚନ୍ଦନ ।
ସବୁ ଗଛରେ ଅଛି ଦୁଇଟି ପକ୍ଷୀ
ଝୁଲୁଛି ଦୁଇଟି ଫଳ ।
ଦେହ-ବୃକ୍ଷକୁ ଆଦର କର
ତା' ଭିତରେ ଦେଖ ତମକୁ
ଚିହ୍ନିଯାଅ ନିଜକୁ, ନିଜର 'ମୁଁ'କୁ, ପରମକୁ
ତା'ପରେ ତ ସବୁ ଫର୍ଜା ହୋଇ ଦିଶିଯିବ
ସବୁ ଭିନ୍ନତା ଭିତରେ କେବଳ 'ଏକ' ହିଁ
ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଉଛୁଳି ଉଠିବ
ସକଳ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯିବ ଅବିଭକ୍ତ
ବିମୁକ୍ତମାନଙ୍କର ଅହଂକାର
ମିଳେଇ ଯାଉଥିବ ଶୂନ୍ୟରେ
ମଣିଷ ଗଛକୁ ପ୍ରଣାମ ।

ଭୂଣ ହତ୍ୟା

ସେ ଆସିଥିଲେ
 ପ୍ରତ୍ୟୁଷର ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକରେ ସ୍ନାନ କରିଥିଲେ
 କୁଆଁ କୁଆଁ ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣେଇଥିଲେ
 କ'ଣ ପୃଥ୍ବୀ ଓଲଟି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା !
 ଅଥଚ ଭୂଇଁ ଛୁଇଁବା ପୂର୍ବରୁ
 ତାକୁ ଶେଷ କରିଦେଲ !!
 ଅନାଗତ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେ କ'ଣ
 ଗାର୍ଗୀ ବା ମୈତ୍ରେୟୀ ଅଥବା
 ଅନ୍ୟ କେଉଁ ମହିନ୍ଦ୍ରୀ ମହିଳାର
 ସୁନାର ମୁକୁଟରେ ଝଲସି ନ ଥାନ୍ତା !!!
 ସିଏ ହୁଏତ ମାଆଟିଏ ହୋଇ
 ଝରାଇ ଦେଇଥାନ୍ତା ଅମୃତର ଝର ।
 ନା' ତାକୁ ଆସିବାକୁ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ
 ତା' ତଣ୍ଡି ଚିପି ପକାଇ ଦିଆଗଲା
 କେଉଁ ଅନ୍ଧାରୀ କୁଅରେ ।
 କ'ଣ ପାଇଲା ତା' ଗର୍ଭଧାରିଣୀ ?
 ଝାଡ଼ି ଝୁଡ଼ି ହୋଇ ପାଲଟିଗଲା ସତୀ
 କୁନ୍ତୀ ପରି ପାଲଟିଗଲା ରାଜାର ରାଣୀ

ଧୋଇଗଲା କଳଙ୍କ କାଳିମା
 ଅଥଚ ସେ କ'ଣ ଭୁଲିପାରିବ ତା'ର ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ?
 ବିଜ୍ଞାନ ଶିଖାଇଛି ନୂଆ ନୂଆ କୌଶଳ
 ସତୀତ୍ବର ବାନା ଉଡ଼ାଇବା ପାଇଁ
 ଭଦ୍ରଲୋକ ସାଜି ଉପଦେଶ ଝୁଡ଼ି
 ଜନତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଝାଡ଼ି ଦେବା ପାଇଁ ।
 ଗର୍ଭସ୍ଥ ଶିଶୁର ଲିଙ୍ଗ ନିରୂପଣ
 ପୁଅ ହେଲେ ରକ୍ଷା, ଝିଅ ହେଲେ ବେରକ୍ଷା
 ଝିଅ କ'ଣ ଏକ ଅଭିଶାପ !

ପ୍ରେମକୁ ଯଦି ଭୟ
 ତେବେ ପ୍ରେମର ମୋହନବଂଶୀ
 ବଜାଇବାରେ ଲାଭ କ'ଣ ?
 ପ୍ରେମ ତ ଚିର ମଧୁମୟ
 ମଧୁମୟଙ୍କ ଦାନ ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ କାହିଁକି ?

ଉପଭୋଗୀ ହେବ ତ ହୋଇଯାଅ
 ଆଦର୍ଶ କଥା କୁହନା
 ଦେବଶିଶୁକୁ ହତ୍ୟା କରି
 ବିଜ୍ଞାନର ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାନା ।

ଧନ୍ୟବାଦ ମାତୃତ୍ବକୁ
 ହତ୍ୟା କରୁଥିବା ଧନୁନ୍ତରୀକୁ
 ଧନ୍ୟବାଦ, ସତୀତ୍ବର ବାନା ଉଡ଼ାଉଥିବା ନାରୀକୁ
 ଧନ୍ୟବାଦ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଭ୍ୟତା ।

ବେତାଳ

ମୋ କାନ୍ଧରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଯାଅ ହେ ବେତାଳ
ତମକୁ ମୋ ନିବେଦନ ।
ତମେ ମୋ ଉପରେ ସବାର ହୋଇଥିବା ଯାଏ
ମୁଁ ଭାବିପାରୁ ନାହିଁ କିଛି ମୌଳିକ
ତୁ ବାରମ୍ବାର ଅବତରି ଆସୁଛୁ ମୋ ଭାବନାରେ
ମୋ କବିତା ଭିତରେ ତୁ ଦିଶିଯାଉଛୁ ଜଳ ଜଳ
ମୋ ଲେଖାରେ ତୁ
ମୋ କହିବାରେ ତୁ
ମୋ ଦେଖିବାରେ ତୁ
ସବୁଠି ତୁ, ମୋ ଭିତରେ ବାହାରେ ତୁ,
ମୋ ଉପରେ ସବାର ହୋଇଛୁ ବୋଲି ତ
ମୁଁ ହୋଇପାରୁନି ମୋ ନିଜର ।

ମୋତେ ଏଥର ତୁ ମୁକ୍ତି ଦେ'ରେ ବେତାଳ
ମୁଁ ଦେଖିନିଏ ମୋ ଭିତରକୁ
ସାତ ତାଳ ପାଣି ଆଉ ପଙ୍କ ଭିତରୁ
ସୁନା ଫରୁଆ କାଢ଼ି ଦେଖିନିଏ କଳା ଭଅଁର
ତା' ବେକ ଚିପି ଦେଲେଇ ତ
ବୁଢ଼ୀ ଅସୁରୁଣୀର ହୋଇଯିବ ମରଣ
ରଜାଝିଅ ବରଣମାଳା ପିନ୍ଧେଇ ଦେବ ରଜା ପୁଅକୁ ।

ତୁ ନ ଓହ୍ଲେଇଲେ ମୋ କାନ୍ଧରୁ
 ମୁଁ କେଉଁଠିକୁ ଯାଇପାରିବି ଯେ !
 ତୁ ଥିବା ଯାଏ ତ ମୁଁ ନାହିଁ ମୋ ଆୟତ୍ତରେ
 ତୋ କବଳରେ ମୁଁ ଛଟପଟ
 ତୋ ପ୍ରଶ୍ନ ତ ଅସରନ୍ତି
 ତୁ ମୋତେ ମୁକ୍ତି ଦେ ତୋ ପ୍ରଶ୍ନରୁ
 ମୁଁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଗଲେଇ
 ଶବ୍ଦମାନେ ହୋଇଯିବେ ମୋ ନିଜର
 ଭାବନାମାନେ ବି ପାଲଟିଯିବେ ମୋର ।
 ମୁଁ ତ କବିଟିଏ ଯେ
 ମୁଁ ମୋର ହୋଇଗଲେ କବିତା ହୋଇଯିବ ମୋର
 ଘୂରି ବୁଲୁଥିବି ମୋ କବିତା ରାଜତରେ
 ସାଉଁଟି ଆଶୁଥିବି ଭାବ ପରେ ଭାବ
 ଶୂନ୍ୟରୁ, ଆକାଶରୁ, ଗଛରୁ, ଲତାରୁ
 ସମୁଦ୍ରରୁ, ତାରାଫୁଲଙ୍କ ମେଳରୁ
 ଧାନ କିଆରୀର ଚଉଁରୀ ଭିତରୁ
 କହୁଥିବି ହେ ମଣିଷମାନେ !
 ଆସ, ହାତ ସହ ହାତ ମିଳେଇ ବାଟ ଚାଲ
 ମେରୁଦଣ୍ଡ ସଳଖି ଛିଡ଼ା ହୁଅ
 ହାତ ପତାଅ ନାହିଁ ସୁବିଧାବାଦୀ ବ୍ୟାଧିଙ୍କ ପାଖରେ
 ଆସ, ଆମେ ବେତାଳ କବଳରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ
 ନିଜର ହୋଇଯିବା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଜର ।

ମୁଁ ତନ୍ମୟ ହେଉଥାଏ

କଳା କଳା ଡବ ଡବ ଆଖି ଦୁଇଟି
ଆକର୍ଷି ନେଉଛି ମୋତେ ବାରମ୍ବାର
ତୁବେଇ ଦେଉଛି ତା' ଅନନ୍ତ ଗଭୀରତାରେ
ଥଳ କୁଳ ପାଉ ନାହିଁ, କେତେ ବାଟ ତା' ନାଭିକେନ୍ଦ୍ର
ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ମୁଁ ପହଞ୍ଚୁଛି ତା' ଭିତରେ
କେତେବେଳେ ଶିଙ୍ଗିବୁଡ଼ା ତ
କେତେବେଳେ ଚିତ୍‌ପଟାଙ୍ଗ
ପହଞ୍ଚୁଛି ହାତ ଗୋଡ଼ ଛାଡ଼ି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ।

କଳା ଡୋଳା ଚାହିଁଅଛି ଅପଲକ
ସତେ ଯେମିତି କହୁଅଛି ବାୟା ହୁଅନାରେ
ପହଞ୍ଚା ଛାଡ଼ି ଉଠିଆସ
ଦେଖ, ମୁଁ ରହିଛି ସ୍ଥିର ଅବିଚଳ
ଗୋଲ ଗୋଲ ଏଇ ଦୁଇ ଆଖି ଇଲାକାରେ
ଘୁରୁଛି ସାରା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ
ଦେଖ, ଅହଂକାରରେ ଫାଟି ପଡୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ
ଦେଖ, କାହା ବାହୁ ଲେଉଟିଲେ
ଟଳମଳ ହେଉଛି ପୃଥ୍ବୀ
ଦେଖ, ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଅଧିକାର ପାଇ
ଧରାକୁ ଶରା ମଣୁଥିବା ପାଗଳମାନଙ୍କୁ

ଧର୍ମ ନାଁରେ ରକ୍ତର ହୋରି ଖେଳୁଥିବା ଅନ୍ଧମାନଙ୍କୁ
 ଧନର ଥଳି ଧରି ଦାନବୀର ସାଜିଥିବା
 କର୍ଷ୍ଣ ଆଉ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କୁ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନିଅ
 ଭେକ ତଳେ ଥିବା ବାଘନଖକୁ
 ଉଣ୍ଡାଳି ଉଣ୍ଡାଳି ପରିକ୍ଷି ନିଅ ।

ସବୁ ତୁଚ୍ଛ ପାଣିର ଫୋଟକାରେ ବାୟା
 ତୁ ଆ, ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆ,
 ପହଁରିବୁ ତ ପହଁର ମୋ ଭିତରେ ।

ହେ ଚକାଡ଼ୋଳା ! ମୁଁ ତଟସ୍ଥ
 ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ମୋର କିଛି
 ତୋ ଡୋଳା ବୁଲଟି ସେମିତି ଦାଉଦାଉ
 ଦିଶୁଥାଉ, ସତତ ଭାସୁର
 ମୁଁ ପହଁରୁଥାଏ ତା' ଭିତରେ
 ତନ୍ମୟ ହେଉଥାଏ ତୋ ଅବ୍ୟୟ ଡୋଳାରେ ।

ତମରି ଭିତରେ ମୁଁ

ମାଗିଥିଲେ ତ ପାଇଯାଇଥାନ୍ତ
 ନ ପାଇବା ଯେତେ
 ବୈକୁଣ୍ଠୁଁ ପାତାଳ ଯାଏ
 କେଉଁ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ ହାତୀଘୋଡ଼ା
 ପାଟଛତି, କ'ଣ ବା ନ ଥିଲା
 ଯାହା ଅଦେଶ ଥିଲା ମୋ ପାଖରେ ।
 ଅଥଚ ତମେ କିଛି ମାଗିଲ ନାହିଁ
 ଓଲଟି କହିଦେଲ
 ନିର୍ବିଂଶ କରିଦିଅ ହେ ମୋତେ
 ମୋ ଅନ୍ତେ କେହି ନ ରୁହନ୍ତୁ ମୋ ବଂଶରେ
 କହିବାକୁ ମୋ ପୂର୍ବ ବଂଶଧରଙ୍କ
 ଏ କୀର୍ତ୍ତି ବଡ଼ଦେଉଳ ।

ମୁଗ୍ଧ ଚକିତ କଣ୍ଠରେ
 ତମେ ଉତ୍ତରିଲ - ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ
 ମୋ ନାଁ ଦାଉ ଦାଉ ଦିଶୁଥାଉ
 ମାର୍ବଲ ଫଳକେ, ମୁଁ ଅଜଣାରେ
 ରହିଯିବି କାଳରୁ କାଳକ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ପ୍ରଭୁ
 ବଲ ବଲ କରି ରହିଲେ ଅନାଇ
 ଶିହରିତ ହେଲେ ମନେ ମନେ
 ମୁଗ୍ଧ କଣ୍ଠେ ଉଚ୍ଚାରିଲେ

ତୁମେ ଧନ୍ୟ, ଧନ୍ୟ ତୁମ କୀର୍ତ୍ତି
 ରହିଥାଉ କାଳକୁ କାଳକୁ ଡେଇଁ
 ଗାଉଥାଉ ତୁମ ଗାଥା ତୁମ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ
 ତୁମେ ହୁଅ ଏକଜ ଆଦର୍ଶ
 ଯେତେସବୁ ଆସୁଥିବେ ରାଜା ମହାରାଜା
 ନେତା ଓ ନେତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ
 ଯେତେସବୁ ଫଳକରେ ନାଁ ଲେଖୁ
 ଅହଂକାର ପ୍ରକାଶୁ ଥିବେ,
 ଖବରକାଗଜ ଆଉ ଦୂରଦର୍ଶନରେ
 ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ନାଁ ଆଉ ଫଟୋ ଛାପୁଥିବେ
 ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ତମେ ହୁଅ ନଭିଷ୍ଟା ସ୍ତମ୍ଭ ।

ତମେଇ ତ ନାମରୁ ଅନାମ
 ଅନାମରେ ତମ ସହ ମୋହର ମିଳନ
 ତମେ ରୁହ ମୋ ଭିତରେ
 ତମେ ସତ୍ୟ ରତ ସନାତନ
 ତମ ପାଇଁ ମୁଁ ବାଞ୍ଛୁଥିବି ପିଣ୍ଡ ପ୍ରତିବର୍ଷ
 ତମେ ମୋର ପିତାମାତା ମୁଁ ତୁମର ପୁତ୍ର
 ମୁଁ ଧନ୍ୟ, ଧନ୍ୟ ମୋର ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର
 ନୀଳଚକ୍ର ରତ୍ନସିଂହାସନ
 ଧନ୍ୟ ମୋର ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ।

ତମେ ଥାଅ ଜନଗଣ ହୃଦୟେ ହୃଦୟେ
 ତମର ସାକ୍ଷୀ ଏଇ ଭୂଷଣ ଓ ମାର୍କଣ୍ଡେୟ
 ଶୂଚିପୁତ୍ର ହଂସ ଆଉ କୁର୍ମ
 ତମେ ମୋର ମୁଁ ତୁମର
 ଭେଦାଭେଦ ନାହିଁ, ତମକୁ ଦେଖୁଛି ମୁଁ
 ଓ ତମେ ମୋତେ ଦେଖୁଥାଅ
 ନିତ୍ୟ ଓ ନିୟତ ।

ବଳାକାର

ଅନୁକୂଳ ପବନ ବହୁଛି
 ଦିଲ୍ଲୀରୁ କୁମ୍ଭାରିକା
 ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କଳିକତା
 ସାରା ଦେଶର ସହରକୁ ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ
 ଗାଁ ଗହଳିରୁ ଅରଣ୍ୟ କୋଳକୁ
 ଶିହରିତ କରି, ବର୍ବରମାନଙ୍କ ଦେହରେ
 ସାହାନାଜ ବଜାଇ, ଅକାଳରେ ଖେଳାଇ ଦେଉଛି ବସନ୍ତ
 ଚାଲିଛି ଧର୍ଷଣ ବସ୍ତରେ, ଟ୍ରେନ୍‌ରେ, ଟେମ୍ପୁରେ
 କେଉଁ ନିକାଞ୍ଚନ ବୁଦ୍ଧା ମୂଳେ
 ପାହାଡ଼ ଉପରେ କେଉଁ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଭଙ୍ଗା ଘରେ
 ଚାଲିଛି ନିର୍ବିରୋଧ ଗଣଧର୍ଷଣ ।
 ବର୍ବରମାନେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ନିରାହା ଯୁବତୀ
 ବା ନାବାଳିକାର ଲୁହକୁ
 ଶୁଣନ୍ତି ନାହିଁ ତା'ର ଆକୁଳ କ୍ରନ୍ଦନ
 ଦୈହିକ ତୃପ୍ତି ପାଇଁ ସେମାନେ ମସଗୁଲ
 ଧର୍ଷଣ ପରେ ମାରି ଦିଅନ୍ତି ନିର୍ମମତାରେ
 ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଦେଶର ଆଇନ୍
 ଛୁଇଁପାରିବ ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ
 ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବାହାରି ଆସନ୍ତି
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଇନ୍‌ଜୀବୀ

ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି
ତାଙ୍କ ମହକିଲ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ।
ନେତାମାନେ ନେପଥ୍ୟରେ ଥାଇ
ସୁରକ୍ଷା କବଚ ବଢ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି
ପୋଲିସ କହେ ତଦନ୍ତ ଚାଲିଛି
ଇମିତି ଖାପତ ରଖୁ ଦିଅନ୍ତି ଯେ
ଧର୍ଷକମାନେ ସୁନା ପିଲା ସାଜି
ବାହାରି ଆସନ୍ତି, ଚଷମା ଟେକି
ବୁଢ଼ା ବିଚାରକମାନେ ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ଚାହାନ୍ତି
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପାଲଟି ଯାଆନ୍ତି ବର୍ବରଗଣ ।

ଏଇଟା ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ
ଜ୍ଞାନୀଏ କହନ୍ତି କେଉଁ ବଡ଼ କଥାଟା ବା ଇଏ
ସବୁ କାଳେ ଥିଲା, ଏବେ ବି ଅଛି
ଆମ ଆଇନ୍ କାନୁନ୍ ଚାଲିଛି ଠିକଣା ମାର୍ଗରେ
ନାରୀମାନେ ମେଳ ବାନ୍ଧି ଆଗେଇ ଆସୁଛନ୍ତି
ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଛନ୍ତି
ହସୁଛନ୍ତି ବର୍ବରମାନେ, ତାଳି ମାରି ହସୁଛନ୍ତି
ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ସାତତାଳ ପାଣି
ଆଉ ପଙ୍କ ଭିତରେ, କିଏ ଧରିବ ସେମାନଙ୍କୁ
ପାଟ କନାରେ ଗୁରା ହୋଇ ରହିଥିବା
କଲା ଭଅଁରକୁ ଟିପିଦେବ କିଏ
ନା - କେହି ନାହିଁ । ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଚାଲିଛି
ବର୍ବରମାନଙ୍କର ପ୍ରମତ ଲୀଳା
ସେମାନେ ନେତାମାନଙ୍କ ରକ୍ଷା କବଚ ।
ଗଣତନ୍ତ୍ର ଡଙ୍ଗା ଚାଲିଛି
ସେଇମାନଙ୍କୁ ନେଇ

କିଏ ଧରିବ ସେଇମାନଙ୍କୁ
 କିଏ ଉପାଡ଼ିବ ଦୁଃଖାସନର ବାହୁ
 କିଏ ବାନ୍ଧିଦେବ ଯାଜ୍ଞସେନୀର
 ଖୋଲା କେଶ ?
 ଆଇନ ନାହିଁ, ବିଚାର ନାହିଁ
 ନତଜାନ୍ତୁ ପୋଲିସ ଓ ପ୍ରଶାସନ ।
 ହେ ନାରି ! ବାହାରି ଆସ
 ରାଜରାଷ୍ଟ୍ରକୁ, ହାତକୁ
 ନେଇଯାଅ ଆଇନ
 ତମରି ଶବ ଉପରୁ,
 ତମରି ଲୁହ ଆଉ ଲହରୁ
 ଫୁଟି ଉଠିବ ନୂଆ ଚେତନା
 ବର୍ବରମାନଙ୍କ ମହାସମାଧି -
 ଉପରେ ଗଢ଼ି ଉଠିବ ନୂଆ ଗଣତନ୍ତ୍ର
 ଆଉ ବେଶୀ ଦିନ ନାହିଁ
 ମହାପ୍ରଳୟର ଦ୍ଵାରଦେଶରେ
 ମହାଜାତି, ତା'ପରେ ତ
 ରକ୍ତନଦୀ ସନ୍ତରଣ ।

ସତୀ

କାହାପାଇଁ ତୁ କରୁ ତପସ୍ୟା
 ନିର୍ମମ କଠୋର ?
 ଚାରିପଟେ ନିଆଁ ଜାଳି
 ଏକପାଦ ଭୂମି ପରେ
 ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତାହିଁ ରହୁ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ
 କେତେ କାଳ ତୁ ଅଭିମାନିନୀ ।

ଦେଇଥିଲୁ ଅନଳେ ଆହୁତି
 ଯଜ୍ଞଶାଳେ ଶୁଣି ଦେଇ ପତି ନିନ୍ଦା
 ପଦିଏ କଥାରେ ।

ଅନଳରେ ଝାସ ତୋର
 ଅନଳରୁ ଜନ୍ମ
 ତେଣୁ ତୋର ଅନଳ-ତପସ୍ୟା
 ଅଗ୍ନିରେ ପରୀକ୍ଷା ତୋ'ର
 ତେଣୁ ତୁ ତ ଅଗ୍ନି କନ୍ୟା
 ସତୀ ଶିରୋମଣି ।

କେତେ କିଏ ଆସୁଥିବେ
 କେତେ ରୂପେ ବାଘ ଛାଲ ପିନ୍ଧି
 କେତେ ପୁଣି ଆସୁଥିବେ ମାୟା ରଚି

ପ୍ରିୟଜନ ହୋଇ
 ଭୁଲାଇବେ ଲାଳସାରେ
 ତୁ କିନ୍ତୁ ଭୁଲିବୁ ନାହିଁ
 ପ୍ରାଣନାଥ ଛନ୍ତି ତୋର ପାଶେ ପାଶେ
 ପ୍ରିୟ ଆଉ ସୁଖଦାତା
 ସେ ତୋ'ର ନିଜ ଭର୍ତ୍ତା ଜନ୍ମ ଓ ଜନ୍ମର ।

 ଅବିଚଳ ରହିଥିବୁ ତପସ୍ୟାରେ
 ମଦନକୁ ଭସ୍ମ କରି
 ମନସିକ କରିଦେବେ ରତିର ବିଳାପେ
 କରୁଣାରେ ଦ୍ରବୀଭୂତ ନୀଳକଣ୍ଠ
 ଆସିଯିବେ ନିର୍ବିକଳ ସମାଧିକୁ ଭାଙ୍ଗି ।

 ତୋ ତପସ୍ୟା ଜୀଇ ରହୁ
 ନୀଳକଣ୍ଠ ଆସିବେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଜ୍ୟୋତି

କିଏ ତୁ ଗୋ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ବିରାଜିତ
ମୋ ଆଗରେ, ବିଭୋରିତ ତନୁ ମନ ପ୍ରାଣ
ହୋଇଯାଏ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ମୋ ଅନ୍ତର ମୋ ନିର୍ଜନ
କୋଠରୀ ଓ ଜଳସ୍ଥଳ ଗିରିବନ ଭୂଲୋକ ଦୁ୍ୟଲୋକ
ଯେଣେ ଚାହେଁ ତେଣେ ଦିଶେ ଜ୍ୟୋତିର ମାଧୁରୀ
ମଧୁ ଖାଲି ମଧୁ ଝରେ ମଧୁମୟ ପ୍ରେମର ଦୀପାଳି ।

କେଉଁଠାରେ ଥିଲ ତୁମେ କେଉଁଠାରୁ ହେଲା ତୁମ
ଧରାବତରଣ, ଜ୍ୟୋତିରେ ପଖାଳି ତନୁ, ଦିବ୍ୟଦେହୀ
ତୁମେ, ଆକାଶ ଓ ମେଦିନୀର ଅମୃତ ରମଣ ।

ମନେପଡ଼େ ତୁମକୁ ମୁଁ ଭେଟିଥିଲି ସରସ୍ବତୀ ନଦୀର କିନାରେ
କେବେ କେଉଁ ପ୍ରଭାତର ଅମୃତ ବେଳାରେ
ମୁଁ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ, ଦେଖିଲି ତୁମକୁ ମୁହିଁ ବାହାରେ ଭିତରେ
ତୁମେଇ ଜ୍ୟୋତିର ଜ୍ୟୋତି ବିରାଜିଲ ଦିବ୍ୟ ତେଜେ
ଭୂମିରୁ ଭୂମାକୁ ଛୁଇଁ ତୁମେ ହେଲ ଭୂମାମୟ
ଭୁଲିଲି ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ‘ତୁ’ ଆଉ ‘ମୁଁ’ର ଭେଦ ଓ ବିଭେଦ
ତୁମେ ହେଲ ତତ୍ତ୍ୱମସି ମୋ ପ୍ରାଣର ପ୍ରଣବ ଓଁକାର ।

ତୁମକୁ ମୁଁ ଦେଖୁଅଛି ଆତ୍ମା ସହ ଆତ୍ମାକୁ ମିଳାଇ
ଭେଟୁଅଛି ତମକୁ ମୁଁ ସମୟର ବାଇଶି ପାହାଚ ଡେଇଁ

ହିରଣ୍ମୟ ସିଂହାସନେ, ତୁମ ହସ ଝରିପଡ଼େ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ହୋଇ
ପରିଚୟ ତୁମ ସହ ଏବେ ନୁହଁ କାଳ ଆଉ କାଳାନ୍ତର ଦେଇ
ତୁମେ ଜ୍ୟୋତି ତୁମେ ପ୍ରେମ ଜ୍ଞାନ ଆଉ ଜୀବନର ନିତ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ।

କନ୍ଧବ୍ୟୁତ ଉଲ୍‌କା ପରି ଘୁରି ଘୁରି ଗ୍ରହ ଗ୍ରହାନ୍ତର
ଖୋଜି ଖୋଜି ତୁମକୁ ପାଇଲି ଏବେ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟକ୍ରେ
ତୁମ ସହ ହୋଇଗଲି ଏକାକାର ଅଭାବରେ ଭାବ
ଭାବରୁ ମୁଁ ମହାଭାବ ଦେଇ, ଦେଖୁଅଛି ନିତ୍ୟରାସ ଯୁଗଳ ଅଙ୍ଗରେ
ଶୁଣୁଛି ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ବେଦଗାନ ଜୀବନର ପ୍ରଭାତ ବିଭାସ ।

ଜାଣିଲି ମୁଁ ଏତେଦିନେ ପ୍ରେମର ବୈ ଅର୍ଥ ଅଛି
ଅର୍ଥ ଅଛି ଜୀବନର ଘେନାଘେନି ଦିବ୍ୟ ଉଲ୍ଲାସର
ସମର୍ପଣ ପ୍ରେମରେ ଓ ଦୈତରେ ଅଦୈତ
ଅଦୈତରେ ଦୈତ ପୁଣି ଦୈତାଦୈତ ଦୁଇପ୍ରାଣ ଦୁଇଟି ଆତ୍ମାର
ସୁଖ ଦୁଃଖ ଆଶା ଓ ନିରାଶା ଏକାକାର ହୋଇଯାଏ
ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମାରେ, ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମାରେ ରମି
ପ୍ରେମ ହୁଏ ବ୍ରହ୍ମ ପୁଣି ପାଇଯାଏ ନବ କଳେବର ।

ଅନ୍ତତଃ ଏକାଗ୍ର ହୁଏ

ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ ଦିଶିଯାଉଥାଏ

ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ମୁହଁ

ଅନେକଙ୍କ ମେଳରେ

ବାରିହୋଇ ପଡୁଥାଏ ନିଆରା ।

ଶୋଇ ଯାଉଥିଲେ ବିଛଣାରେ

ଭାସି ଉଠଇ ମୁହଁଟିଏ

ମୁହଁ ସହିତ ମୁହଁକୁ ଲଗେଇ

କହିଯାଉଥାଏ ଅନନ୍ତ ଯୁଗର କଥା ।

ତୁମ୍ଭ ତୁମ୍ଭ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କଥା କହେ

ଅଥଚ କେତେ ସତ୍ୟ କେତେ ସ୍ବପ୍ନ

ଅବ୍ୟକ୍ତ ମାଧୁରୀ ଯେମିତି ଝରିପଡ଼େ

ମୁଖ କମଳରୁ ।

ଖେଳାଉଥିଲେ ପୋଥି

ଅକ୍ଷରମାନେ ଆଜି ଦିଅନ୍ତି

ମୁହଁଟିଏ ତତ୍ତ୍ବଶାତ୍

କେଉଁ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀର ସାମର୍ଥ୍ୟ

ମୁହଁଟିଏ, ସେଇ ଏକା ମୁହଁ

ଯେମିତିକି ଅବନା ସବୁଜ କ୍ଷେତର

ନୀଳ ନୀଳ ହସ ଲହରଇ ପବନେ ପବନେ ।

ଦୁଇଟି ନୟନ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ଯେ
 ଜଳ ଜଳ ନୀଳ କଇଁ
 ଯେମିତିକି ଶେଷହୀନ ପୋଥିର ପୃଷ୍ଠା
 ପଡୁଥିଲେ ହୁଏ ନାହିଁ ଶେଷ ।
 ଯୁଆଡ଼କୁ ଅନେଇଲେ
 ସେଇଆଡ଼େ ତମେ
 ସତେ ଅବା ଯୋଗେଶ୍ୱରୀ
 ତମେ ମାୟା ତମେ ମାଆ
 ତମେ ପୁଣି ଦୟା କ୍ଷମା
 କ୍ଷୁଧା ତୃଷ୍ଣା ନିଦ୍ରା ଆଉ ରାତ୍ରି
 ତମେଇ ପ୍ରଭାତ ସଂଧ୍ୟା ତମେ ଦିବା
 ତମେ ପୁଣି ବୁଦ୍ଧି କାନ୍ତି ଚେତନ ଓ ଅଚେତନ
 ତମେ କାମ ତମେ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରେମ ଆଉ ଶାନ୍ତି
 ସାମ ଦାନ ଦଣ୍ଡ ବିଧି ନିରବଧି ଜ୍ୟୋତିର ଯେ ଜ୍ୟୋତି ।
 ତମେଇ ନିଧନ କର ମହିଷାକୁ
 ଚଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ ରକ୍ତବାୟ୍ୟ ଦଳ ।
 ତମେ ପୁଣି ରକ୍ତପାନ କର କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରେ
 ତମେ ପୁଣି ପ୍ରେମ ହୁଅ ରାସ ରତ
 ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଈଶ୍ୱରୀ ତୁମେ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଈଶ୍ୱର ।
 ଦିଶୁଥାଉ ତମ ମୁହଁ ଅବାରିତ
 ଅନ୍ତତଃ ଏକାଗ୍ର ହୁଏ
 ତମର ପଶତେ ହୁଏ ବନ୍ଦୀ ଚିରକାଳ ।

ମାରିବାକୁ ହେବ

ମୂଷାମାନେ ପ୍ରବଳ ହୋଇଗଲେଣି
ଅମାର ଯାକ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଉଛି ତୁଷ
ଖବର କାଗଜ ସତର୍କ କରୁଛି
ହୁସିଆର, ପଡ଼ିଯିବ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ।

ମୂଷାକୁ ମାରିବାକୁ ହେବ
ହେଁ ତେଁ ରାଜ୍ୟସାରା
ଗୁପ୍ତ ବିଭାଗ ଖୋଜି ବୁଲୁଛି
ଧରା ପଡୁନାହାନ୍ତି ଗୋଟିଏ
ବିଷୟକ ଭେଜାଲ ହେଲାଣି
ଆଡୁହତ୍ୟା ଅସମ୍ଭବ
ବଢ଼ି ଚାଲୁଛି ମୂଷାବଂଶ
କେହି କିଛି ଖୁଜୁବୁଜୁ ହେଲେ
ଭୋଗିବାକୁ ହେବ ବିଶପ ହାଟଙ୍କ ଦଶା ।

ମଶାକୁ ମାରିବାକୁ ହେବ
ଉପାତ କଲେଣି ପ୍ରବଳ
ଶୋଷୁଛନ୍ତି ରକ୍ତ, ବୁଣୁଛନ୍ତି ରୋଗର ଜୀବାଣୁ
ବିଷ ପିଇ ବଂଚୁଛନ୍ତି ରକ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ
ଯୁଦ୍ଧବାଦ୍ୟ ବଜାଉଛନ୍ତି ଦିନରାତି
ବିଜ୍ଞାନୀ ନିରସ୍ତ
ଏଥର ଆବାହନ କରିବାକୁ ହେବ ମହାମାୟା ।

ଛାରପୋକ ମାଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି
କେଉଁ ସନ୍ଧିରେ ଛପି ରହୁଛନ୍ତି ଯେ
ନିଆଁ ଧାସ କାଟୁ ନାହିଁ
ବିଷକୁ ଅନେଇ ଦେଉଛନ୍ତି
ତିର୍ଯ୍ୟକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ।

ପଟ୍ଟାପାଳ ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି
ଏ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ସେ କ୍ଷେତ୍ର
ସବୁଜିମା ଶୋଷି ନେଉଛନ୍ତି
ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି ଶସ୍ୟର ମୁକୁଳ
ଏକାଦଶ ଅବତାର ହୁରୁଡ଼ା
ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯାଉଛି
ବିଦାରଣ କରି ହେଉନାହିଁ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ।

ମାରିବାକୁ ହେବ ମୂଷା ମଣ୍ଡା
ଛାରପୋକ ପଟ୍ଟାପାଳ ଦଳ
ଗେଣ୍ଡୁ ଖୋଳି ତାଡ଼ି ଦେବାକୁ ହେବ
ତୁମେ ଓହ୍ଲେଇ ଆସ ମହାମାୟା
ନିଜ ଭିତରୁ ସୃଜିଦିଅ ତଣ୍ଡା ଓ ଚାମୁଣ୍ଡା
ଟୋପାଏ ହେଲେ ରକ୍ତ ଭୂଇଁ ନ ଛୁଉଁ
ଦେଖାଇ ଦିଅ ତମେଇ ପ୍ରଳୟ
ତୁମେଇ ସୃଜନ ପୁଣି ନବ ପ୍ରଭାତର ।

ସମ୍ପର୍କ

ଘର କରିଥିଲେ ସଂସାର ଭିତରେ
 ଚଳିବାକୁ ହେବ ମଣିଷ ସହିତ ।
 ସନ୍ତାପବାଦୀଙ୍କ ଆଶ୍ୱବୁଜା ଗୁଳି ହେଉ
 କି ଅସାମାଜିକଙ୍କ ପୈଶାଚିକ କିଳିକିଳା ହେଉ
 ମରଣର ଅନ୍ଧଗଳିରେ
 ବିଶ୍ୱାସକୁ ଗଳାମାଳି କରି ଚାଲିବାକୁ ହେବ ବାଟ ।
 କିଏ ବିଷ ଦେଉ କି ଅମୃତ ଦେଉ
 ଏତେ କଥାରେ ଭାବିତ ହୋଇ
 ହେପାଜତ ହେବାରେ
 ଯୋଡ଼ି ହୁଅଇ ନାହିଁ ସମ୍ପର୍କ ।
 ହାତେ ମାପି ଚାଖଣ୍ଡେ ଚାଲିଲେ
 ପହଞ୍ଚି ହୁଅଇ ନାହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିନ୍ଦୁରେ ।
 ସମୁଦ୍ରଯାକର ବିଷ ପିଇଦେଲେଇ ତ
 ପାଲଟିଯିବ ନୀଳକଣ୍ଠ
 ମଥା ଉପରେ ଶୋଭା ପାଇବ ଚନ୍ଦ୍ର
 ବୋହିଯିବ ପ୍ରେମର ଜାହାଜ ।
 ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ିବ ତ ନିଗାଡ଼ି ଦିଅ ହୃଦୟ
 ବୋହିଯାଉ ଛଳ ଛଳ ଗାତ ଗାଇ
 ଅନ୍ଧ ମୁହାଁଣି ନଇ ।

ନଈ ଅଟକେ ନାହିଁ କୁମ୍ଭୀରକୁ ଭୟ କରି
 ଅଟକେ ନାହିଁ ପାହାଡ଼ର ଦମ୍ଭକୁ ଦେଖି
 ବୋହିଯାଏ ଯେ ବୋହିଯାଏ ଜହ୍ନ ରକ୍ଷିର ଜଙ୍ଗଲ
 ଯୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ ସମ୍ପର୍କ
 ପାହାଡ଼ ସହିତ ସମୁଦ୍ରର
 ଉଦ୍ଧାରିବାକୁ ଅଭିଶପ୍ତ ସଗର ସନ୍ତାନ ।
 ଆଗେଇ ଗଲେ ଲାମିୟାଏ ସମ୍ପର୍କର ରାସ୍ତା
 ସାକେତ ନଗରୀରୁ ତାଡ଼କା-ଜଙ୍ଗଲ
 ପଥର ପାଲଟେ ନାରୀ
 ଗଠବନ୍ଧନ ହୋଇଯାଏ ମିଥୁନା ସହିତ
 ସମ୍ପର୍କର ତୋରି ବାନ୍ଧିଦିଏ ଶବର ପଲ୍ଲୀକୁ
 ଯୋଡ଼ିଦିଏ ଦଣ୍ଡକାକୁ କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟାକୁ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣଲଙ୍କାକୁ ଆଣି ନୀଳାଚଳ ସହ ।
 ସମ୍ପର୍କ ଛିଣ୍ଡେଇବ ତ
 ବିଶ୍ୱାସରେ ବିଷ ଜାଳିବ ତ
 ଜଳି ଉଠିବ କାରଗିଳ
 ଅରିଉଠିବ ବାତାଳିକ, ଦ୍ରାସ ।
 ମନେରଖ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ନାହିଁ ବେଶୀ ଦୂର ।

ଶବ୍ଦ

କେମିତି ସେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସେ
 କେଉଁ ଛଟକରେ
 ମହାଶୂନ୍ୟରେ କେଉଁ ଜଳାକାରୁ
 ହଟତମଟ ଲଗେଇ ଦେଇ
 ଚଟ୍ କରି ଉଠେଇଯାଏ ଯେ
 ଯେମନ୍ତ ବନ୍ଧୁକରୁ ଗୁଳି
 ବିଛ କରି ଦିଏ ଛାତିକୁ
 ପିଟ୍ ପିଟ୍ ରକ୍ତର ହାବେଲି
 ଖେଳିଯାଏ ଯେ ତର ନ ଥାଏ
 ଓଃ, କହିବା ପାଇଁ
 କେଉଁଠୁ ସେ ଆସିଯାଏ ଅଚାନକ
 ମିଶିଯାଏ କେଉଁ ଅନ୍ଧାରକୋଣରେ
 ତଦନ୍ତରେ ମିଳେ ନାହିଁ ଚେର ।

 କ୍ରମଶଃ ନୀରବି ଯାଏ ହାହାକାର
 ଠିକ୍ ଠାକ୍ ପାଲଟଇ ଗାଁ ବିଲ ବଣ ଓ ନଗର
 ପାହାଡ଼ ଶୃଙ୍ଗରେ ଜମଇ ବରଫ
 ଅଥଚ ସେ ଆସିଯାଏ ଅନ୍ଧାରର ବାଦୁଡ଼ି ତେଣାରେ
 ଖେଳାଇ ଦିଏ ଆତଙ୍କ
 ବନିଯାଏ ସନ୍ତାପବାଦୀ
 ବଜ୍ରନାଦେ ଘୋଷଣା କରଇ ଜେହାଦ
 ରକ୍ତ ତା'ର କେବଳ ଆନନ୍ଦ ।

ସେ ଶବ୍ଦ ସେ ବ୍ରହ୍ମ

ସେ ପୁଣି କମାଣ ଆଞ୍ଜଳ ।

ଅଶାକାରକୁ ଆପଣା ଭିତରେ ଥାଏ

ଖେଳାଇ ଦିଅଇ ପ୍ରେମର ଗଜଲ

ଯୋଡ଼ି ଦିଅଇ କୁମାରିକାରୁ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା

ଲୋଟାଇ ଦିଅଇ ଆକାଶ ପୃଥ୍ବୀର ଛାତିରେ

ଯେଣେ ଅନାଇଲେ ଦିଶିଯାଏ ସବୁଜ ହସ

ନୀଳ ଆକାଶରୁ ଝରିପଡ଼ଇ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା

ସମ୍ପର୍କର ନନ୍ଦନ ବନରେ ଫୁଟି ଉଠଇ ପାରିଜାତ

ଅଦୈତ୍ୟରୁ ଦୈତ ପାଲଟି ରଚି ଦିଅଇ ରାସ ।

ଅଥଚ ସେ କେମିତି ବନିଯାଉଛି

ଆଶବିକ ବୋମା କ୍ଷେପଣାସ୍ତ୍ର ଧ୍ବଂସର ସାନାଇ

ବୁଣି ଦେଉଛି କପଟତାର ଜାଲ

କୁଟନୀତିର ପଶାପାଲିରେ

ଚଳାଇ ଦେଉଛି ବୁଦ୍ଧିର ଗୋଟି ।

ତା' ଭିତରୁ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦିଅନା

ବିକୃତ କରିଦିଅନା ତାକୁ ।

ଓହ୍ଲାଇ ଆସ ଧର୍ମର ଖୋଳରୁ

ସିଂହାସନରୁ, ରାଜନୀତିର ପଶାପାଲିରୁ

ବାହରି ଆସ କୁଟନୀତିରୁ, ଉପଭୋଗରୁ

ଚିହ୍ନିପାରିବ ସିଏ ବନ୍ଧୁକର ଗୁଳି ନୁହଁଇ

ଛଳନାର ହଠକାରିତା ନୁହଁଇ

ସିଏ ଜୀବନ, ଜୀବନରୁ ବ୍ରହ୍ମ

ସମ୍ପର୍କର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସେତୁ

ସିଏ ଶବ୍ଦ, କେବଳଇ

ମଧୁମୟ ଶବ୍ଦର ସଂସାର ।

ରୁ ରୁ ବିଳାପ

ଫେରାଇ ଦିଅ ମୃତ୍ୟୁଦେବ
ମୋ ପ୍ରିୟତମା ପ୍ରମୋଦବରା ଆତ୍ମା
ମୁଁ ଆସିଛି ରୁ ରୁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ତରୁଣ ତପସୀ
ତୁମ ପାଶେ ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ନେଇ ।

ଫେରାଇ ଦିଅ ମୋର ପ୍ରେମ
ମୋର ଜୀବନ, ଦେଖିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଆଶା
ଚାହୁଁବାକୁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା
ସୂଚାଇ ଦିଅ ଆଉ ଥରେ ମୋର ପ୍ରାଣର କମଳ
ବିଷମୁକ୍ତ କରିଦିଅ ମେଦିନୀ
ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅମୃତରେ କର ପରିଣତ ।

ସର୍ପକି ଜାଣଇ ମୋର ପ୍ରେମ ଗଭୀରତା
ଜାଣଇ କି ଜୀବନର ମଧୁମୟ ବାର୍ତ୍ତା ?
ଜାଣେ ଖାଲି ଅକାରଣେ ଦଂଶନ କରିବା
ବିଷ ଭାଳି ବିଷମୟ କରିବା ଜୀବନ ।

ମୃତ୍ୟୁକୁ ମୋ ଭୟ ନାହିଁ
ଭୟ ଖାଲି ସକଳ ତପସ୍ୟା ମୋର
ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ, ଯଜ୍ଞବେଦୀ ଅଭାବରେ
ହୋମାଗ୍ନିର ଶିଖା ହୋଇଯିବ
ନିର୍ବାପିତ ଅକାଳ ବୋଧନେ ।

ତିନିଦିନ ଉପବାସ ରହି
 ତିନୋଟି ବର ମାଗିଥିଲା ନଚିକେତା
 ମୁଁ ମାଗୁନି ତିନିବର
 ଏକମାତ୍ର ବର ମୋର ପ୍ରିୟାର ଜୀବନ ।

 ମୁଁ ଜାଣିଛି ଭଲ କରି
 ମୁଁ ବଞ୍ଚିଛି ଏଯାବତ୍,
 ଏହା ହିଁ ବିସ୍ମୟ
 ଅଥଚ ମୁଁ ମରିଥିଲେ
 ପ୍ରିୟା ମୋର ନ ଥାନ୍ତା ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

 ପ୍ରିୟା ମୋର ପ୍ରେମ ଆଉ କରୁଣାର ଶିଖା
 ପ୍ରିୟା ମୋର ଗତିମୁକ୍ତି ବୋଧ ଅନୁଭବ
 ପ୍ରିୟା ମୋର ଜ୍ଞାନ କର୍ମ ମଙ୍ଗଳର ଦୀକ୍ଷା
 ପ୍ରିୟା ମୋର ବାଣୀ ସ୍ବାହା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଉ ଭାବ ।

 ଅଶ୍ରୁ-ଅର୍ଘ୍ୟ ବାହୁଅଛି ଯଶୋବନ୍ତୀ ପୁରେ
 ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ ପାଞ୍ଜି କାଢ଼ି ଲେଖୁଦିଅ ଆଉ ଥରେ
 ମୁଁ ଯିବି ବାହୁଡ଼ି ମୋର ପ୍ରିୟା ସହ
 ଗାଇବାକୁ ଜୀବନର ଗୀତି ।

ମାଙ୍କଡ଼

ଅଧା ଉମର କଟିଗଲେ ବି
 ଅବୋଧ ରହିଗଲା ବୟସର ଭାଷା
 ଅଜଣା ରହିଗଲା ସମୟର ହିସାବ-ନିକାଶ
 ପଚାଶ ବରଷ କଟିଗଲା କେମିତି ଯେ
 ମଥାନ ଉପରୁ ଛାଇ ଲେଉଟିଲାଣି
 ଲମ୍ବିଯିବ ଅନ୍ଧାର କୋଳକୁ
 ଯେତେ ଖୋଜି ହେଲେ ମିଳିବ ନାହିଁ ଇତିହାସ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ହାଇମାରୁଛି ଯେ
 ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛି
 ଶୁଣି ଶୁଣି ଦେଶ ବସୁଳମାନଙ୍କ ସମ୍ଭାଷଣ ।
 ସାବରମତୀର ତିନିମାଙ୍କଡ଼
 ବସି ରହିଛନ୍ତି ଯେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି
 ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଦେଶ ।
 ଖରାପ କିଛି ଦେଖିବ ନାହିଁ ବୋଲି ତ
 ଅନ୍ଧପୁରୁଲି ବାନ୍ଧିଥିଲା ଆଖିରେ
 ଖରାପ କିଛି କହିବ ନାହିଁ ବୋଲି ତ
 ପାଟି ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଥିଲା
 ଖରାପ କିଛି ଶୁଣିବ ନାହିଁ ବୋଲି ତ
 କାନରେ ଲଗେଇ ଦେଇଥିଲା ମହମ ।

ଗୁରୁଦେବ ଆସିଲେ ନାହିଁ
କଟିଗଲା ଅଧା ଉମର ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଦେଖୁହେଲା ନାହିଁ
ଶୁଣି ହେଲା ନାହିଁ କଥାର ମହମହ ବାସ୍ନା ।

ଅନ୍ଧପୁରୁଲି ଖୋଲି ଦେଲେଇ ତ
ଝଡ଼ିପଡ଼ିବ ଶେଷ ସ୍ତବକ
ଜଳିଉଠିବ ହୁତ୍ ହୁତ୍ ହସ୍ତିନୀ
କାନରୁ ମହମ କାଢ଼ି ଦେଲେଇ ତ
ଛାତିକୁ ବିଛ କରିଦେଇଯିବ
କେତେ କେତେ କଥାର ନାରାତ
ପାଟି ଖୋଲି ଦେଲେଇ ତ
ଭୂମିକମ୍ପ ହୋଇଯିବ ମେଦିନୀ ।

ବରଂ ଡେର ଭଲ କିଛିକାଳ
ଅନ୍ଧ ମୂକ ଆଉ କାଲ ହୋଇ ରହିଯିବା
ଧ୍ବଂସ ହୋଇଯିବ ଯଦୁବଂଶ
ତା'ପରେ ଆଶ୍ଚର୍ୟ ଖୋଲିବା ପଟି
କାନରୁ ମହମ, ପାଟିରୁ ଝରିବ କଥା,
ତା'ପରେ ତ ବୟସ ପାଲଟିବ ରାମରାଜ୍ୟ
ଆମେ ସବୁ ତ୍ରିଜୀବୀ ମାଙ୍କଡ଼ର ଦଳ ।

ଅମୃତ-ଲଗନ

ହାତ ବଢ଼େଇଲି ପ୍ରେମ ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ହାତ
କେହି ମିଳେଇଲେ ନାହିଁ ମୋ ହାତ ସହିତ ହାତ ।

କିଛି କ୍ଷଣ ପାଇଁ ମୁଁ ମୁଁ ହୋଇଗଲା ହାତ
ଭାବିଲି ଭାମର ବିଧାୟକରେ
ତୁଣ୍ଡ କରିଦେବି ସସାଗରା ଧରା ।

ନିର୍ବାସ୍ୟ ଅହଂକାରରେ ଫାଟି ପଡ଼ିଲି
ନା ତୁଣ୍ଡ ହେଲା ପୃଥ୍ବୀ
ନା ପ୍ରଳୟ ଘୋଟିଗଲା ସର୍ବତ୍ର !

ନିର୍ବିରୋଧ ଚାଲିଛି ଶୋଷଣର ରଥ ଚକ୍ର
ପେଷି ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି
କେତେ ଯେ କେତେ ମନୁର ସନ୍ତାନ
କେଉଁ ଆତତାୟୀର ଆଖିକୁଜା ଗୁଳିରେ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେହରୁ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି ରକ୍ତ
ଶୁଭି ଯାଉଛି ଗୋଟିଏ ଧ୍ବନି ହା-ରାମ, ହା-ରାମ !

ଛୁଇଁ ପାରୁ ନାହିଁ ସିଂହାସନକୁ
ଘେରି ରହିଥିବା ମଣିଷଙ୍କ କାନ ।
ଅନ୍ଧାରରେ ଘୂରି ବୁଲୁଛି ପୈଶାଚିକ ଉଲ୍ଲାସ
ରାଜନୀତିର କପଟ ପାଶାରେ
ଦାନ ପଡ଼ୁଛି ପ'ବାର ତେର
ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ମୁହଁରେ ତୁଣ୍ଡି

କବି ଓ ଲେଖକଙ୍କ ଶବ୍ଦ-ଖେଳ
 ମାୟାଜାଲ ବାଘ-ବକରି ନାଟ
 ତୋଷାମଦର ଚିକ୍ ଚିକ୍ ସୁନା ମୁକୁଟ
 ଭୋଟ ପାଇଁ ଛକ୍କା ପନ୍ଥା
 ହୁଏତ ପଦବାଟିଏ ମିଳିଗଲେ
 ଜନ୍ମପଦ ମିଳିଯିବ ସହଜରେ
 ତେଣିକି ତ ରକ୍ଷିମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବ ପାଲିକି
 ଅପ ଅପ ଲାଳ ଗଢ଼ି ପଡୁଥିବ
 ଜନ୍ମାଶଙ୍କ ତନ୍ମୁ ତୀର୍ଥ ପାଇଁ ।

 ସବୁଆଡ଼େ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭୋଟ-ନୋଟ୍ କାରସାଦି
 ଫୁଲମାଳ ଡାକୁକ ବେକରେ
 ଜୟନାଦ ଗଣଦେବତାର ।

 ଥାଉ ଥାଉ ବହୁତ ହେଲା ପ୍ରେମାମାନଙ୍କର
 ଏଥର ବଡ଼ାଅ ହାତ
 ବିଷ ନାହିଁ ଏ ହାତରେ
 ଅଛି ଖାଲି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅମୃତ-ପାତ୍ର
 ମୁଁ ମୋହିନୀ... ଧାଡ଼ି ହୋଇ ବସିଯାଅ
 ପରକ୍ଷିକି ସଭିକ ହାତେ
 ଯିଏ ଯାହା ଯୋଗ୍ୟ, ପାଇଯିବ
 ଆସ ଆସ ଗଢ଼ିଯାଏ ଅମୃତ ଲଗନ ।

ମୁଁ ବ୍ୟାପ୍ତ ଅଶୁରୁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ

ଡବ ଡବ ଡବ ଆଖି ଦୁଇଟି
 ଚାହିଁ ରହିଛି ମୋତେ
 ମୁଁ ତମ ଆଖିର ଦରିଆରେ
 ଏକାକାର ହୋଇଯାଉଛି
 ତମ ବଳିଯାରଭୁଜ ଦୁଇଟି
 ମୋତେ ଯେମିତି ଆଲିଙ୍ଗନ
 କରି ନେଉଛି ଓ ତମ ଛାତିରେ
 ମୋତେ ଚାପି ଧରି
 ତମ ରଙ୍ଗ! ଅଧର ମୋତେ ଚୁମି ଦେଉଛି
 ପୁଲକିତ ହୋଇଯାଉଛି
 ମୋ ତନୁ ମନ ଓ ଶରୀର-ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ
 ଏହି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ତମେ ଓ ମୁଁ
 ଯେମିତି ପାଲଟିଯାଉଛୁ କୃଷ୍ଣ ଓ ରାଧା ।
 ସତରେ ତମ କଳାବଦନ
 ଗୋଟାଏ ଆକାଶୀ ଆକର୍ଷଣ
 ତମ ସ୍ମୃତ କୋଟି ଲାବଣ୍ୟର ଢେଉ
 ତମେ ତ ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟରିତ
 ତମକୁ ମାପିବାକୁ ମୋର ଶକ୍ତି କାହିଁ ?
 ମୁଁ ନୀରବ ନିଷ୍ପେଜ
 ତମ ବ୍ରହ୍ମନାଭିରେ ପଶି

ତମକୁ ଅଣ୍ଟାଳି ପାରୁନି
 ଛୁଇଁ ବି ପାରୁନି ତମବ୍ରହ୍ମ ।
 ତମେ ପ୍ରେମର ନିରାକାର ସତ୍ତା
 କେମିତି ପାଇବି ତମ ପ୍ରେମ ?
 ମୁଁ ସାକାର ସତ୍ତା
 ତମ ଆଶ୍ୱରେ ମୁଁ ସମର୍ପିତ
 ତମ ବାହୁର ବନ୍ଧନରେ ମୁଁ ବନ୍ଦୀ
 ତମେ ମୋର, ଗୋଟାପୁଣି ମୋର ।
 ହୋଇଥାଅ ଦାସିଆ ବାଉଁଶର
 ଅବା ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତିର କି ରତ୍ନ ଅକ୍ଷତର
 ଯାହାର ତମେ ହୁଅନା କାହିଁକି
 ତମେ ତ ମୋର, ତମକୁ ପାଇ
 ମୁଁ ଅଶ୍ରୁରୁ ଅନ୍ତରାକ୍ଷ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ
 ସର୍ବତ୍ର ତମର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ
 ସର୍ବତ୍ର ତମର ଆଲିଙ୍ଗନ
 ମୁଁ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ତମର ପ୍ରେମରେ ।
 ତମେ ଥାଅ, ଯେଉଁଠି ପାରୁଛ ସେଇଠି ଥାଅ
 ମୁଁ କିନ୍ତୁ ରହିଛି ତମରି ସହିତ ।

ସାକ୍ଷାତକାର :

(‘ଶ୍ରୁତି’ ସନ୍ଧ୍ୟାଦପତ୍ର ସହିତ ସାକ୍ଷାତକାର ୭ ଅଗଷ୍ଟ ୨୦୧୧)

ପୁରସ୍କାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରେ ନାହିଁ

ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ ପରିଚୟ

ପିତା - ସ୍ୱର୍ଗତ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ସାମଲ (ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ)

ମାତା - ସ୍ୱର୍ଗତ ଜେମାମଣି ସାମଲ

ଜନ୍ମ - ୧୯୩୯

ଜନ୍ମସ୍ଥାନ- ଚାରିଗାଆଁ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା

ଠିକଣା- ଶାନ୍ତିବିହାର, ଅପର୍ଣ୍ଣାନଗର, ଚାଉଳିଆଗଞ୍ଜଳ, କଟକ

ଶ୍ରୁତି — ଆପଣଙ୍କ ପିତା ଥିଲେ ଜଣେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ନେତା । ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି ସୂଚିତାରଣ କରନ୍ତୁ ?

ଉ— ୧୯୩୪ ମସିହାରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ାର ଇନ୍ଦୁପୁର ଦେଇ ‘ଧୂମାତ’ରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ବହୁ ଲୋକ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ବାପା ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପରେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ହୋଇଗଲେ । ସେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଆମ ଅଞ୍ଚଳରେ ହରିଜନ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତା ହେଲେ । ସେ ଜାତି ଭେଦମାନୁ ନ ଥିଲେ । ସେ ଗାଆଁରେ କପାଚାଷ କଲେ । ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ଆମ ଅଞ୍ଚଳରେ ହଇଜା ବ୍ୟାପିଲା । ସେ ଘରକୁ ଘର ବୁଲି ଅମରପୋଇ ପତ୍ର ଓ ଗୋଲମରିଚ ବାଟି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପିଆଇଥିଲେ । ୧୯୫୨ରେ ପ୍ରଥମେ ଭୋଟ ହେଲା । ସେହି ସମୟରେ ଆଖପାଖ ଗାଆଁରେ ବସନ୍ତ ରୋଗ ବ୍ୟାପିଲା । ବାପା ଲୋକମାନଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ ଯାଇ ନିଜେ ସେହି ରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ ହେଲେ ଏବଂ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ଶ୍ରୁତି—ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଆପଣଙ୍କର ବାଲ୍ୟକାଳ କେମିତି କଟିଲା ?

ଉ— ମୁଁ ଇନ୍ଦୁପୁର ହାଇସ୍କୁଲରେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବା ବେଳେ ବାପା ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ଘରର ବଡ଼ପୁଅ । ସାନ ଭାଇର ବୟସ ସେତେବେଳକୁ ୧୦ ମାସ ।

ମୁଁ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିବା ସମୟରୁ ହିଁ ଜମିରେ ହଳ କଲି, ଧାନ କାଟିଲି, ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇଲି । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ କୂଳକୁ ଯାଇ ଧୂଆଁପତ୍ର, ବାଇଗଣ କିଆରିରେ ପାଣି ଦେଲି । ଭୋର ଚାରିଟାରୁ ଉଠି ବିଲକୁ ଯାଇ ଚାଷକାମ ସାରି ୯.୩୦ରେ ବିଲରୁ ଫେରି ପଖାଳ ଖାଇ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଥିଲି । ବିଲକୁ ଯିବା ବେଳେ ମୁଁ ସଂସ୍କୃତର ଶବ୍ଦରୂପ, ଧାତୁରୂପ ଘୋଷୁଥିଲି । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀପାରେ ଜ୍ୟାମିତିର ଅଙ୍କନ କରୁଥିଲି । ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ମୋର ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ବଢ଼ିଲା । ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷାରେ କଅତିତ୍ ସହ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲି ।

ଶ୍ରୁତି—ଲେଖାଲେଖି କେବେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ?

ଉ—ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିବା ବେଳେ ମୁଁ କବିତା ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ଆମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ାଯାଉଥିବା ସବୁ ଗପକୁ ମୁଁ କବିତା ଆକାରରେ ଲେଖୁଥିଲି । ଇଂରାଜୀ ବହିରେ ଥିବା ‘ସାବିତ୍ରୀ’ ଗପକୁ ନେଇ ମୁଁ ‘ସାବିତ୍ରୀ କାବ୍ୟ’ ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ ରାଗରେ ଲେଖୁଥିଲି । ୧୯୫୫ ମସିହାରେ ମୋର ପ୍ରଥମ ଲେଖା ସ୍କୁଲର ହାତଲେଖା ମାଗାଜିନରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ତାହା ଥିଲା ଏକ କବିତା, ଯାହାର ଶୀର୍ଷକ ଥିଲା ‘ଅଷ୍ଟମ ବର୍ଷର ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର’ ।

ଶ୍ରୁତି —ଆପଣ ‘ପ୍ରାବନ୍ଧିକ’ ରୂପେ କିପରି ପରିଚିତି ଲାଭ କରିଥିଲେ ?

ଉ—ଖ୍ରୀଷ୍ଟ କଲେଜ ମାଗାଜିନରେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖୁଥିଲି । ତା’ପରେ ପୁଷ୍ପଗିରି ପତ୍ରିକାରେ ‘ବାସ୍ତବବାଦ’ ଶୀର୍ଷକ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖୁଥିଲି ଯାହା ୧୯୬୫ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୬୮ ମସିହାରୁ ‘ମରୁତୀର୍ଥ’ ପତ୍ରିକାରେ ମୋର ପ୍ରବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ନିୟମିତ ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ସେହି ସମୟରେ ‘ତରର’ ପତ୍ରିକାରେ ‘ସଂସ୍କୃତି’ ସମ୍ପର୍କରେ ଧାରାବାହିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ମୁଁ ତା’ପରେ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ରୂପେ ପରିଚିତ ହେଲି ।

ଶ୍ରୁତି—ଆପଣ ‘ସମାଲୋଚନା’ ପ୍ରତି କିପରି ଆକର୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ ?

ଉ—ମୋ ସାରସ୍ୱତ ଜୀବନର ଆରମ୍ଭ କବିତାରୁ । ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିବା ବେଳେ ମୁଁ କବିତା ଲେଖୁଥିଲି । ମୋର ପ୍ରାୟ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ତତ୍କାଳୀନ ସାମାଜିକ, ରାଜନୀତିକ ଜୀବନର ପ୍ରତିଫଳନ ।

କିନ୍ତୁ ଏମିତି ପଢ଼ିବା ବେଳେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କଲି । ୧୯୬୫ରେ ପୁଷ୍ପଗିରି ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ଆଲୋଚନା ଚକ୍ରରେ ମୋତେ

ପ୍ରବନ୍ଧ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ କୁହାଯାଉଥିଲା । ମୋର ପ୍ରଥମ ପ୍ରବନ୍ଧ ‘ବାସ୍ତବବାଦ’ ‘ପୁଷ୍ପଗିରି’ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ମୋ ଭିତରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନା ଲେଖିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ପରେ ପରେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେଉଁ ସବୁ ସମାଲୋଚନା ସେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା, ତାହା ସାହିତ୍ୟର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆଧାରିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ୧୯୭୦ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ‘ମରୁତୀ’, ‘ଡଗର’, ‘ଲେଖା’, ‘ପୁଷ୍ପଗିରି’ ଇତ୍ୟାଦି ପତ୍ରିକାରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ଲେଖିଲି । ବିଶେଷତଃ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ନେଇ ସମାଲୋଚନା ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ପ୍ରାୟ ୧୯୮୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲେଖିଲି ଓ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲେଖୁଛି । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ମୃତ୍ୟୁବୋଧ, ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଦୁର୍ବୋଧତା, ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଲେନିନ, ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ନାରୀ, ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଦୀର୍ଘ କବିତା ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖାମାନଙ୍କ ସହିତ ସେହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ବିବିଧ ଧାରା ଓ ଧାରା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନାମାନ ଲେଖିଲି । ଏହାସବୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ‘ଓଡ଼ିଆଗଳ୍ପ : ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି, ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ : ଉନ୍ନେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ : ସୁଷ୍ମାମାନସ ଇତ୍ୟାଦିରେ ସଙ୍କଳିତ ହୋଇଛି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ କେତେଜଣ କବିଙ୍କର କାବ୍ୟ-ମାନସ ଓ ଗାନ୍ଧିକଙ୍କର ଗଳ୍ପ-ମାନସ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖିଛି ।

ପୁନଶ୍ଚ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ଇତିହାସ ଦୁଇ ଭାଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ୭୦ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ମୋର ସଂସ୍କୃତି ସମ୍ପର୍କିତ କେତେକ ଲେଖା ‘ଡଗର’ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଉପନ୍ୟାସ, ପୁରାଣ, ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ, ଗୀତି କବିତା, ପ୍ରବନ୍ଧ, ରମ୍ୟରଚନା, ନାଟକ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସମାଲୋଚନା ମୂଳକ ଲେଖା ଲେଖିଛି । ଏସବୁ ଲେଖିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ କ’ଣ ଅଛି ବା ନାହିଁ ତାହା ଦର୍ଶାଇବା ।

ଶ୍ରୁତି—ଆପଣଙ୍କ ‘ସମାଲୋଚନା’ର ଆଭିମୁଖ୍ୟ କ’ଣ ?

ଉ— ଲେଖକମାନେ ଆମ ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା, ରାଜନୀତି ସମ୍ପର୍କରେ କ’ଣ ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି, ତାହା ଆଲୋଚନା ଆଣିବା । ମୁଁ ଦୀର୍ଘ ହଜାର ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସକୁ ଅନୁଶୀଳନ କରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛି ଯେ, ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏଯାବତ୍ ଯାହା ସବୁ ଲେଖାଯାଇଛି, ତାହା

କୌଣସି ଗୁଣରେ ଅନ୍ୟ ଭାଷାର ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ନ୍ୟୁନ ନୁହେଁ । ମୋ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭିମାନବୋଧ ରହିଛି ତାହା ହିଁ ମୋ ସମାଲୋଚନାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ।

ଶ୍ରୁତି— ଆପଣ କାହିଁକି ‘ରମ୍ୟରଚନା’ ଲେଖିଲେ ?

ଉ— ୧୯୭୫ ମସିହାରେ ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତି ଘୋଷଣା ପରେ ମୋ ଭିତରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜନୀତି ଓ ରାଜନେତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଯୋଗୁଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ତାହା ହିଁ ମୋତେ ରମ୍ୟରଚନା ଲେଖିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଲା । ଏହାଛଡ଼ା ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ ଲେଖକ ବୋଲି ମାନ୍ୟତା ପାଇଛନ୍ତି ଓ ସେମାନେ ମାଟି ଓ ମଣିଷକୁ ଭଲ ପାଇଛନ୍ତି ବୋଲି କହନ୍ତି, ତାହା ମଧ୍ୟ ମୋ ଭିତରେ ଭାବାନ୍ତର ସୃଷ୍ଟି କରେ । କ୍ଷମତାଦୃଷ୍ଟ ଅଫିସର ବା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ, ଅଧ୍ୟାପକ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କର ଆତ୍ମସ୍ମରିତା ଓ ତୋଷାମଦୀ ପ୍ରକୃତି ଧନ୍ଦା, ମୋତେ ମର୍ମାହତ କରିଛି । ମୁଁ ଚିନ୍ତାକଳି ମୋର ମାନସିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାକୁ କବିତାରେ ବା ଗଳ୍ପରେ ଠିକ୍ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ରମ୍ୟ ରଚନାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରିନେଲି । ମୋର ରମ୍ୟ ରଚନାରେ ପ୍ରାୟ ମୁଁ ବେଦ ବେଦାନ୍ତଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପୁରାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ନେଇ ରମ୍ୟରଚନାମାନଙ୍କରେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଛି । ମୃଦୁବ୍ୟଙ୍ଗ ମାଧ୍ୟମରେ ମାନବ ଚରିତ୍ର ସଂଶୋଧନ ମୋର ରମ୍ୟରଚନାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ରଚନା କରିଛି ବହୁ ରମ୍ୟ ରଚନା ।

ଶ୍ରୁତି—କେଉଁମାନଙ୍କ ରମ୍ୟରଚନା ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗେ ?

ଉ— ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ‘ବିବେକୀ’ ପ୍ରବନ୍ଧଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ‘ନନାଙ୍କ ପାର୍ଜୀ’ ଓ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ବିବିଧ ରମ୍ୟରଚନାମୂଳକ ପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଯେଉଁ ଧାରାଟିଏ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା, ସେଥିରେ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ବସୁ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ ପ୍ରମୁଖ କିଛି କିଛି ନୂତନ ଭାବସ୍ୱନ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ସେହି ଧାରାରେ ମୋର ରମ୍ୟ ରଚନାଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଂଯୋଗ କେବଳ ନୁହଁନ୍ତି ବରଂ ମୋର ଭିତରେ ଆତ୍ମସ୍ମରି ମଣିଷର ପ୍ରଚାରଣା, ଧର୍ମଧର୍ମାମାନଙ୍କ ପ୍ରବଞ୍ଚନା ଇତ୍ୟାଦିକୁ ମୁଁ ଦର୍ଶାଇ ଦେଇ ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଯେପରି ଇଚ୍ଛା ଦେଇଛି, ମୋତେ ତାହା ଭଲ ଲାଗେ ।

ଶ୍ରୁତି— ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା ଉପରେ ଆପଣଙ୍କର ମତ କ’ଣ ?

ଉ— ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଯେପରି ମାଟି ଓ ମଣିଷକୁ ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଯାଉଛି । ସେଥିରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ବିଶେଷ ଭାବେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି । କେତେକ ମଧ୍ୟ ଶୈଳୀରେ ହଟତମତ କରି ତତ୍କାଳୀନ ବାଃ ବାଃ ନେବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ମାଟି ଓ ମଣିଷକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ମୋ ମତରେ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ଥିତି ନାହିଁ । ଯେପରି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନାଭିରେ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ଥାପିତ ହେଲେ ଯାଇ ସେ ଜଗନ୍ନାଥ ହୁଅନ୍ତି ଓ କୋଟି ମଣିଷର ମୁଣ୍ଡ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ନଇଁଯାଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସାହିତ୍ୟରେ ମାନବ କୈନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ଥାପିତ ହେଲେ ହିଁ, ତାହା ଆକର୍ଷଣ କରିବ । ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ଥାପିତ ନ ହୋଇ ଯେପରି ବହୁ ଜଗନ୍ନାଥ ମୂର୍ତ୍ତି ଆମେ ଦେଖୁ, ତାହା ଆମକୁ ଆକର୍ଷଣ ନ କଲା ପରି ବ୍ରହ୍ମଶୂନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅନାକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଯାଏ ।

ଆଜିର ସାହିତ୍ୟରେ ଆମେ ଏହା ହିଁ ଉପଲବ୍ଧ କରୁ । ଅବଶ୍ୟ ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ବୌଦ୍ଧିକତାର ହଟତମତ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ଲୋକାନ୍ତରାଳ ଓ ଲୋକ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରୁଛି । ଭାଷା ଓ ଶୈଳୀ ହୋଇଯାଇଛି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସରଳ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । ତଥାପି କେତେକ ଲେଖକ ଶସ୍ତ୍ରା ପ୍ରେମ ଓ ଯୌନତାକୁ ନେଇ ଯେପରି ଲେଖୁଛନ୍ତି ତାହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଚାରମୁଖୀ ନ ହେଉ । ତାହା ସମସ୍ୟାକୁ ଧରି ନାନ୍ଦନିକ ଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରୁ, କାରଣ ସାହିତ୍ୟର ମୂଳଧର୍ମଟି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ଓ ଆନନ୍ଦବୋଧ ।

ଶ୍ରୁତି— କେଉଁମାନେ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ?

ଉ— ମୋର ପ୍ରେରଣା ଭାରତବର୍ଷର ବେଦ ବେଦାନ୍ତ ଓ ପୁରାଣ । ଅଧିକତମ ସାରଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟ ‘ମୋ’ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ମଧ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ଓ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରିଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ମୌଳିକ ସାହିତ୍ୟ ଖୁବ୍ କମ୍ ମୁଁ ପଢ଼ିଛି, ଯେମିତି ସେକ୍ସପିଅର, ମିଲଟନ, ଡ୍ୱାଡ଼ସ୍‌ଫାର୍ଥ, କଲେରିଜ ଓ କୀଟସ ଇତ୍ୟାଦି । ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଟାଗୋର, ପ୍ରେମଚନ୍ଦ୍ର, ବଙ୍କିମଚନ୍ଦ୍ର, ତାରାଶଙ୍କର ଚଟୋପାଧ୍ୟାୟ ଓ ମରାଠି ସାହିତ୍ୟିକ ଭିପି କାଳେ ମଧ୍ୟ ମୋର ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ

ସାହିତ୍ୟରେ ରାଧାନାଥ ରାୟ, ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି, ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର, ଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ଡା. ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ ଓ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖ ମଧ୍ୟ ମୋର ପ୍ରେରଣା । ତେବେ ସବୁ ପ୍ରେରଣା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ନିଜର ଅନ୍ଧଃ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରତି ଆସକ୍ତ । ମୁଁ ଜାଣେ ଯିଏ ଯେତେ ପଢୁ ବା ଆହରଣ କରୁ, ଯଦି ଅନ୍ଧଃପ୍ରେରଣା ନାହିଁ, ତେବେ ସିଏ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ମୋ ପୂର୍ବସୂରୀ ଓ ସମକାଳର ଲେଖକମାନେ ମୋର ଆପଣାର ଓ ନମସ୍ୟ । ମୁଁ କାହାରି ନିନ୍ଦା କରେ ନା ହଁ, ବରଂ ସେମାନଙ୍କ କୃତିର ଯାହା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ତାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରେ ।

ଶ୍ରୁତି— ସାହିତ୍ୟର ସମାଲୋଚନା କିପରି ସାର୍ଥକ ହୁଏ ?

ଉ— ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଲୋଚନା ନାମରେ ଯେଉଁସବୁ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି, ତାହା ଅନେକ ସମୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ପ୍ରକାଶ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଲେଖାରୁ କିଛି ଉଧାର, ଉଦ୍ଧୃତି ଓ ପାଦଟୀକା ସର୍ବସ୍ୱ ହୋଇଯାଇ ତାହା ମୂଳ ଉତ୍ସରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ସାହିତ୍ୟର ସମାଲୋଚନା ସାର୍ଥକ ହୁଏ, ଯଦି ତାହା ଆପଣାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଧରା ଓ ଧାରା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନାରେ ଏଯାବତ୍ ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶୈଳୀଟି ତିଆରି ହୋଇନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଡାକ୍ତାରେ ଆମେ ଏହାକୁ ତୁଳନା କରୁ ଯାହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ମାଟି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ପ୍ରଜାତିକୁ ଭିତ୍ତି କରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମାଲୋଚନାହାର ଶୈଳୀଟିଏ ତିଆରି ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ତାହା କିନ୍ତୁ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ମୋର ମତ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରତୀତ୍ୟ ମୋହରୁ ମୁକ୍ତ ନ ହୋଇଛି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୁତି— ‘ସମାଲୋଚନା’ର ଲକ୍ଷ୍ୟ କ’ଣ ହେବା ଉଚିତ ?

ଉ— ସମ୍ପ୍ରତି ଯେଉଁ ସମାଲୋଚକମାନେ ସମାଲୋଚନା ଲେଖୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଅତିକଥନ ଓ ଅତି ପ୍ରଶଂସା ଓ ସ୍ଥୁଳ ବିଶେଷରେ କିଛି ନିନ୍ଦା ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ସମାଲୋଚନାର ଏହା ସ୍ୱଧର୍ମ ନୁହେଁ । ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସମାଲୋଚିତ ଲେଖକ ବା ପୁସ୍ତକର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭାବକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ଓ ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ତାହାର ତୁଟି ଦର୍ଶାଇ କିଛି ଗଠନମୂଳକ ସନ୍ଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

ଶ୍ରୁତି— ସାହିତ୍ୟରେ ପୁରସ୍କାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କରେ ଆପଣଙ୍କ ମତ କ’ଣ ?

ଉ— ୧୯୭୦ ମସିହା ପରଠାରୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରବଣତା ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ କରିଦେଇଛି । ଯେଉଁ ପୁରସ୍କାରର ମୂଲ୍ୟ ଯେତେ ବେଶୀ, ସେହି ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିବା ଲେଖକମାନେ ସେତେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଓ ବଡ଼ ମନେକରନ୍ତି । ପୁରସ୍କାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଦେଖାଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ହେଲା ସରକାରୀ ପୁରସ୍କାର ଓ ଅନ୍ୟଟି ହେଲା କୌଣସି ଘରୋଇ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ବାରା ଦିଆଯାଇଛି, ଯେମିତି ଶାରଳା ପୁରସ୍କାର, ଶାରଳା ସମ୍ମାନ, ସାହିତ୍ୟ ଭାରତୀ ସମ୍ମାନ । ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ଆହୁରି ଅନେକ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏହି ପୁରସ୍କାର ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦେଖାଯାଉଛି ଯେ, ଯାହାର କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଛନ୍ତି, ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀ ସେହି ଲୋକଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ଦେବା ପାଇଁ ଲାଗି କରୁଛନ୍ତି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂସ୍ଥା ଯେଉଁ ପୁରସ୍କାର ଦେଉଛନ୍ତି, ତାହା ସେମାନଙ୍କ ଜିହ୍ବା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ, ଯଦିଓ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ କମିଟି କରି ପୁରସ୍କାରର ମନୋନୟନ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ତାହା କିନ୍ତୁ ଧର୍ମକୁ ଆଘାତ ସଦୃଶ । ପୁରସ୍କାର କେବେ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରେ ନାହିଁ । ସର୍ବଲେଖ ପୁରସ୍କାର ଆଶାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି । ସେମାନେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନିଜର ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଲେଖାକୁ । ଆମ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ କୌଣସି ପୁରସ୍କାର ପାଇ ନ ଥିଲେ, ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ ଜୀବନର ଶେଷ କାଳରେ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିଲେ । ମନେହୁଏ ଏହା ଦୟା ଦୃଷ୍ଟିର ନିଦର୍ଶନ । ଆମେ କ’ଣ ମାନସିଂହ ବା ଗଡ଼ନାୟକ ବା ଏପରି ଯେଉଁ ଲେଖକମାନେ ପୁରସ୍କାରରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟିକ ବୋଲି କହିବା ନାହିଁ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ଜୀବନରେ କ’ଣ ପାଇଲେ ?

ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାବିତ୍, ପ୍ରାବନ୍ଧିକ, ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚକ, ସମୀକ୍ଷକ, କବି, ଗାନ୍ଧିକ, ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟିକ, ଧର୍ମ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖକ ଏବଂ ବାଗ୍ମୀ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଲେଖୁଛନ୍ତି ଅନେକ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯାହାର ସଂଖ୍ୟା ନବେ । ଏକ ସାଧାରଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଜୀବନ ସହ ସଂଘର୍ଷ କରି ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ନିଜେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଏହି ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତିଭାସମ୍ପନ୍ନ ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ଅନେକ ପୁରସ୍କାର ଓ ସମ୍ମାନ । ସେ ୨୦୦୪ ମସିହାରେ ଶାନ୍ତି ନିକେତନର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ପ୍ରଫେସର ଭାବେ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରତିଭା ସମ୍ପନ୍ନ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବିଭୂତିଙ୍କ ସହିତ ‘ଶ୍ରୁତି’ର ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସାକ୍ଷାତକାର.... ।

ପ୍ରଫେସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ ଏମ୍.ଏ. ଡି.ଲିଟ୍.

ଡକ୍ଟର ସାମଲ ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ଭାବରେ ଏମ୍.ଏ. ପରୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇ ଦୁଇଟି ସର୍ବପଦକ ପାଇଥିଲେ । ପରେ ସେ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପନା କରି ରହଇ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ହେଲେ । ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତି ନିକେତନରେ ପ୍ରଫେସର ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଜଣେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶାଳ ମଣିଷ ପରି ମଣିଷ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗ କରି ନାହିଁ । ସାରସ୍ୱତ ସାଧନା ସହିତ ସମାଜସେବା ତାଙ୍କର ସ୍ୱଧର୍ମ । ଜୀବନସାରା ସେ ସଂଘର୍ଷ କରିଛନ୍ତି । ସଙ୍ଗୀତ ଓ ଛିନ୍ନାସା ମଧ୍ୟଦେଇ ତାଙ୍କର ହୋଇଛି ଆତ୍ମପରିଚୟ । ଆପଣାର 'ମୁଁ' ବିଷୟ ସେ ସକଳ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ଓ ନିଜ ଭିତରେ ସକଳ ମଣିଷଙ୍କ 'ମୁଁ' କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିଛନ୍ତି । ବିଏ ତାଙ୍କୁ ମାତ୍ର ନ ମାତ୍ର, ସମ୍ମାନ ଦେଇ ବା ନ ଦେଇ ସେଥିପ୍ରତି ସେ ଆତ୍ମୋ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ମାଟି, ମଣିଷ, ପ୍ରକୃତି ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ । ଐତିହ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜଣାନ୍ତି । ଆପଣାର ଆହୋପରବର୍ତ୍ତୀ ସେ ଲେଖନ୍ତି କବିତା । ତେଣୁ କବିତା ତାଙ୍କ ହୃଦୟର ଜଳାବୁଦ୍ଧ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ତା'ରି ଭିତରେ ସେ ପୁରାତନରେ ମୃତମର ସର ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଇତିହାସ ଓ ଐତିହ୍ୟ ଭିତରୁ ମୃତନ ଜୀବନର ସ୍ୱରସ ଶୁଣନ୍ତି ।

ଡକ୍ଟର ସାମଲଙ୍କର 'ସମୟର ଲିପି', 'ପୁନଶ୍ଚ ପୃଥିବୀ', 'ଏକାକୀ ରସ୍ତା', 'ଆଲୋଚିତ ଅନ୍ଧାର', 'ଅନ୍ୟ ଏକ ପୃଥ୍ୱୀ', 'ବିଚଳ୍ଚିତ ରାତ୍ର' ଓ 'ବିଚର୍ଯ୍ୟିତ ପୃଥ୍ୱୀ' ଆଦି କବିତା ପୁସ୍ତକ ନାନା ଭାବ ଭାବନା, ଚିନ୍ତା ଚରଚନାରେ ରଚିତ । ପ୍ରାୟ ଅନେକା ପାଠକଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ମିଶ୍ରଣୀୟ ତାଙ୍କର କବିତା ।

-ପ୍ରକାଶକ